Sir Arthur Conan Doyle

Dörtlerin Yemini

İngilizce aslından çeviren:
İpek Babacan

Modern
Klasikler
Dizisi

Modern Klasikler Dizisi - 12

Dörtlerin Yemini

Sir Arthur

Conan Doyle

İngilizce aslından

çeviren: İpek Babacan

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

MODERN KLASİKLER DİZİSİ
SIR ARTHUR CONAN DOYLE
DÖRTLERİN YEMİNİ
ÖZGÜN ADI
THE SIGN OF FOUR
ÇEVİREN
İPEK BABACAN

Sertifika No: 11213
EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL
görsel yönetmen
BİROL BAYRAM
DÜZELTİ
ONUR CAYMAZ
grafik tasarIm ve uygulama
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, No: 144/4 Beyoğlu 34430 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Sonuçlara Varma Bilimi

Sherlock Holmes şöminenin üstünde, bir köşede duran şişesini aldı ve maroken kutu içindeki enjektörünü çıkardı. Uzun, beyaz parmaklarıyla enjektörün ucuna incecik iğneyi telaşla taktıktan sonra, gömleğinin kol ağzını kıvırarak sol kolunu açtı. Bir süre düşünceli bakışlarla bileğindeki ve kaslı kolundaki sayısız iğne deliğine ve yaraya baktı. Sonunda iğnenin sivri ucunu koluna batırdı, ufak pistona parmağıyla bastırdı ve rahatlayarak derin bir iç çekişle kadife döşemeli koltuğuna gömüldü.

Gerçi aylardır günde üç kez bu sahneye tanık oluyordum, ama ilkelerimden ötürü buna bir türlü alışamamıştım. Tersine, günden güne bu manzara karşısında daha da sinirleniyor ve buna engel olma cesaretinden yoksun olduğum için her gece vicdan azabı çekiyordum. Bu konudaki düşüncelerimi ona açmak için kendi kendime yemin üstüne yemin ediyordum; ama dostumun soğukkanlı ve umursamaz tavrı, onun böyle yüz göz olmaya yakın bir girişimde bulunulabilecek dünyadaki en son kişi olduğunu gösteriyordu. Büyük yetenekleri, bilgili tavırları ve sahip olduğu olağanüstü niteliklere ilişkin deneyimlerim ona karşı gelmek konusunda beni çekingen ve sıkılgan biri yapıyordu.

Yine de o öğleden sonra, öğle yemeğinde içtiğim

Beaune şarabının etkisiyle mi, yoksa onun aşırıya kaçan kasıtlı davranışı yüzünden midir bilinmez, birdenbire artık kendimi tutamayacağımı hissettim.

"Bugün hangisini kullandınız," diye sordum, "morfin mi, yoksa kokain mi?"

Bakışlarını elinde açık tuttuğu Gotik harflere basılmış kitabından ağır ağır kaldırdı.

"Kokain," dedi, "yüzde yedilik bir çözelti. Siz de denemek ister miydiniz?"

"Kesinlikle hayır," diye sert bir sesle karşılık verdim. "Sağlığım henüz Afganistan'daki savaşın etkilerini atlatmadı. Fazladan bir zararlı etkiyi göze alamam."

Öfkeme gülümsedi. "Belki de haklısınızdır Watson," dedi. "Galiba bünyeye zararlı bir etkisi var. Ama öylesine mucizevi bir uyarıcı ve zihni açıcı etkisi de var ki, yan etkisi bunun yanında önemsiz kalıyor."

"Ama bir düşünün!" dedim büyük bir içtenlikle. "Neye mal olduğunu düşünün! Beyniniz dediğiniz gibi uyarılıp canlanıyor olabilir, ama doku bozulmasını artıran patolojik ve marazi bir süreç bu; kalıcı bir zayıflamaya neden olabilir. Sizde nasıl olumsuz bir tepki yarattığını da biliyorsunuz. Aldığınız keyif bu zararlara değmez. Sırf geçici bir zevk uğruna, ne diye sahip olduğunuz büyük yetenekleri kaybetme riskini göze alasınız? Unutmayın ki, sizinle yalnızca bir dostunuz olarak değil, sağlığınızdan az da olsa sorumlu olan bir hekim sıfatıyla konuşuyorum."

Gücenmiş gibi görünmüyordu. Tersine, sohbet etmek istercesine parmaklarını bitiştirip dirseklerini koltuğun kenarlarına dayadı.

"Zihnim," dedi, "durağanlığa başkaldırıyor. Karşıma sorunlar çıksın, yapılacak bir iş çıksın, en çapraşık bir şifre ya da en karmaşık bir inceleme çıksın, o zaman tam bana uygun bir ortamda buluveriyorum kendimi. O zaman yapay uyarıcılara gerek duymam. Ama tekdüze bir yaşantıdan nefret ediyorum. Zihinsel bir coşkuya özlem duyuyorum. Bu yüzden bu mesleği seçtim kendime, daha doğrusu yarattım, çünkü dünyada benden başka bu meslekten kimse yok."

"Yani dünyadaki tek özel dedektifsiniz, öyle mi?" dedim kaşlarımı kaldırarak.

"Dünyadaki tek özel danışman-dedektif," diye cevap verdi. "Ben dedektiflikte en son ve en yüksek temyiz makamıyım. Gregson ya da Lestrade veya Athelney Jones işin içinden çıkamadığında –ki genellikle çıkamazlar– mesele benim önüme gelir. Verileri bir uzman gözüyle incelerim ve uzmanca bir görüş belirtirim. Bu gibi durumlarda bir onurlandırma da beklemem. Hiçbir gazetede adım çıkmaz. İşin kendisi, özel yeteneklerime uygun bir alan bulmuş olmam en büyük ödülümdür. Ama Jefferson Hope vakasında siz de benim çalışma yöntemlerim konusunda deneyim edinmiştiniz."

"Gerçekten öyle," dedim içtenlikle. "Yaşamım boyunca beni bu kadar etkileyen hiçbir şey olmamıştı. Hatta bunu bir kitapçık haline getirip 'Kızıl İpucu' diye harika bir başlık bile koydum."

Kederli bir tavırla başını iki yana salladı.

"Şöyle bir göz attıydım," dedi. "Doğrusunu söylemek gerekirse, bu konuda sizi kutlayamıyorum. Dedektiflik kesin bir bilimdir ya da olmalıdır; aynı soğukkanlı ve duygudan arınmış bir tavırla ele alınmalıdır. Siz işin içine romantizm karıştırmaya kalkışınca, sanki Euklides'in beşinci önermesine

bir aşk öyküsü ya da sevgilisiyle kaçan bir kızın öyküsünü katmışsınız gibi olmuş.”

“Ama romantik bir öyküydü,” diye itiraz ettim. “Olguları değiştiremezdim ya.”

“Bazı olgular örtbas edilmeli ya da hiç değilse uygun bir oranda yer almalarına dikkat edilmelidir. O vakada söz etmeye değer yegâne şey, sonuçtan öncüllere doğru akıl yürütmeydi ve ben de bu sayede vakayı çözdüm.”

Özellikle onu memnun etmeyi amaçladığım bir çalışmayı böyle eleştirmesine içerledim. Kitapçığımın her bir sayfasının onun özel marifetlerinin anlatımına adanmasını buyuran bu bencilliğin sinirime dokunduğunu da itiraf etmeliyim. Onunla birlikte Baker Sokağı’nda yaşadığım yıllar boyunca dostumun sessiz ve bilimsel tavrının gerisinde biraz kibir yattığını birçok kez fark etmiştim. Buna karşın hiçbir karşılık vermeden oturduğum yerde dizimi ovdum, geçmişte bacağıma saplanan bir Jezail mermisi gerçi yürümeme engel olmuyordu, ama iklim değişiklikleri sırasında için için sızlıyordu.

“Kısa bir süre önce çalışmalarım Kıta Avrupası’na kadar uzandı,” dedi Holmes biraz sonra, gül ağacından piposuna tütün doldururken. “Geçen hafta, herhalde biliyorsunuzdur, Fransız polis örgütünde son zamanlarda adı öne çıkan François le Villard da danışmanlıkta bulunmam için bana başvurdu. Kendisi Keltlere özgü çabuk sezgi yeteneğine sahip, ama mesleğinde ilerleyebilmesi için gerekli geniş kapsamlı bilgiden yoksun. Bana danıştığı vaka bir vasiyetle ilgiliydi ve ilginç yönleri vardı. Buna koşut özellikler gösteren iki vakayı incelemesini söyledim ona: Biri 1857’de Riga’da, öbürü de 1871’de St. Louis’de gerçekleşmişti, bunlar onun doğru bir çözüme varmasını sağladı. Yardımlarıma teşekkür etmek için yazdığı bu mektubu bu sabah aldım.”

Bunları söylerken bana yabancı kökenli, buruşuk bir mektup kâğıdı uzattı. İçeriğine şöyle bir bakınca, Fransız’ın dostuma duyduğu büyük hayranlıkla bol bol serpiştirdiği, iltifat dolu, yer yer onu göklere çıkaran cafcaflı ve tumturaklı sözler ilişti gözüme.

“Sanki hocasıyla konuşan bir öğrenci gibi yazmış bunu,” dedim.

“Ah evet, benim yardımlarıma çok değer veriyor,” dedi Sherlock Holmes üzerinde durmadan. “Kendisi de epeyce yetenekli. İdeal bir dedektif için gerekli üç özellikten ikisi var onda. Gözlem ve sonuçlara varma yetenekleri. Yalnızca bilgisi eksik, o da zamanla gelişir. Şimdi kısa yapıtlarımı Fransızcaya çeviriyor.”

“Yapıtlarınız mı?”

“Bilmiyor muydunuz?” deyip güldü. “Evet, birçok makale yazmak gibi bir suç işledim. Hepsi de teknik konularda. Sözgelimi şuradaki ‘Çeşitli Tütünlerin Küllerinin Ayırt Edilmesi Üzerine’. Bu makalede yüz kırk puro, sigara ve pipo tütünü sıralayıp, renkli resimlerle, külleri arasındaki farkları gösteriyorum. Katillerin yargılanması sırasında sürekli olarak gündeme gelen bir konu bu ve bazen de ipucu olarak büyük önem taşıyor. Örneğin, eğer bir cinayeti Hint lunkah[*1] purosu içen bir adamın işlediğinden eminseniz, araştırma alanınız kesinlikle daralır. Deneyimli gözler için bir Trichonopoly’nin siyah külüyle ince kıyım tütünün bembeyaz külü arasındaki fark, lahanayla patates arasındaki fark kadar büyüktür.”

“En ince ayrıntılar konusunda siz bir dâhisiniz,” dedim.

“Bunların öneminin farkındayım. Burada ayak izlerinin nasıl inceleneceği ve izlerin alçı kalıplarının alınmasıyla ilgili bir yazım var. Buradaki de kişinin yaptığı işin elinin biçimini nasıl etkilediğiyle ilgili bir çalışmam, taş işçilerinin, gemicilerin, şişe mantarı kesicilerinin, dokumacıların ve elmas perdahlayıcılarının ellerini gösteren litotipleri de içeriyor. Bilimsel yöntemlerle çalışan bir dedektif için pratikte büyük önem taşıyan bir şey bu... özellikle bir yakınları bulunamayan cesetlerde ya da katillerin geçmişlerinin araştırılmasında. Ama bu hobimle sizin canınızı sıkıyorum.”

“Hiç de değil,” dedim içtenlikle. Hele bunları günlük yaşama nasıl uyguladığınızı gözlerimle görme fırsatını bulmuş olduğum için, bunlara büyük bir ilgi duyuyorum. Ama demin gözlemden ve sonuçlara varmaktan söz ettiniz. Bunlardan biri kesinlikle öbürünü de içeriyor.”

“Pek de değil,” diye cevap verdi, sırtını geriye yaslayıp koltuğuna gömülerek piposundan yoğun mavi bulutlar üflerken. “Sözgelimi, gözlemlerim bana sizin bu sabah Wigmore Sokağı’ndaki postaneye gittiğinizi gösteriyor, ama oradayken bir telgraf çektiğinizi, sonuçlara vararak buluyorum.”

“Doğru!” dedim. “Her ikisi de doğru! Ama bu sonuca nasıl vardığınızı anlamadığımı itiraf etmeliyim. Birdenbire aklıma esen bir şeydi ve bundan kimseye söz etmemiştim.”

“O kadar basit ki,” dedi benim şaşırmama kıkır kıkır gülerek... “o kadar basit ki, açıklanması bile gereksiz; yine de gözlemin ve sonuçlara varmanın sınırlarının belirlenmesine yarayabilir. Ayağınızın üstünün kırmızımsı bir küfle kaplı olduğunu gözlemledim. Wigmore Sokağı Postanesi’nin önünde kaldırım kazılıp kenara biraz toprak yığıldı, buna basmadan postaneye girmek zor. Topraktaki kırmızımsı renk bildiğim kadarıyla çevrede hiçbir yerde görülmüyor. Bu kadarı gözlem. Gerisi ise sonuçlara varma.”

“Şu halde telgrafı nereden bildiniz?”

“Ama mektup yazmadığınızı tabii ki biliyordum, bütün sabah karşınızda oturuyordum. Şuradaki yazı masasının üstünde de birtakım pullar ve kalın bir deste kartpostal duruyor. O zaman telgraf çekmekten başka ne amaçla postaneye gitmiş olabilirdiniz? Bütün öteki etmenleri ayıklayınca geriye doğru olanı kalıyor.”

“Bu durumda kesinlikle öyle,” diye cevap verdim biraz düşündükten sonra. “Her şey dediğiniz gibi çok basit. Sizin kuramlarınıza daha ciddi bir sınama uygulayacak olsam, densizlik etmiş olur muyum?”

“Tersine,” diye cevap verdi, “ikinci bir kokain dozu almamı önler. Önüme sereceğiniz her sorunu seve seve incelerim.”

“Birisinin her gün kullandığı bir eşyanın üzerine, deneyimli bir gözlemcinin görebileceği, kendi kişiliğinin izini bırakmaması zordur demiştiniz. Bende kısa bir süre önce elime geçen bir saat var. Bu saatin son sahibinin karakteri ya da huylarına ilişkin bilgiler verebilir misiniz lütfen?”

Saati ona verirken içimden hafifçe gülüyordum, çünkü bu sınavı başarması olanaksızdı ve amacım ara sıra takındığı kestirip atan tavrına karşı ona bir ders vermekti. Saati avucuna aldı, kadranına dikkatle baktı, arkasındaki kapağı açtı, önce çıplak gözleriyle, sonra güçlü bir dışbükey mercekle mekanizmasını inceledi. Sonunda kapağı kapatıp saati bana geri verirken yüzünde beliren yılgın ifade karşısında gülümsemekten kendimi alamadım.

“Hiçbir veri yok gibi,” dedi. “Saat yakınlarda temizlenmiş, böylece ipucu sağlayacak önemli olgulardan yoksun kaldım.”

“Haklısınız,” diye cevap verdim. “Bana gönderilmeden önce temizlenmiş.”

Başarısızlığını örtmek için son derece zayıf ve yetersiz bir mazeret ileri süren dostumu içimden suçluyordum. Temizlenmemiş bir saatte ne gibi olgular bulmayı bekliyordu?

“Yetersiz olsa da, araştırmam tümüyle verimsiz olmadı,” yorumunda bulundu, dalgın ve parıltısız bakışlarını tavana dikerek. “Yanılıyorsam uyarmanız koşuluyla, bu saatin ağabeyinize ait olduğunu, ona da babanızdan miras kaldığını söyleyebilirim.”

“Bunu da kuşkusuz arka kapaktaki H.W. harflerinden çıkardınız?”

“Öyle sayılır. W. sizin soyadınızın baş harfi. Saat yaklaşık elli yıl öncesinden kalma ve harfler saat kadar eski, böylece bir önceki kuşak için yapılmış. Değerli eşyalar çoğunlukla en büyük çocuğa kalır ve o da büyük olasılıkla babasıyla aynı adı taşır. Doğru hatırlıyorsam, babanız yıllar önce vefat etmişti. Bu yüzden de bu saat sizin en büyük ağabeyinizdeydi.”

“Buraya kadar doğru,” dedim. “Başka?”

“Dağınıklığı huy edinmiş birisiymiş... çok dağınık ve dikkatsizmiş. Eline bir sürü fırsat geçmiş, ama o bunları elinden kaçırmış, arada bir kısa süren refah dönemleri geçirmişse de, bir süre yoksulluk içinde yaşamış ve sonunda da içki alışkanlığı yüzünden ölmüş. Kestirebildiklerim bu kadar.”

Koltuğumdan ayağa fırladım ve epeyce içerlediğimden, topallayarak sabırsızlık içinde odayı arşınlamaya başladım.

“Size hiç yakışmıyor bu Holmes,” dedim. “böyle bir şeye tenezzül edeceğiniz aklıma gelmezdi. Talihsiz ağabeyimin geçmişini araştırmışsınız, şimdi de bu bilgiyi gizemli bir biçimde anlamış numarası yapıyorsunuz. Bütün bunları onun eski saatine bakarak anladığınıza inanmamı benden bekleyemezsiniz! Bu çok kırıcı bir davranış ve açık konuşmak gerekirse, biraz şarlatanlık kokuyor.”

“Sevgili Doktor,” dedi sevecen bir sesle, “sizden özür diliyorum. Bu meseleyi soyut olarak ele aldığım için, sizin açınızdan ne denli kişisel ve üzücü bir durum olabileceğini unuttum. Ama sizi temin ederim ki, bu saati elime verinceye kadar bir ağabeyiniz olduğunu bile bilmiyordum.”

“Peki ama, Tanrı aşkına bütün bunları nereden bildiniz? Hepsi de en ince ayrıntısına kadar kesinlikle doğru.”

“Ah, bir talih eseriydi bu. Ancak olasılıkları tartıp biçerek konuştum. Bu kadar doğru sonuçlara varmayı beklemiyordum.”

“Yani yalnızca tahmin değil miydi?”

“Hayır, hayır; ben hiç tahminde bulunmam. Tahmin kötü bir alışkanlıktır... insanın mantıklı düşünme yeteneğini bozar. Siz bunu yadırgadınız, çünkü benim düşünce yöntemimi izlemiyorsunuz ya da önemli çıkarsamaların temelindeki küçük olguların gözlemini yapmıyorsunuz. Örneğin, ağabeyinizin dikkatsiz olduğunu söyleyerek konuşmaya başladım. Saatin kasasının aşağı kısmını incelerseniz, yalnızca iki çentik değil, aynı cepte madeni para ya da anahtar gibi sert nesneler taşıma alışkanlığı

yüzünden baştan başa çizik ve izlerle kaplı olduğunu görürsünüz. Bir İngiliz altını değerindeki bir saati bu kadar düşüncesizce taşıyan birisinin dikkatsiz olduğunu varsaymak herhalde hiç de büyük bir marifet değil. Ayrıca kendisine bu kadar değerli bir eşya miras kalan birisinin başka bakımlardan da epeyce varlıklı olduğunu çıkarsamak fazla ileri gitmek olmasa gerek."

Düşünce mantığını izleyebildiğimi göstermek için başımı salladım

"İngiltere'deki rehinciler bir saati rehin aldıklarında verdikleri makbuzun numarasını saatin kasasının içine iğneyle kazırlar. Numaranın kaybolması ya da yerinin değişmesi riski olmadığından, etiket koymaktan daha elverişlidir bu. Merceğimle baktığımda bu saatin içinde görünen böyle en az dört numara var. Vardığım sonuç... ağabeyiniz çoğu zaman para sıkıntısı çekiyormuş. Vardığım ikinci sonuç... arada bir hali vakti yerinde oluyormuş, yoksa rehine verdiği eşyayı geri alamazdı. Sonuncusu da, sizden kapağın içindeki kurma deliğine bakmanızı istiyorum. Deliğin çevresindeki binlerce çiziğe bir bakın... Deliği bulmak için anahtarı sürterken oluşan çizikler. Ayık birisinin saatinde bu çizikler olur muydu? Ama bir ayyaşın saatinde bunlar mutlaka olur. Saatini geceleri kurar ve eli titrediği için bu izler kalır. Bütün bunların neresinde gizem var?"

"Gün gibi açık," diye cevap verdim. "Size haksızlık ettiğim için üzgünüm. Sizin harika yeteneğinize daha çok inanmalıydım. Şu anda mesleki bir araştırma yürütüp yürütmediğinizi sorabilir miyim?"

"Hayır, yürütmüyorum. Bu yüzden kokain kullanıyorum. Beynim çalışmazsa, yaşayamıyorum. Yaşanacak başka ne var ki? Pencereden dışarıya bir bakın. Dünya bundan daha kasvetli, iç karartıcı ve kısır olabilir mi? Sokak boyunca döne döne savrulan ve boz renkli evlerin üzerine çöken şu sapsarı sisi görüyor musunuz? Bundan daha yavan ve somut bir şey olabilir mi? İnsan yeteneklerini uygulayacağı bir alan bulamazsa Doktor, yetenekli olmak ne işe yarar? Cinayet sıradan, varoluş sıradan ve sıradan olanların dışında hiçbir özellik bu dünyada bir işe yaramıyor."

Bu söyleve cevap vermek üzere ağzımı açmıştım ki, ev sahibemiz kapıyı hafifçe vurarak, üzerinde bir kartvizit bulunan gümüş bir tepsiyle içeriye girdi.

"Sizi görmek isteyen genç bir hanımefendi geldi efendim," dedi dostuma.

"Bayan Mary Morstan," diye kartviziti okudu Holmes. "Hımm! Bu adı hatırlamıyorum. Hanımefendiyi içeriye alın Bayan Hudson. Gitmeyin Doktor. Burada kalmanızı yeğlerim."

Vakanın Dökümü

Bayan Morstan kararlı adımlarla ve soğukkanlı bir görünümle odaya girdi. Sarışın, ufak tefek, eldivenli ve çok şık giyimli bir genç hanımdı. Öte yandan, kıyafetindeki sadelik ve gösterişsizlik maddi olanaklarının sınırlı olduğunu gösteriyordu. Üzerinde beje çalan koyu gri, hiçbir süsü olmayan bir giysi, başında da aynı kasvetli renkte, yalnızca yanındaki beyaz tüyle iç açıcılık kazanan, kenarsız bir şapka vardı. Ne yüz hatları çok düzgündü, ne de teninde olağanüstü bir güzellik vardı, ama ifadesi tatlı ve sevimliydi, kocaman mavi gözleri derin ve cana yakın bir ifadeyle bakıyordu. Kadınlarla ilgili deneyimlerimin pek çok ulusu ve üç kıtayı kapsamasına karşın, şimdiye dek hiç bu kadar kibar ve duyarlı bir kişilik vaat eden bir yüze rastlamamıştım. Sherlock Holmes'un kendisi için çektiği koltuğa otururken, dudaklarının ve ellerinin titrediği ve içindeki yoğun heyecanın her türlü belirtisini gösterdiği gözümden kaçmadı.

"Bay Holmes," dedi, "size gelmemin nedeni bir zamanlar işverenim olan Bayan Cecil Forrester'ın evindeki küçük bir sorunu çözmesi için ona yardım etmiş olmanız. Kibarlığınız ve becerileriniz onu çok etkilemiş."

"Bayan Cecil Forrester," diye tekrarladı Holmes düşünceli bir tavırla. "Sanırım kendisine ufak bir hizmetim dokunmuştu. Ama hatırladığım kadarıyla çok basit bir vakaydı bu."

"Kendisi öyle düşünmemiş. Ama en azından benim vakam için aynı şeyi söyleyemezsiniz. Başıma gelen bu durumdan daha tuhaf, daha akıl sır ermez bir durum düşünemiyorum."

Holmes ellerini ovuşturdu, gözleri parladı. Bir atmacayı andıran düzgün yüz hatlarında yoğun bir dikkat ifadesiyle koltuğunda öne doğru eğildi.

"Durumunuzu anlatın," dedi iş konuşurkenki canlı ses tonuyla.

Kendimi orada rahatsız bir konumda hissettim.

"Ben çekileyim, izninizle," dedim ayağa kalkarak.

Genç hanım beni durdurmak için eldivenli elini havaya kaldırınca şaşırdım.

"Eğer arkadaşınız," dedi, "burada kalma nezaketini gösterirse, bana çok büyük bir yardımda bulunmuş olabilir."

Yeniden koltuğa oturdum.

"Kısacası," diye konuşmasını sürdürdü, "size olayı anlatayım. Babam Hindistan'daki bir alayda görevli bir subaydı ve çocukluğumda beni ülkeme gönderdi. Annem ölmüştü ve İngiltere'de hiçbir akrabam yoktu. Gel gelelim Edinburgh'da rahat bir pansiyona yerleştirildim ve on yedi yaşıma gelinceye kadar orada kaldım. 1878 yılında, o sırada görevli olduğu alayda kıdemli yüzbaşı olan babam on iki aylık bir izin aldı ve ülkesine geri döndü. Londra'dan bana çektiği telgrafta sağ salim vardığını ve adresi olarak bildirdiği Langham Oteli'ne gitmemi yazmıştı. Hatırladığım kadarıyla üslubu sevecen ve sevgi doluydu. Londra'ya varınca bir arabayla Langham Oteli'ne gittim ve bana Yüzbaşı Morstan'ın orada kaldığı, ama bir gece önce dışarıya çıkıp henüz dönmediği bilgisi verildi. Bütün gün orada bekledimse de ondan hiçbir haber alamadım. O gece otel müdürünün tavsiyesi üzerine polise başvurdum ve ertesi sabah bütün gazetelere ilan verdik. Araştırmalarımız hiçbir sonuç

vermedi, o günden bu yana talihsiz babamdan hiç haber alınamadı. Biraz huzur bulmak, biraz rahatlamak umuduyla ülkesine dönmüş, oysa onun yerine...

Elini boğazına götürdü ve boğulurcasına bir hıçkırık yüzünden cümlesini tamamlayamadı.

“Hangi tarihte?” diye sordu Holmes, defterini açarak.

“Babam 1878’de, Aralık ayının üçünde –yaklaşık on yıl önce– ortadan kayboldu.”

“Bavulu ne oldu?”

“Otelde kaldı. İçinde ipucu sayılacak hiçbir şey yoktu... birkaç giysi, birkaç kitap ve Andaman Adaları’ndan getirdiği bir sürü hatıra eşyası. Oradaki gardiyanların başında bulunan subaylardan biriydi.”

“Orada hiç arkadaşı var mıydı?”

“Yalnızca birini tanıyorduk... kendisinin görevli olduğu Otuz Dördüncü Piyade Taburu’ndan Binbaşı Sholto. Binbaşı kısa bir süre önce emekliye ayrılmıştı ve Yukarı Norwood’da oturuyordu. Onunla temasa geçtik elbette, ama subay arkadaşının İngiltere’ye geldiğini bile bilmiyordu.”

“Tuhaf bir vaka,” yorumunda bulundu Holmes.

“Size en tuhaf yanını daha anlatmadım. Aşağı yukarı altı yıl önce –tam olarak 4 Mayıs 1882’de– Times’da yayınlanan bir ilanda Bayan Mary Morstan’ın adresi soruluyor ve ilana cevap vermesinin kendi lehine olacağı yazıyordu. İlanda hiçbir ad ya da adres yoktu. Ben o sırada mürebbiye olarak Bayan Cecil Forrester’ın ailesinin yanındaydım. Onun tavsiyesiyle ilan sütununda adresimi yayınladım. Aynı gün postayla üzerinde adım yazılı küçük bir karton kutu geldi, içinden de çok büyük ve parlak bir inci çıktı. Kutuya hiçbir mektup koyulmamıştı. O günden beri her yıl aynı tarihte, hep içinde benzer bir inci bulunan, kimin gönderdiği belli olmayan bir kutu geliyor. Bir uzman bunların ender görülen çeşitte ve epeyce değerli inciler olduğunu söyledi. Ne kadar güzel olduklarını kendi gözlerinizle görün.”

Konuşurken yassı bir kutuyu açıp bana hayatımda gördüğüm en güzel altı inciyi gösterdi.

“Anlattıklarınız çok ilginç,” dedi Sherlock Holmes. “Başka bir olay oldu mu?”

“Evet, hem de daha bugün. Bu yüzden size geldim. Bu sabah bu mektubu aldım, isterseniz kendiniz okuyun.”

“Teşekkür ederim,” dedi Holmes. “Zarfı da verin lütfen. Londra, S.W. damgalı. Tarih, 7 Temmuz. Hımm! Köşesinde bir başparmak izi var... büyük olasılıkla postacınınki. En pahalı kâğıttan. Paketi altı penilik zarflardan. Adam kırtasiyeye meraklıymış. Hiç adres yok. ‘Bu akşam saat yedide Lyceum Tiyatrosu’nun önündeki soldan üçüncü sütunun oraya gelin. Kendinizi güvende hissetmezseniz, iki dostunuzu da birlikte getirin. Siz haksızlığa uğramış bir kadınsınız ve hakkınızı alacaksınız. Polis getirmeyin. Getirirseniz, her şey boşuna olur. Tanımadığınız bir dostunuz.’ Bu gerçekten de esrarlı bir durum! Ne yapmayı düşünüyorsunuz Bayan Morstan?”

“Ben de size bunu soruyorum.”

“Şu halde mutlaka oraya gitmeliyiz... siz, ben ve... evet, Dr. Watson tam aradığımız adam. Mektubu

yazan iki dost getirin demiş. Kendisiyle daha önce de birlikte çalışmıştık."

"Eğer bir yardımım dokunabilecekse," dedim hararetle, "bundan büyük bir gurur ve mutluluk duyarım."

"İkiniz de çok naziksiniz," diye cevap verdi Bayan Morstan. "Ben içime kapanık bir yaşam sürdüm ve yardımını rica edebileceğim hiçbir arkadaşım yok. Saat altıda buraya gelmem uygun olur sanırım?"

"Altıyı geçirmeyin," dedi Holmes. "Ama bir başka husus daha var. Bu el yazısıyla, inci kutusunun üzerindeki aynı mı?"

"Hepsi burada," dedi Bayan Morstan, çantasından yarım düzine kâğıt parçası çıkararak.

"Siz gerçekten örnek bir müşterisiniz. Sezgileriniz doğru. Şimdi bir bakalım." Kâğıtları masanın üzerine yayıp gözleriyle hepsini birer birer taradı. "Mektup dışında hepsi de el yazısı değiştirilerek yazılmış," dedi çok geçmeden, "ama aynı elden çıktıkları su götürmez. Yunanca 'e' harfinin nasıl da değişmeden yazıldığını ve sondaki 's' harfinin kıvrımını görüyor musunuz? Kuşkusuz aynı kişi yazmış bunları. Sizi boşuna umutlandırmak istemem Bayan Morstan, ama bu el yazısıyla babanızınki arasında bir benzerlik var mı?"

"Hiçbir benzerlik yok."

"Böyle demenizi bekliyordum. Şu halde sizi saat altıda bekleyeceğiz. Lütfen bu kâğıtlar bende kalsın. O saate kadar meseleyi inceleyebilirim. Şu anda saat daha üç buçuk. Görüşmek üzere."

"Görüşmek üzere," dedi ziyaretçimiz ve ikimize de pırıl pırıl, nazik birer bakış yönelterek inci kutusunu göğsüne bastırıp telaşla gitti.

Pencerenin önünde durup kasvetli kalabalıkta şapkasıyla beyaz tüyü bir nokta haline gelinceye kadar sokakta çevik adımlarıyla yürüyüşünü izledim.

"Amma çekici bir kadın!" dedim dostuma dönerek.

Piposunu yeniden yakmış, göz kapakları yarı kapalı olarak sırtını koltuğun arkasına yaslamıştı. "Çekici mi?" dedi mahmur bir sesle. "Fark etmedim."

"Siz tam bir makinesiniz... bir hesap makinesi," diye haykırdım. "Zaman zaman insan olmanın çok ötesinde bir hal alıyorsunuz."

Hafifçe gülümsedi.

"Mantığın kişisel niteliklerin etkisinde kalmaması," dedi, "birincil önem taşır. Benim için bir müşteri yalnızca bir birimdir, bir sorunun öğesidir. Duygusal nitelikler akıl yürütmeye ters düşer. Sizi temin ederim ki, tanıdığım en göz alıcı kadın sigortadan tazminat alabilmek için üç küçük çocuğu zehirleme suçuyla asıldı ve tanıdığım en itici adam ise Londra'daki yoksullar için hemen hemen çeyrek milyon harcayan bir hayırseverdi."

"Oysa bu vakada..."

"Ben kuraldışı olanı hiç hesaba katmam. Kuraldışı olan bir şey kuralı bozar. El yazısından karakter

inceleme çalışması hiç yaptınız mı? Bu adamın yazısı hakkında ne düşünüyorsunuz?”

“Okunaklı ve düzgün,” diye cevap verdim. “Bir işadamının alışkanlıkları ve biraz karakter gücü var.”

Holmes başını iki yana salladı.

“Harflerinin yüksekliğine bir bakın,” dedi. “Aşağı yukarı birbiriyle aynı yükseklikte. Şu ‘d’ harfi bir ‘a’ ve ‘İ’ harfi ‘e’ olabilirdi. Karakterli kişiler yüksek harfleri hep öbürlerinden farklı yazar, okunaksız bile yazsalar. ‘K’ harflerinde kararsızlık ve büyük harflerinde de özgüven var. Ben şimdi dışarıya çıkıyorum. Bir iki araştırma yapacağım. Şu kitabı okumanızı tavsiye ederim... kaleme alınmış en ilginç kitaplardan biri. Winwood Reade’in İnsanın Şehadeti adlı kitabı. Bir saat sonra dönerim.”

Kitabı elime alıp pencerenin önüne oturdum, ama düşüncelerim yazarın iddialı varsayımlarından çok uzaklardaydı. Aklım biraz önceki ziyaretçimizdeydi... gülümsemesi, sesindeki derin tınılar, yaşamını örten tuhaf sır perdesi. Babası ortadan kaybolduğunda on yedi yaşında idiyse, şimdi yirmi yedi yaşında demekti... gençliğin sıkılganlığının geçip deneyimler yoluyla bir ağırbaşlılık kazandığı, güzel bir yaştı bu. Böylece oturup düşüncelere daldım, derken aklıma öyle tehlikeli düşünceler geldi ki, telaşla yazı masama gidip patoloji konulu en son bilimsel yazının sayfaları arasına daldım. Yetersiz bacağımla ve daha da yetersiz banka hesabımla, kim oluyordum ki böyle şeyler düşünüyordum? O yalnızca bir birim, bir sorunun öğesiydi... o kadar. Eğer geleceğim karanlıksa, bunu hayal ürünü sanrılarla aydınlatmaya çalışmaktansa, bir erkek gibi göğüslemek mutlaka daha iyiydi.

Çözüm Arayışı

Holmes geri döndüğünde saat beş buçuktu. Neşeli, canlı ve keyfi yerinde görünüyordu, en karanlık bunalım dönemleriyle dönüşümlü olarak beliren bir ruh haliydi bu.

“Bu meselede büyük bir gizem falan yok,” dedi çay koyduğum fincanı eline alırken, “olgular yalnızca bir tek açıklamaya işaret ediyor.”

“Ne diyorsunuz! Yoksa vakayı çözdünüz mü?”

“Çözdüm sayılmaz. Anlamlı bir ipucu buldum, o kadar. Ama epeyce anlamlı. Eklenmesi gerekli birtakım ayrıntılar var hâlâ. Times’ın eski sayılarına bakınca, Otuz Dördüncü Piyade Taburu’ndan emekli, Yukarı Nor-

wood'lu Binbaşı Sholto'nun 28 Nisan 1882'de öldüğünü öğrendim."

"Belki kalın kafalıyımdır Holmes, ama bunun niye anlamlı olduğunu göremiyorum."

"Göremiyor musunuz? Beni şaşırtıyorsunuz. O halde şu açıdan ele alın. Yüzbaşı Morstan ortadan kayboluyor. Londra'da ziyaret etmiş olabileceği tek kişi Binbaşı Sholto. Binbaşı Sholto onun Londra'da olduğunu bilmediğini söylüyor. Dört yıl sonra Sholto ölüyor. Onun ölümünden bir hafta sonra Yüzbaşı Morstan'ın kızına değerli bir armağan geliyor ve bu olay her yıl tekrarlandıktan sonra, şimdi de kızı haksızlığa uğramış bir kadın olarak nitelendiren bir mektup gönderiliyor. Babasının kaybolması dışında hangi haksızlıktan söz ediyor olabilir? Eğer Sholto'nun varisi bu esrarlı olaya ilişkin bir şey bilip de bu kaybı telafi etmeyi istemese, ne diye armağanlar Sholto'nun ölümünden hemen sonra gelmeye başladı? Bu olguları açıklayacak başka bir kuramınız var mı?"

"Ama ne tuhaf bir telafi yolu! Ve yöntemi de tuhaf! Ne diye altı yıl önce değil de, şimdi mektup yazsın? Ayrıca mektupta kızının hakkını alacağından söz ediliyor. Nasıl alacak hakkını? Babasının hâlâ yaşadığını düşünmek uzak bir varsayım. Kızının başka bir haksızlığa uğradığına ilişkin bir bilginiz yok."

"Birçok zorluk var, zorluklar var elbette," dedi Sherlock Holmes düşünceli bir edayla, "ama bu geceki gezimiz her şeyi çözecek. İşte bir araba geldi, Bayan Mor-

stan da içinde. Hazır mısınız? O zaman aşağıya inelim, çünkü biraz geç bile kaldık."

Şapkamı ve en kalın bastonumu aldım, ama Holmes'un çekmeceden tabancasını alıp cebine koyduğunu gördüm. Belli ki bu gece ciddi olabilecek bir durumla karşılaşabileceğimizi düşünüyordu.

Bayan Morstan koyu renkli bir pelerine sarınmıştı, duyarlı yüzü dingin, ama solgundu. Kararlaştırdığımız tuhaf girişim karşısında az da olsa bir tedirginlik duymaması bir kadını aşan bir durumdu, oysa olağanüstü bir özdenetim sergiliyordu ve Sherlock Holmes'un sorduğu birkaç soruya da hemen cevap verdi.

"Binbaşı Sholto babamın çok özel bir dostuydu," dedi. "Mektuplarında hep binbaşıdan söz ederdi. Babamla birlikte Andaman Adaları'ndaki taburlara komutanlık yaptıklarından zamanlarının çoğunu birlikte geçiriyorlardı. Aklıma gelmişken, babamın yazı masasında kimsenin anlayamadığı tuhaf bir belge bulundu. Önemli olduğunu sanmıyorum, ama görmek istersiniz diye yanımda getirdim. İşte bu."

Holmes katlanmış olan kâğıdı açıp dizinin üstüne koydu. Sonra da büyüteciyle inceden inceye onu inceledi.

"Kâğıt Hindistan yapımı," dedi. "Bir süre bir duvar tahtasına çivilenmiş. Üzerindeki çizim bir sürü salonu, koridoru ve geçidi olan büyük bir binanın mimari planının bir bölümüne benziyor. Bir noktasına kırmızı mürekkeple küçük bir çarpı işareti konmuş, bunun üzerinde de kurşunkalemle 'soldan 3.37' diye silik bir yazı var. Sol köşede ise tuhaf bir hiyeroglifi andıran, kolları birbirine bitişik gibi duran yan yana dört çarpı işareti var. Bunun yanında kargacık burgacık harflerle 'Dörtlerin imzası...

Jonathan Small, Muhammed Singh, Abdullah Han, Dost Akbar,' yazılmış. Hayır, bu meseleyle bunun ilgisini göremediğimi itiraf etmeliyim. Ama önemli bir belge olduğu belli. İki yüzünün de temiz olduğuna bakılırsa, bir el çantasının içinde özenle saklanmış."

"Zaten bir el çantasının içinde bulmuştuk bunu."

"Şu halde bunu iyi saklayın Bayan Morstan, işimize yarayabilir. Bu meselenin başlangıçta sandığımdan daha derin ve daha karmaşık olduğundan kuşkulanmaya başladım. Düşüncelerimi yeniden gözden geçirmeliyim."

Arabanın içinde sırtını arkasına yasladı, kaşlarının çatılması ve gözlerindeki boş ifade dolayısıyla onun derin düşünceler içinde olduğunu anlıyordum. Bayan Morstan ile ben çıktığımız bu gezi ve olası sonucuna ilişkin alçak sesle sohbet ederken, dostumuz yolculuğun sonuna kadar erişilmez suskunluğunu korudu.

Bir eylül akşamıydı ve daha saat yedi bile olmamıştı, ama yeterince kasvetli bir gündü ve yağmurun çiselediği bu büyük kentin üzerine yoğun bir sis çökmüştü. Çamur renginde bulutlar da çamurlu sokakları hüzne boğmuştu. Kıyı boyunca sisli ışık benekleri gibi yanan lambalardan yapış yapış kaldırımın üzerine sönük ışık halkaları vuruyordu. Dükkân vitrinlerinin sarı ışığı ise nemli ve buğulu havaya karışıp kalabalık caddeye değişken ve kasvetli bir aydınlık yayıyordu. Bu daracık ışık çubuklarının üzerinden gelip geçen sonsuz yüzler kafilesi bana gizemli ve hayaletsi göründü... kederli ve mutlu, bitkin ve şen yüzler. Tüm insanlık gibi, onlar da karanlıktan ışığa, sonra yine ışıktan karanlığa doğru geçiyorlardı. Görüntüler beni fazla etkilemez, ama bu iç karartıcı ve ağır akşamla birlikte giriştiğimiz bu tuhaf iş beni tedirgin ve keyifsiz kılmıştı. Bayan Morstan'ın görünüşüne bakılırsa, o da aynı duyguların etkisi altındaydı. Yalnızca Holmes bu ufak tefek etkilere yenik düşmüyordu. Defterini açıp dizine koymuş, el fenerinin ışığında birtakım sayılar ve notlar karalıyordu.

Lyceum Tiyatrosu'na geldiğimizde yan kapıların önünde çoktan kalabalıkların birikmiş olduğunu gördük. Ön tarafta ise uzun bir sıra halinde ilerleyen iki tekerlekli ve dört tekerlekli arabalar durup yakalarından gömlekleri görünen erkeklerden ve şallarına sarınmış, pırlantalarını takmış kadınlardan oluşan yüklerini boşaltıyorlardı. Buluşma yerimiz olan üçüncü sütuna varmamızla arabacı kıyafetinde ufak tefek bir adamın çevik adımlarla yanımıza gelmesi bir oldu.

"Bayan Morstan'la birlikte gelenler sizler misiniz?" diye sordu.

"Bayan Morstan benim, bu iki beyefendi de arkadaşlarım," cevabını aldı.

Adam meraklı ve delici bakışlarını bize yöneltti.

"Beni bağışlayın hanımefendi," dedi ısrarlı bir edayla, "ama dostlarınızın ikisinin de polis görevlisi olmadığı konusunda bana güvence vermenizi rica etmem istendi."

"Buna güvence veririm," dedi Bayan Morstan.

Adamın tiz bir ıslık çalması üzerine, bir sokak berduşu dört tekerlekli bir arabayı getirdi ve kapısını açtı. Bizimle konuşan adamdan sonra biz de binip oturduk. Biner binmez arabacı atı kamçıladı, sisli sokaklar boyunca dörtnala gitmeye koyulduk.

Tuhaf bir durumdu. Bilmediğimiz bir iş için, bilmediğimiz bir yere doğru gidiyorduk. Gel gelelim, bu davet ya tam anlamıyla bir kandırmacaydı –ki bu da olanaksız bir varsayımdı– ya da bu gezimiz önemli birtakım meseleleri ortaya çıkaracaktı. Bayan Morstan hâlâ kararlı ve sakindi. Afganistan maceralarımı anlatarak onu neşelendirip eğlendirmeye çalıştım, ama doğrusunu söylemek gerekirse, durum dolayısıyla ben de bir o kadar heyecanlıydım ve nereye gideceğimizi o kadar merak ediyordum ki, anlattıklarım biraz anlaşılmaz bir hal aldı. Başlangıçta ne yöne gittiğimizi kestirebiliyordum, ama çok geçmeden hızımız, sis ve Londra'yı az tanımam nedeniyle yön duygumu yitirdim, çok uzak bir yere gittiğimiz dışında hiçbir şey bilmiyordum. Oysa Sherlock Holmes hiç yanılmıyordu ve araba dolambaçlı sokaklara girip çıkarak meydanları aşarken bunların adlarını mırıldanıyordu.

"Rochester Row," diyordu. "Şimdi Vincent Meydanı'ndayız. Şimdi Vauxhall Köprüsü Yolu'na çıktık. Anlaşılan Surrey tarafına gidiyoruz. Evet, tahmin etmiştim. Şimdi köprüye geldik. Buradan yer yer ırmağı görebilirsiniz."

Gerçekten de Thames'in bir bölümünü görür gibi olduk, geniş ırmağın durgun sularına lambaların ışıkları vuruyordu; ama arabamız hızla yol aldı ve çok geçmeden öbür yakadaki labirent gibi sokaklara daldık.

"Wordsworth Yolu," dedi dostum. "Priory Yolu. Lark Hall Sokağı. Stockwell Meydanı. Robert Sokağı. Cold Harbour Sokağı. Araştırmamız bizi pek de lüks sayılan semtlere götürmeyeceğe benziyor."

Gerçekten de kuşkulu görünen ve tekin olmayan bir semte gelmiştik. Sıra sıra dizili tuğla evlerin iç karartıcı görünümünü yalnızca köşedeki birahanelerin kaba saba ve zevksiz parıltıları canlandırıyordu. Derken yan yana sıralanmış iki katlı villalar göründü, her birinin önünde minyatür birer bahçe vardı, arkasından da yine yeni yapılmış, insanın gözüne batan tuğla binalar geldi... dev kentin çevreye uzattığı canavar dokunaçları. Sonunda araba başka bir dizi evden üçüncüsünün önünde durdu. Bu evlerin hepsi de boştu ve önünde durduğumuz ev de, mutfak penceresindeki sönük bir ışık dışında, komşu evler kadar karanlıktı. Ama biz kapıyı vurunca, başında sarı sarık, üzerinde bol giysiler ve belinde sarı kemer olan bir Hindu hizmetkâr kapıyı hemen açtı. Üçüncü sınıf bir banliyö evinin sıradan kapısında bu doğulu adamın görüntüsü tuhaf bir uyumsuzluk yaratıyordu.

"Sahip sizi bekliyor," dedi ve daha lafını bitirmeden tiz ve yüksek bir ses geldi içerideki odadan.

"Onları buraya al khitmutgar,"[*2] dedi. "Doğruca yanıma gelsinler."

Dazlak Kafalı Adamın Öyküsü

Hintlinin peşinden pis, sıradan görünümlü, loş ve kötü döşenmiş bir koridordan geçtik, hizmetkâr sağda bir kapının önünde durup açtı. Sarı bir ışığa boğulduk, ışığın ortasında çok geniş bir alnı, yüzünü tümüyle çevreleyen tutam tutam kızıl sakalı ve bunların arasından köknar ağaçlarının üzerinde yükselen bir tepe gibi parlayan dazlak bir kafası olan, ufak tefek bir adam duruyordu. Dururken bir yandan da ellerini ovuşturuyordu ve yüz hatları sürekli oynuyordu... bir an gülümsüyor, bir an kaşlarını çatıyor, ama bir an bile sabit duramıyordu. Doğa ona sarkan bir dil ve bir dizi sarı, eğri büğrü diş vermişti, elini durmadan yüzünün aşağı kısmına götürerek bunları saklamaya çalışıyordu. Göze çarpan dazlaklığına karşın, genç izlenimi uyandırıyordu. Aslında otuz yaşını yeni tamamlamıştı.

"Hizmetkârınızım Bayan Morstan," diyordu durmadan ince ve tiz bir sesle. "Sizlerin de hizmetkârınızım beyler. Lütfen barınağıma buyrun. Burası küçük bir yer hanımefendi, ama kendi zevkime göre döşedim. Uçsuz bucaksız Londra çölünde sanat eseri bir vaha."

Bizi buyur ettiği dairenin görünümü hepimizi şaşırttı. O izbe evin pirinç bir montüre oturtulmuş dünyanın en parlak pırlantası kadar yadırgatıcı bir görünümü vardı. Duvarlar en kaliteli, en parlak perdeler ve halılarla kaplıydı, aralarından yer yer pahalı çerçeveli tablolar ya da oryantal vazolar görünüyordu. Yerdeki kehribar rengi ve siyahlı halı öylesine kalın ve yumuşaktı ki, yürürken ayaklarımız sanki yosunlara gömülüyordu. Halının üzerine çaprazlamasına serilmiş iki büyük kaplan postu ve köşede bir hasırın üstünde duran nargile doğuya özgü bu lüks görünümünü daha da artırıyordu. Tavandan adeta görünmez bir altın telin ucunda odanın tam ortasına güvercin biçimli bir lamba sarkıyordu. Lamba yanarken odaya hafif ve güzel bir koku yayıyordu.

"Bay Thaddeus Sholto," dedi ufak tefek adam hâlâ yüzünü oynatıp gülümseyerek. "Bu benim adım. Siz Bayan Morstan'sınız elbette. Ve bu beyler..."

"Bay Sherlock Holmes ve Dr. Watson."

"Bir doktor ha?" diye haykırdı adam heyecanla. "Stetoskobunuz yanınızda mı? Acaba sizden rica etsem... bana bir lütufta bulunabilir misiniz? Mitral kalp kapakçığımla ilgili ciddi kuşkularım var, eğer kabul buyurursanız. Aort damarıma güvenebiliyorum, ama mitral kapakçıkla ilgili görüşünüzü öğrenmek isterdim."

İsteği üzerine, kalbini dinledim ama bir korku nöbeti geçirmesi dışında bir bozukluk bulamadım, tepeden tırnağa titriyordu.

"Normal görünüyor," dedim. "Meraklanmanıza gerek yok."

"Endişemi bağışlayın, Bayan Morstan," dedi fazla üzerinde durmadan. "Ben çok acı çektim ve uzun zamandır bu kalp kapakçığıyla ilgili kuşkularım vardı. Bunların yersiz olduğunu duyduğuma sevindim. Şayet babanız, Bayan Morstan, kalbini çok zorlamasaydı, şimdi sağ olurdu."

Bu kadar nazik bir konudan böylesine duygusuz ve düşüncesizce söz etmesine öyle kızdım ki, adamın suratına bir tokat indirebilirdim. Bayan Morstan oturdu ve dudaklarına kadar bembeyaz kesildi.

"Kalbimin bir köşesinde, öldüğünü biliyordum," dedi.

“Size her türlü bilgiyi verebilirim,” dedi adam, “dahası, hakkınızı almanızı da sağlayabilirim; sağlayacağım da, kardeşim Bartholomew ne derse desin. Yalnızca size eşlik ettikleri için değil, aynı zamanda söyleyeceklerim ve yapacaklarıma tanık olacakları için de arkadaşlarınızın burada olmasından memnunum. Üçümüz birlik olup kardeşim Bartholomew’ya karşı gelebiliriz. Ama aramıza dışarıdan hiç kimse almayalım... ne bir polis, ne bir görevli. Kimse karışmadan her şeyi aramızda hallederiz. kardeşim Bartholomew’yu hiçbir şey dikkati çekmekten daha çok kızdırmaz.”

Alçak bir kanepeye oturup buğulu mavi gözlerini kırpıştırarak cevap bekleyen sönük bakışlarını bize dikti.

“Kendi hesabıma,” dedi Holmes, “söyleyeceğiniz her şey aramızda kalacaktır.”

Ben de başımı sallayarak bunu doğruladım.

“Çok iyi! Çok iyi!” dedi. “Sizce bir kadeh Chianti ikram edebilir miyim Bayan Morstan? Ya da Tokay? Başka çeşit şarap bulundurmuyorum. Şişeyi açayım mı? Hayır mı? O zaman umarım tütün dumanına, doğu tütününün kokulu dumanına bir itirazınız yoktur. Biraz gerginim ve nargilem benim için vazgeçilmez bir yatıştırıcı.”

Nargilenin ucuna bir marpuç taktı ve duman geçerken gül renkli su fokurdadı. Bu kocaman dazlak kafalı, tuhaf, tikli adam huzursuz bir halde nargilesini tüttürürken, biz üçümüz onun çevresinde bir yarım daire oluşturarak başlarımızı öne uzatmış, çenelerimizi ellerimize dayamış vaziyette oturuyorduk.

“Sizinle bu iletişimi kurmaya karar verdiğimde,” dedi, “adresimi bildirebilirdim, ama ricamı göz ardı edip yanınızda birtakım kötü insanlarla birlikte gelirsiniz diye korktum. Bu yüzden, bu buluşmayı sizleri önce hizmetkârım Williams’ın görebileceği biçimde ayarlama cüreti gösterdim. Onun sağduyusuna tam bir güvenim var ve durumdan işkillenecek olursa, yaptığı işi yarıda bırakması talimatını verdim. Bu önlemlerim için kusura bakmayın, ama ben biraz çekingen ve hatta ince zevklere sahip birisiyim; benim için estetik açıdan bir polis görevlisinden daha zevksiz bir şey olamaz. Kaba maddeciliğin her türüne karşı doğuştan gelen bir tiksintim var. Kaba saba güruhlarla pek temas etmem. Gördüğünüz gibi, azıcık da olsa zarafet dolu bir ortamda yaşıyorum. Kendimi güzel sanatların bir hamisi olarak tanımlayabilirim. Benim zayıf noktam bu. Şuradaki peyzaj Corot’nun özgün bir yapıtı ve şu Salvator Rosa’ya bir uzman biraz kuşkulu gözle baksa bile, Bouguereau için hiçbir kuşku söz konusu olamaz. Modern Fransız ekolüne hayranım.”

“Bağışlayın Bay Sholto,” dedi Bayan Morstan, “ama bana söylemeyi istediğiniz bir şeyi öğrenmek için, sizin davetiniz üzerine geldim buraya. Saat çok geç oldu ve görüşmemizin elden geldiğince kısa sürmesini istiyorum.”

“En iyi olasılıkla biraz zaman alacak,” diye cevap verdi adam, “zira mutlaka Norwood’a gidip kardeşim Bar-tholomew ile görüşmek zorundayız. Bence doğru gibi olan bu yolu seçtiğim için bana çok kızgın. Dün akşam onunla biraz atıştık. Kızdığı zaman ne korkunç birisi olduğunu bilemezsiniz.”

“Eğer Norwood’a gideceksek, bir an önce yola çıksak iyi olur,” diyecek oldum.

Kulakları kızarana dek güldü.

“Bu pek doğru olmaz,” dedi. “Sizi böyle ansızın götürecek olsam, ne der bilmiyorum. Hayır,

birbirimizle ilişkimizi açıklayarak sizi buna hazırlamam gerek. Birincisi, bu öyküde benim de bilgi sahibi olmadığım birkaç nokta bulunduğunu size söylemeliyim. Ancak bildiğim kadarıyla bazı olguları bilginize sunacağım.

"Tahmin edeceğiniz üzere, bir zamanlar Hindistan'daki orduda görevli Binbaşı John Sholto babamdı. On bir yıl kadar önce emekliye ayrıldı ve buraya gelip Yukarı Norwood'da, Pondicherry Konutu'nda yaşamaya başladı. Hindistan'da zengin olmuş ve yanında epeyce çok miktarda para, değerli hatıra eşyalarından oluşan büyük bir koleksiyon ve bir sürü yerli hizmetkârla dönmüştü. Bu olanaklar sayesinde kendisine bir ev satın aldı ve büyük bir lüks içinde yaşadı. İkiz kardeşim Bartholomew ve benden başka çocuğu yoktu.

"Yüzbaşı Morstan'ın ortadan kaybolmasının yarattığı heyecanı çok iyi hatırlıyorum. Olayın ayrıntılarını gazetelerde okuduk ve babamızın bir arkadaşı olduğunu bildiğimiz için, bu vakayı onun yanında rahatça tartışıyorduk. O da Morstan'ın başına ne gelmiş olabileceği konusundaki tahminlerimize katılıyordu. Olayın sırrını kendine sakladığı, Arthur Morstan'ın akıbetini yalnızca onun bildiği bir an bile aklımızın ucundan geçmiyordu.

"Öte yandan babamızın bir esrarın, kesin bir tehlikenin tehdidi altında olduğunu biliyorduk. Tek başına dışarıya çıkmaktan korkuyordu ve Pondicherry Konutu'nda her zaman iki boksörü kapıcı olarak çalıştırıyordu. Bunlardan biri, bu akşam geldiğiniz arabanın sürücüsü Williams'tı. Kendisi bir zamanlar İngiltere hafif sıklet şampiyonuydu. Babamız neden korktuğunu bize hiç söylemedi, ama takma bacaklı adamlarla yıldızı hiç barışmazdı. Hatta bir seferinde, sonradan sipariş toplayan zararsız bir satıcı olduğu anlaşılan, takma bacaklı bir adama tabancasıyla ateş etti. Meseleyi örtbas etmek için yüklü bir para ödemek zorunda kaldık. Kardeşimle ben bunun babamın bir kaprisi olduğunu sanıyorduk, ama o zamandan bu yana olup bitenler bu fikrimizi değiştirmemize neden oldu.

"Ta 1882'de, babama Hindistan'dan onu çok sarsan bir mektup geldi. Kahvaltı sofrasında mektubu açınca, neredeyse baygınlık geçirdi ve o günden sonra hastalanıp öldü. Mektupta neler yazılı olduğunu hiç öğrenemedik, ama elinde tutarken gördüğüm kadarıyla, kargacık burgacık harflerle yazılmış kısa bir mektuptu. Yıllardır dalak büyümesinden rahatsızdı, ama birden kötüleşti ve Nisan sonunda kendisinden umut kesildiği, bizimle son kez konuşmak istediği bildirildi bize.

"Odasına girdiğimizde, sırtına konan yastıklara dayanarak oturmuştu ve zor soluk alıyordu. Kapıyı kilitlememizi ve yatağın iki yanında durmamızı istedi. Sonra ellerimizi tutarak, ıstırap kadar kederle de boğuklaşan bir sesle bize ilginç bir açıklamada bulundu. Bunu onun sözleriyle size aktarmaya çalışacağım.

"'Bu son anımda,' dedi, 'vicdanımda yük olan bir tek şey var. O da zavallı Morstan'ın yetim kızıyla ilgili davranışım. Yaşamım boyunca hiç vazgeçmediğim lanet olası açgözlülüğüm yüzünden, hiç değilse yarısının ona kalması gereken hazineden onu yoksun bıraktım. Oysa tamahkârlık öyle düşüncesizce ve aptalca bir şey ki, bundan ben de yararlanmadım. Yalnızca sahip olma duygusu o kadar hoşuma gidiyordu ki, paylaşma düşüncesine katlanamıyordum. Kinin şişesinin yanında duran şu incili tespihi görüyor musunuz? Ona gönderme niyetiyle ayırdığım halde, bundan bile ayrılmaya katlanamadım. Oğullarım, siz ona Agra hazinesinden adil bir pay vereceksiniz. Ama ben ölmeden önce, ona hiçbir şey –hatta tespihi bile– göndermeyin. Ne de olsa bu kadar kötü durumdayken bile iyileşenler olmuştur.'

"'Morstan'ın nasıl öldüğünü anlatacağım size,' diye konuşmasını sürdürdü. 'Yıllardır kalbi

hastaydı, ama bunu herkesten gizliyordu. Yalnızca ben biliyordum. Hindistan'dayken ilginç bir olaylar zincirinin sonucunda, onunla elimize büyük bir hazine geçti. Hazineyi İngiltere'ye getirdim. Morstan ülkesine geri döndüğü günün akşamı doğruca buraya gelerek payına düşeni istedi. İstasyondan buraya yürüdü, eski sadık uşağım, sonradan ölen Lal Chowdar onu içeri aldı. Hazineyi nasıl bölüşeceğimiz konusunda fikir ayrılığımız oldu ve atıştık. Morstan bir öfke nöbetine kapılarak koltuğundan ayağa fırladı, derken birden elini göğsüne bastırdı, yüzü mosmor kesildi, sırtüstü yere düşerken kafasını hazine sandığının köşesine çarptı. Üzerine doğru eğilince, öldüğünü anlayıp dehşete kapıldım.

"'Uzun bir süre kafam karışmış halde oturup ne yapmam gerektiğini düşündüm. Baştan yardım çağırmayı düşündüm elbette; ama onu öldürmekle suçlanmam için her türlü neden olduğunu düşünmekten alamadım kendimi. Tartışma sırasında ölmesi ve kafasındaki yara aleyhimde kanıtlardı. Dahası, hazineye ilişkin birtakım olgular ortaya çıkmaksızın bir yasal soruşturma yürütülmesine olanak yoktu, oysa ben özellikle bunun bir sır olarak kalmasını istiyordum. Nereye gittiğini kimsenin bilmediğini söylemişti bana. Birisinin bilmesine de hiç gerek yoktu.

"'Başımı kaldırıp hizmetkârım Lal Chowdar'ı kapı aralığında gördüğümde, hâlâ düşünüp taşınıyordum. İçeriye girip kapıyı arkasından kilitledi. 'Korkmayın sahip,' dedi. 'Onu öldürdüğünüzü kimsenin bilmesi gerekmez. Cesedini saklayalım, kim bilecek?' 'Onu ben öldürmedim,' dedim. Lal Chowdar kafasını iki yana sallayıp gülümsedi. 'Her şeyi duydum, sahip,' dedi, 'kavga ettiğinizi duydum, sonra darbe sesi geldi kulağıma. Ama ağzım sıkıdır. Evde herkes uykuda. Cesedi birlikte saklayalım.' Karar vermeme bu yetti. Eğer kendi hizmetkârım benim suçsuzluğuma inanmıyorsa, jüri sandalyesine oturmuş on iki aptal esnaftan nasıl medet umabilirdim? Lal Chowdar'la birlikte o gece cesetten kurtulduk ve birkaç gün sonra Londra gazeteleri Yüzbaşı Morstan'ın esrarlı ortadan kayboluşuyla ilgili haberlerle doldu. Anlattıklarımdan bu meselede hiç suçum olmadığını anlayacaksınız. Suçum yalnızca cesedi değil, aynı zamanda hazineyi de gizleyip hem kendi payıma, hem de Morstan'ın payına el koymuş olmam. Bu nedenle, onun payını sahibine geri vermek istiyorum. Eğilin ki kulaklarınıza fısıldayayım. Hazinenin saklı olduğu yer...'

"O anda yüz ifadesi korkunç bir değişime uğradı, gözlerinde boş bir bakış belirdi, çenesi sarktı ve hiçbir zaman unutamayacağım bir sesle haykırdı. 'Onu içeriye sokmayın! Tanrı aşkına onu içeriye sokmayın!' İkimiz de dönüp babamın gözlerini diktiği, arkamızdaki pencereye baktık. Orada karanlığın içinden bir yüz bize bakıyordu. Cama dayadığı için beyazlaşan burnunu görebiliyorduk. Sakallı, kıllı, vahşi gözlerle bakan, yoğun bir kötülük okunan bir yüzdü bu. Kardeşimle ben pencereye doğru koştuk, ama adam gitmişti. Yanına döndüğümüzde babamın başı sarkmıştı ve nabzı artık atmıyordu.

"O gece bahçede adamı aradık, ama pencerenin tam altındaki çiçek tarhında gördüğümüz bir tek ayak izi dışında yabancıdan eser yoktu. Bu iz olmasaydı, o vahşi ve acımasız yüzü hayal gücümüzle uydurduğumuzu düşünebilirdik. Ama çevremizde birtakım esrarlı olayların dönüp durduğunu kanıtlayan daha da dikkat çekici başka bir olay oldu. Sabah babamın odasının penceresini açık bulduk, dolapları ve kutuları talan edilmiş, göğsüne üzerinde 'Dörtlerin İmzası' yazılı bir kâğıt parçası iliştirilmişti. Bu sözlerin ne anlama geldiğini ya da gizli ziyaretçimizin kim olduğunu hiçbir zaman öğrenemedik. Gerçi her şey darmadağın edilmişti, ama görebildiğimiz kadarıyla babamın eşyalarından hiçbiri çalınmamıştı. Kardeşimle ben doğal olarak bu tuhaf olayla babamın yaşamı boyunca yakasını bırakmayan korkusu arasında bir bağ kurduk, ama bütün bunlar bizim için hâlâ esrarını koruyor."

Ufak tefek adam nargilesini yeniden yakmak için konuşmasını kesti ve bir iki dakika düşüncelere dalarak nargileyi tüttürdü. Biz oturup bu olağandışı öyküyü can kulağıyla dinlemiştik. Babasının ölümüyle ilgili kısa açıklamayı dinlerken, Bayan Morstan öyle bembeyaz kesilmişti ki, bir an bayılmak üzere olduğunu sanıp korktum. Ama sehpada duran bir Venedik sürahisinden usulca doldurduğum bir bardak suyu içince kendine geldi. Sherlock Holmes yüzünde dalgın bir ifadeyle ve göz kapaklarını ışıldayan gözlerinin üzerine yarı yarıya indirmiş olarak sırtını arkasına yasladı. Ona bakarken tam da o gün yaşamın basmakalıplığından nasıl da acı acı yakındığı ister istemez aklıma geldi. İşte onun sezgi yeteneğini zorlayacak bir sorun ortaya çıkmıştı hiç değilse. Bay Thaddeus Sholto, yüzünde anlattığı öykünün yarattığı etkiden duyduğu övünç açıkça okunarak hepimize teker teker baktı ve kocaman piposunu tüttürürken bir yandan da öyküsünü sürdürdü.

"Tahmin edeceğiniz üzere," dedi, "babamın söz ettiği hazine kardeşimle bende büyük bir heyecan uyandırmıştı. Haftalarca ve aylarca bahçenin her köşesini kazarak arayıp taradıksa da bulamadık. Tam son nefesini verirken hazinenin yerinin dilinin ucunda olduğunu düşününce kuduruyorduk. Göstermiş olduğu tespih dolayısıyla, kayıp servetin görkemini tahmin edebiliyorduk. Bu tespih konusunda kardeşim Bartholomew ile ufak bir tartışmaya giriştik. İnciler belli ki çok değerliydi ve kardeşim onları elden çıkarmak istemiyordu, çünkü, aramızda kalsın, babamın kusuru kardeşimde de biraz vardı. Ayrıca tespihi elden çıkarırsak, bunun dedikodulara yol açabileceğini ve sonunda başımızın derde gireceğini düşünüyordu. Ancak Bayan Morstan'ın adresini bulup, en azından hiçbir zaman yoksulluk çekmesin diye, belli aralıklarla birer inci göndermeme izin vermeye razı edebildim onu."

"Çok büyük bir iyilikti bu," dedi eşlik ettiğimiz hanım içtenlikle. "Büyük bir iyilikte bulundunuz."

Ufak tefek adam eliyle bunun önemli olmadığını gösteren bir işaret yaptı.

"Biz sizin emanetçilerinizdik," dedi. "Ben meseleye böyle bakıyordum, ama kardeşim Bartholomew tam olarak bu açıdan bakamıyordu. Bizim zaten çok paramız vardı. Daha fazlasına arzu duymuyordum. Üstelik genç bir hanımefendiye böylesine alçakça bir davranışta bulunmak görgüsüzlük olurdu. 'Le mauvais goût mène au crime.'[*3] Fransızlar bu gibi şeyleri pek güzel dile getiriyorlar. Bu konudaki görüş ayrılığımız o dereceye vardı ki, ayrı bir eve taşınmanın iyi olacağını düşünüp eski khitmutgar ile Williams'ı yanıma alıp Pondicherry Konutu'ndan ayrıldım. Oysa dün son derece önemli bir olayın gerçekleştiğini öğrendim. Hazine bulunmuş. Hemen Bayan Mor-

stan ile iletişim kurdum ve şimdi geriye Norwood'a gidip payımızı istemek kalıyor. Dün akşam kardeşim Bar-tholomew'ya görüşlerimi açıkladım, böylece dört gözle değilse de beklenen ziyaretçileriz."

Bay Thaddeus Sholto sustu ve yüzü seğirerek gösterişli kanepesinde oturdu. Bizse bu esrarlı meseledeki yeni gelişmeyi düşünerek suskunluğumuzu koruduk. İlk ayağa fırlayan Holmes oldu.

"Siz çok yerinde bir davranışta bulundunuz efendim, başından sonuna kadar," dedi. "Sizin için hâlâ karanlık olan birtakım şeylere ışık tutarak bu davranışınızın karşılığını biraz da olsa ödememiz olanağı var. Ama demin Bayan Morstan'ın da dediği gibi, saat geç oldu, biz en iyisi hiç gecikmeden bu meseleyi halledelim."

Yeni dostumuz nargilesinin hortumunu özenle doladı ve bir perdenin arkasından yakası ve kol ağızları astragan kaplı çok uzun bir palto çıkardı. Düğmelerini sıkı sıkı ilikledi, başını kulaklarına kadar örten tavşan kürkünden bir başlık takarak kıyafetini tamamladı, böylece seğiren çıkıntılı yüzünden başka hiçbir yeri görünmüyordu.

"Sağlığım çok çabuk bozuluyor," dedi koridorda bize yol gösterirken. "Çok dikkat etmem gerekiyor."

Arabamız dışarıda bizi bekliyordu ve rotamız belirlenmişti, çünkü arabacı hemen hızla yola koyuldu. Thad-

deus Sholto tekerleklerin gürültüsünü bastıran bir sesle hiç susmadan konuşuyordu.

“Bartholomew akıllıdır,” diyordu. “Hazinenin yerini nasıl buldu dersiniz? Evin içinde bir yerlerde olduğu sonucuna vardığı için evi didik didik aradı, aranmadık bir santimlik yer kalmasın diye de her yeri ölçtü. Bu arada binanın yüksekliğinin yirmi iki buçuk metre olduğunu saptadı, ama bütün odalarının yüksekliklerini toplayınca ve katların arasındaki mesafeyi de delikler açarak ölçüp hesaba katınca, toplamı yirmi bir metreyi aşmıyordu. Bir buçuk metrelik bir fark vardı. Bu da ancak evin çatısında olabilirdi. Bu yüzden en üstteki odanın bağdadi tavanında bir delik açtı ve karşısına sıvayla kapatılmış olduğu için kimsenin bilmediği küçük bir tavan arası çıktı. Hazine sandığı tam ortada, iki çatı kirişinin üzerinde duruyordu. Açtığı delikten sandığı aşağı indirdi ve şimdi orada. Mücevherlerin değerini en az yarım milyon sterlin olarak hesap etti.”

Bu muazzam meblağı duyunca gözlerimiz fal taşı gibi açılarak bakıştık. Şayet hakkını almasını sağlayabilirsek, Bayan Morstan yoksul bir mürebbiye iken İngiltere’nin en zengin mirasyedisi olup çıkacaktı. Böyle bir haber karşısında herhalde bir can dostuna sevinmek düşerdi, oysa utanarak itiraf etmeliyim ki, bencilliğim tuttu ve kalbim buz gibi oldu. Duraksamalı bir iki tebrik sözü geveledim, sonra da üzgün bir halde başımı eğerek yeni dostumuzun gevezeliğini duymazlıktan geldim. Adamın şüphe götürmez bir hastalık hastası olduğu açıktı ve bitmez tükenmez hastalık belirtisi sayıp döktüğünün, birkaçını cebindeki deri çantada taşıdığı bir sürü uyduruk kocakarı ilacının bileşimleri ve etkilerine ilişkin bilgi sorduğunun hayal meyal farkındaydım. O gece kendisine verdiğim cevapları hatırlamamasını diliyorum. Holmes, iki damladan fazla hintyağı içmemesi konusunda onu uyardığımı, bu arada yatıştırıcı olarak yüksek dozda striknin salık verdiğimi işittiğini söyledi. Ne olursa olsun, arabamız sarsılarak durduğunda ve arabacı fırlayıp bize kapıyı açtığında kesinlikle rahatladım.

“Burası, Bayan Morstan, Pondicherry Konutu,” dedi Bay Thaddeus Sholto, inmesi için ona elini uzatırken.

5

Pondicherry Konutu'ndaki Facia

Bu geceki maceralarımızın son durağına vardığımızda, saat on bire geliyordu. Büyük kentin nemli sisini geride bırakmıştık ve oldukça güzel bir geceydi. Batı yönünden ılık bir rüzgâr esiyor, gökyüzünden ağır ağır kalın bulutlar geçiyor, arada bir de bulutların arasında bir boşluk bulan yarımay yüzünü gösteriyordu. Biraz ötemizi görebiliyorduk, ama Thaddeus Sholto yolumuzu daha iyi görebilelim diye arabanın iki yanındaki lambalardan birini aldı.

Pondicherry Konutu kendine ait bir arazinin ortasında yer alıyordu ve üzeri cam kırıkları dolu çok yüksek bir taş duvarla çevriliydi. İçeriye girmek için bir tek demirli kapı vardı. Rehberimiz bu kapıyı postacı gibi belli bir tempoyla vurdu.

"Kim var orada?" diye seslendi birisi huysuz bir sesle.

"Ben geldim McMurdo. Kapı vuruşumu herhalde artık tanıyorsundur."

Bir homurdanmayla birlikte anahtar şıngırtısı duyuldu. Kapı ardına kadar açıldı ve lambanın sarı ışığında güvensizlik parıltılarının yanıp söndüğü gözleriyle çıkıntılı bir suratı, kabarık bir göğsü olan bir adam göründü.

"Siz miydiniz Bay Thaddeus? Ama bu ötekiler kim? Patronum onlardan bana hiç söz etmedi."

"Etmedi mi McMurdo? Beni şaşırtıyorsun! Dün gece kardeşime bazı dostlarımı buraya getireceğimi söylemiştim."

"Bugün hiç odasından çıkmadı Bay Thaddeus, bana da hiçbir talimat vermedi. Talimatlara uymam gerektiğini çok iyi bilirsiniz. Sizi içeriye alabilirim, ama dostlarınız burada kalacak."

Hiç beklenmedik bir engeldi bu. Thaddeus Sholto şaşkın ve çaresiz bir edayla çevresine bakındı.

"Çok ayıp ediyorsun McMurdo!" dedi. "Eğer ben onlara kefil oluyorsam bu sana yeter. Burada bir genç hanımefendi de var. Bu saatte sokak ortasında bekleyecek hali yok."

"Kusura bakmayın Bay Thaddeus," diye diretti uşak. "Bu insanlar sizin dostlarınız olabilir, ama patronumun dostları olmayabilir. Görevimi yapmam karşılığında bana iyi para ödüyor, ben de görevimi yapacağım. Dostlarınızdan hiçbirini tanımıyorum."

"Ama beni tanıyorsun McMurdo," dedi Sherlock Holmes cana yakın bir tavırla. "Beni unuttuğunu sanmıyorum. Dört yıl önce Alison'un salonunda düzenlenen jübilende üç raunt dövüştüğün amatör boksörü hatırlamıyor musun?"

"Bay Sherlock Holmes olamazsınız!" diye kükredi boksör. "Tanrım! Nasıl da tanıyamadım sizi? Orada sessiz sedasız duracağınıza üzerime yürüyüp çeneme o kroşenizi savursaydınız, hemen tanırdım. Ah, siz yeteneğinizi boşa harcayan birisisiniz, gerçekten! Boksa heves duysaydınız, yükseklere tırmanabilirdiniz."

"Görüyor musunuz Watson, şayet yapacak hiçbir iş bulamazsam, bilimsel mesleklerden birinin kapısı bana açık," dedi Holmes gülerek. "Dostumuz bizi artık soğukta bekletmeyecektir eminim."

"İçeri buyurun, efendim, içeri buyurun... siz de, dostlarınız da," diye karşılık verdi adam. "Çok özür

dilerim Bay Thaddeus, ama talimatlar çok sıkı. İçeriye almadan önce dostlarınızdan emin olmalıydım.”

İçerde bakımsız bir bahçenin ortasından geçen çakıl taşlı bir patika, kare biçimli ve iç karartıcı görünümlü, bir köşesine vuran ay ışığı sayesinde aydınlanan çatısındaki bir pencere dışında gölgelere gömülmüş muazzam bir eve doğru uzanıyordu. Yapının büyüklüğü, kasvetli ve ölüm sessizliği içinde olması insanın yüreğini ürpertiyordu. Thaddeus Sholto bile tedirgin görünüyor, elinde taşıdığı lamba sarsılıp duruyordu.

“Anlayamıyorum,” dedi. “Bir yanlışlık olmalı. Bar-

tholomew'ya burada olacağımızı açık açık söylemiştim, oysa penceresinde hiç ışık yok. Bundan ne anlam çıkaracağımı bilmiyorum."

"Evi her zaman böyle koruma altında mı tutar?" diye sordu Holmes.

"Evet, babamın âdetini sürdürdü. Babam onu daha çok severdi ve zaman zaman bana anlattıklarından daha fazlasını ona anlatmış olabileceğini düşünürüm. Yukarıdaki ay ışığı vuran şu pencere Bartholomew'nun odasının penceresi. Aydınlık görünüyor, ama sanırım içeride hiç ışık yanmıyor."

"Hiç ışık yanmıyor," dedi Holmes. "Ama kapının yanındaki ufak pencerede bir ışık parıltısı görüyorum."

"Orası kâhyanın odası. Yaşlı Bayan Bernstone orada oturur. O bize her şeyi söyleyecektir. Ama bir iki dakika burada beklemenizin bir sakıncası yoktur umarım, çünkü hep birden içeri girersek ve geleceğimizden haberi yoksa korkuya kapılabilir. Bir dakika, şşş! Bu da ne?"

Elindeki lambayı yukarıya doğru kaldırdı, eli öyle titriyordu ki, çevremizde ışık halkaları dolaşıp oynaşmaya başladı. Bayan Morstan bileğimi kavradı ve hepimiz durup yürek çarpıntıları içinde kulak verdik. Kocaman ve kapkara evden gece sessizliğinde son derece kederli ve acıklı bir ses geldi... korkmuş bir kadının tiz ve kesik kesik kopardığı çığlıklar...

"Bu Bayan Bernstone'un sesi," dedi Sholto. "Evde ondan başka kadın yok. Burada bekleyin. Hemen dönerim."

Kapıya doğru seğirtti ve kendine özgü vuruşuyla kapıyı çaldı. Uzun boylu, yaşlı bir kadının onu görür görmez sevinerek içeri aldığını gördük.

"Ah, Bay Thaddeus, efendim, geldiğinize ne kadar sevindim! Geldiğinize ne kadar sevindim Bay Thaddeus, efendim!"

Kapı kapanıp sesi tekdüze bir mırıltıya dönüşünceye kadar kadının bu sevinç sözlerini tekrarlayışını işittik.

Rehberimiz lambayı bize bırakmıştı. Holmes bunu yavaş yavaş çevresine doğru tutarak dikkatle evi ve bahçeyi dolduran büyük toprak yığınlarını inceledi. Bayan Mor-stan ile ben yan yana duruyorduk, eli elimdeydi. Aşk ne kadar harikulade bir duygu, o günden önce birbirini hiç görmemiş, aralarında hiçbir sevgi sözcüğü dile getirilmemiş, hatta sevgiyle bakışmamış iki kişiydik, oysa şimdi bu zor anda içgüdüsel bir biçimde ellerimiz buluşmuştu. O gün bugündür buna şaşarım, ama o sırada onu kollamak yapılacak en doğal hareket gibi görünmüştü bana, kendisinin de bana sık sık söylediği gibi, o da teselli ve korunma aramak için bana sığınma içgüdüsü duymuştu. Böylece iki çocuk gibi el ele duruyorduk ve çevremizi saran tüm karanlık şeylere karşın yüreklerimiz huzur buluyordu.

"Ne tuhaf bir yer!" dedi çevresine bakınarak.

"Sanki İngiltere'nin bütün köstebekleri buraya toplanmış gibi. Ballarat yakınlarındaki bir tepenin yamacında da buna benzer bir şey görmüştüm, maden arama çalışmaları yapılıyordu orada."

"Nedeni aynı," dedi Holmes. "Hazineyi arayanlardan kalma bunlar. Altı yıl boyunca aradıklarını

unutmayın. Arazinin bir taşocağına benzemesine şaşmamak gerek.”

O anda evin kapısı ardına kadar açıldı ve Thaddeus Sholto kollarını öne doğru uzatmış, gözlerinde dehşet dolu bir bakışla koşarak kapıdan çıktı.

“Bartholomew’ya bir şeyler olmuş!” diye haykırdı. “Korkuyorum! Sinirlerim dayanmıyor buna.”

Aslında korkudan ağlamaklı gibiydi ve kocaman ast-ragan yakasının ortasındaki seğiren, süzgün yüzünde ürkmüş bir çocuğun çaresizce yalvaran ifadesi vardı.

“İçeriye girelim,” dedi Holmes kararlı ses tonuyla.

“Evet, girelim!” diye yakardı Thaddeus Sholto. “Ben ne yapacağımızı söyleyecek halde değilim.”

Onun peşinden hepimiz koridorun solundaki kâhya odasına daldık. Yaşlı kadın yüzünde korkmuş bir ifadeyle parmaklarını huzursuzca oynatarak odayı arşınlıyordu, ama Bayan Morstan’ı görünce sanki yatışır gibi oldu.

“Tanrı sizin tatlı, sakin yüzünüzü korusun!” diye haykırdı hıçkırarak. “Sizi görmek iyi geldi bana. Ah, bugün adeta sabrım sınanıyor!”

Bayan Morstan onun zayıf, işten yıpranmış elini okşayıp kadınca bir sevecenlikle bir iki söz mırıldanınca kâhyanın bembeyaz kesilmiş yanaklarına biraz renk geldi.

“Beyefendi odasının kapısını içeriden kilitlemiş, bana cevap vermiyor,” diye açıkladı. “Bütün gün bana seslenmesini bekledim, çünkü çoğu zaman yalnız kalmak ister... ama bir saat önce bir terslik olmasından korktum ve yukarıya çıkıp anahtar deliğinden içeri baktım. Çıkıp bakmalısınız Bay Thaddeus... bakıp kendi gözlerinizle görmelisiniz. Bay Bartholomew Sholto’yu on yıldır iyi gününde de, kötü gününde de gördüm, ama hiçbir zaman yüzünü bu halde görmedim.”

Sherlock Holmes lambayı eline alıp önden yürüdü, çünkü Thaddeus Sholto’nun dişleri birbirine vuruyordu. Öylesine perişandı ki, koluna girmem gerekti, çünkü dizleri titriyordu. Merdivenleri tırmanırken, Holmes iki kez cebinden büyütecini çıkarıp hindistancevizi liflerinden örülü merdiven halısının üzerinde bana yalnızca biçimsiz toz lekeleri gibi görünen birtakım izleri dikkatle inceledi. Basamakları birer birer tırmanıp lambayı aşağıya doğru tutarak sağına ve soluna dikkatle bakıyordu. Bayan Mor-stan korku içindeki kâhyayla birlikte geriden geliyordu.

Üçüncü katın da merdivenlerinden çıkınca, sağ duvarına büyük bir Hint halısı asılmış, sol tarafında ise üç kapı bulunan uzunca bir koridora geldik. Holmes yine yavaş yavaş ve her yeri inceleyerek ilerliyor, bizse peşimizdeki koridorda uzayan simsiyah gölgelerimizle onun ayaklarının dibinden ayrılmıyorduk. Bakacağımız yer üçüncü kapıydı. Holmes kapıyı vurdu, ama cevap alamadı, ardından kapının kolunu çevirip iterek açmaya çalıştı. Ama içeriden kilitlenmişti ve lambayı tutunca kilidin büyük ve sağlam olduğunu gördük. Yine de anahtar çevrilmiş olduğu için delik tümüyle kapalı değildi. Sherlock Holmes’un eğilip delikten içeriye bakmasıyla bir anda soluğu kesilmiş gibi bir ses çıkararak doğrulması bir oldu.

“Bu işin içinde şeytanca bir şey var Watson,” dedi daha önce onu hiç görmediğim kadar etkilenmiş bir tavırla. “Siz ne düşünüyorsunuz?”

Eğilip delikten içeriye bakınca dehşet içinde irkildim. Odaya dolan ay ışığı belirsiz ve değişken bir

aydınlık yayıyordu. Bir yüz dosdoğru bana bakıyordu ve aşağısında kalan her şey gölgede olduğu için sanki boşlukta sallanıyor gibiydi... dostumuz Thaddeus'un yüzüydü bu. Aynı geniş ve parlayan alın, yüzünü çevreleyen aynı kızıl sakal tutamları ve aynı solgun çehre. Oysa yüz hatlarına yerleşen korkunç gülümseme, donuk ve doğaya aykırı sırıtış, ay ışığıyla aydınlanmış o sessiz odada kaşları çatılmış ya da somurtan bir yüzden çok daha sinir bozucuydu. Bu yüz ufak tefek dostumuzunkine o kadar benziyordu ki, gerçekten yanımızda olduğundan emin olmak için dönüp ona baktım. Sonra kardeşiyle ikiz olduklarını bize söylediği geldi aklıma.

"Bu korkunç!" dedim Holmes'a. "Ne yapacağız?"

"Kapıyı kırmamız gerekiyor," diye karşılık verdi ve bütün gücüyle kilide yüklendi.

Kapı gıcırdayıp inledi, ama yerinden kımıldamadı. Bir kez daha hep birlikte abandık, bu kez ani bir çatırtıyla açıldı ve kendimizi Bartholomew Sholto'nun odasında bulduk.

Burada bir kimya laboratuvarı kurulmuşa benziyordu. Kapının karşısındaki duvarda iki sıra halinde cam kapaklı şişeler diziliydi, masanın üzerinde de Bunsen bekleri, test tüpleri ve imbikler vardı. Köşelerde, hasır sepetlerin içinde asit damacanaları duruyordu. Bunlardan biri anlaşılan çatlamıştı, çünkü yere koyu renkli bir sıvı sızmıştı ve havada katranımsı keskin bir koku vardı. Odanın bir tarafında, sıva döküntülerinin ortasında bir dizi basamak ve bunların üstünde de tavanda bir adamın geçebileceği büyüklükte bir delik görülüyordu. Basamakların dibinde özensizce sarılı duran uzun bir ip tomarı duruyordu.

Masanın yanındaki ahşap bir koltukta evin sahibi yığılmış oturuyordu, kafası sol omzuna doğru sarkmıştı ve yüzünde o korkunç, gizemli gülümseme vardı. Soğuyup kaskatı kesilmiş olduğundan epeyce zaman önce öldüğü belliydi. Yalnızca yüz hatları değil, aynı zamanda kollarıyla bacakları da son derece olağandışı bir biçimde bükülmüş gibi geldi bana. Masanın üstündeki elinin yanında tuhaf bir alet duruyordu... ucuna kaba sicimle çekiç biçimli bir taşın bağlandığı, kahverengi, ince damarlı tahtadan yapılmış bir sopa. Bunun yanındaysa, üzerine birkaç sözcüğün karalanmış olduğu bir kâğıt parçası vardı. Holmes bir göz attıktan sonra kâğıdı bana verdi.

"Görüyorsunuz ya," dedi kaşlarını anlamlı bir biçimde kaldırarak.

Lambanın ışığında, dehşet içinde sözcükleri okudum. "Dörtlerin imzası."

"Tanrı aşkına, bütün bunlar ne demek?" diye sordum.

"Cinayet demek," dedi cesedin üzerine eğilirken. "Ah! Bekliyordum zaten. Şuraya bakın!"

Kulağının hemen üzerinde cildine saplanmış uzun, koyu renkli, dikeni andıran bir şeyi işaret etti.

"Dikene benziyor," dedim.

"Evet, bir diken. Çıkarabilirsin. Ama dikkat et, çünkü zehirli."

Çıkarıp başparmağımla işaretparmağımın arasında tuttum. Saplandığı deriden öyle kolay çıktı ki, geride izi bile kalmadı. Açtığı delikte ufacık bir kan damlası göründü.

"Bütün bunlar benim için çözülmesi olanaksız bir gizem," dedim. "Her şey aydınlanacağı yerde karanlıklaşıyor."

“Tersine,” diye karşılık verdi, “her an daha da aydınlanıyor. Elimde tümüyle tutarlı bir vaka olması için, bir iki eksik halkayı tamamlamam gerek yalnızca.”

Odaya gireli beri dostumuzun varlığını neredeyse unutmuştuk. Thaddeus hâlâ kapı aralığında tam bir dehşet duygusu tablosu oluşturarak duruyor, ellerini ovuşturup kendi kendine sızlanıyordu. Derken, birdenbire yakınırcasına tiz bir feryat kopardı.

“Hazine gitmiş!” dedi. “Kardeşimi soymuşlar! Şurası onu tavan arasından indirdiğimiz delik. İndirirken ona yardım etmiştim! Onu en son ben gördüm! Dün gece burada bıraktım onu ve aşağıya inerken kapıyı kilitlediğini duydum.”

“Saat kaçtı?”

“Ondu. Oysa şimdi o öldü ve polisler gelince bu işte parmağım olduğundan kuşkulanacaklar. Ah, evet, eminim kuşkulanacaklar. Ama siz öyle düşünmüyorsunuz, değil mi beyler? Benim yaptığımı düşünmüyorsunuz herhalde, değil mi? Ben yapmış olsam, sizi buraya getirir miydim? Aman Tanrım! Aman Tanrım! Aklımı kaçıracağım!”

Bir delilik nöbetine tutulmuşçasına kollarını savurup tepiniyordu.

“Korkmanız için hiçbir neden yok Bay Sholto,” dedi Holmes tatlı bir sesle, kolunu onun omzuna koyarak. “Öğüdüme kulak verin ve meseleyi polise bildirmek üzere karakola gidin. Kendilerinden hiçbir yardımı esirgemeyeceğinizi söyleyin. Burada sizin dönmenizi bekleyeceğiz.”

Ufak tefek adam yarı sersemlemiş bir halde onun sözünü dinledi ve karanlıkta merdivenlerden sendeleyerek indiğini işittik.

6

Sherlock Holmes Tatbikat Yapıyor

"Şimdi Watson," dedi Holmes ellerini ovuşturarak, "baş başa kalacak yarım saatimiz var. Bundan iyi yararlanalım. Size söylediğim gibi, vakayı üç aşağı beş yukarı çözdüm; ama kendimize aşırı güvenerek hata yapmamalıyız. Gerçi şimdi vaka basit görünüyor, ama altında daha derin bir şeyler yatıyor olabilir."

"Basit ha!" deyiverdim.

"Elbette," dedi sınıfina ders veren bir tıp profesörü edasıyla. "Gidip şu köşede oturun da ayak izleriniz meseleyi karmaşıklaştırmasın. Hadi şimdi iş başına! Birincisi, bu adamlar nasıl geldiler ve nasıl gittiler? Kapı dün geceden beri kilitliydi. Peki ya pencere?" Lambayı pencereye götürdü, bir yandan da gözlemlerini yüksek sesle mırıldanıyor, ama bunları bana söylemekten çok kendi kendine konuşuyordu. "Pencere içeriden mandallanmış. Kasası sağlam. Yanda hiç menteşe yok. Açalım bakalım. Yakında hiç su borusu yok. Dam epeyce yüksekte. Oysa pencereden tırmanmış bir adam var. Dün gece biraz yağmur yağdı. Şurada, pervazın üstünde çamurlu bir ayak izi var. Şurada da yuvarlak bir çamur lekesi var, yerde bir tane daha ve masanın yanında da yine bir tane. Şuraya bakın Watson! Bu gerçekten de apaçık görünüyor."

Yuvarlak, belirgin çamur lekelerine baktım.

"Bu bir ayak izi değil," dedim.

"Bizim için çok daha değerli bir şey. Bir takma bacak izi bu. Bakın pervazın şurasında metal topuklu ağır bir çizmenin izi var, yanındaki de bir takma bacak izi."

"Takma bacaklı bir adam bu."

"Evet, öyle. Ama birisi daha gelmiş... çok çevik ve becerikli bir suç ortağı. Siz şu duvardan tırmanabilir miydiniz Doktor?"

Açık pencereden dışarıya baktım. Evin o köşesine hâlâ parlak ay ışığı vuruyordu. Yerden on beş yirmi metre yükseklikteydik ve nereye bakarsam bakayım, ne ayak basacak bir yer, ne de tuğlalar arasında bir çatlak olsun göremiyordum.

"Buna olanak yok," diye karşılık verdim.

"Yardım almadan olanaksız. Ama tut ki burada bir arkadaşınız vardı ve size köşede durduğunu gördüğüm şu ipin ucunu sarkıttı, bir ucunu da duvardaki şu kocaman kancaya bağladı. O zaman bence çevik birisiyseniz, takma bacaklı bile olsanız tırmanabilirsiniz. Aynı yoldan da aşağıya inip gidebilirsiniz elbette, suç ortağınız da ipi yukarı çeker, kancadan çözer, pencereyi kapatır, içeriden mandallar ve nereden geldiyse yine oradan sıvışır. Ek bir bilgi olarak da," diye konuşmayı sürdürdü ipi parmaklarının arasında inceleyerek, "takma bacaklı dostumuz gerçi tırmanmasına iyi tırmanmış, ama mesleği gemicilik değilmiş. Elleri hiç de nasırlanmamış. Büyütecimle birden fazla kan lekesi görüyorum, özellikle ipin ucuna doğru, anladığım kadarıyla öyle hızla aşağıya kaymış ki ellerinin derisi sıyrılmış."

"Hepsi iyi güzel de," dedim, "mesele daha da anlaşılmaz oluyor. Şu gizemli suç ortağı? Odaya nasıl girdi?"

“Evet, suç ortağı!” diye tekrarladı Holmes düşünceli bir edayla. “Bu suç ortağıyla ilgili ilginç durumlar var. Onun sayesinde bu vaka sıradanlıktan kurtuluyor. Bu suç ortağı galiba ülkenin suç tarihinde yeni bir çığır açıyor... gerçi Hindistan’da ve eğer belleğim beni yanıltmıyorsa, Senegambia’da da benzer vakalar görülmedi değil.”

“Şu halde içeriye nasıl girdi?” diye tekrarladım. “Kapı kilitli, pencere kapalı. Yoksa bacadan mı girdi?”

“Şömine fazlasıyla küçük,” diye cevap verdi. “Bu olasılığı gözden geçirmiş bulunuyorum.”

“O zaman nasıl?” diye üsteledim.

“Demek benim ilkemi uygulamayacaksınız,” dedi başını iki yana sallayarak. “Size kaç kez söyledim, olanaksızlıkları eledikten sonra, geriye kalan şey gerçektir, ne kadar olasılık dışı görünürse görünsün. Kapıdan, pencereden ya da bacadan gelmediğini biliyoruz. Odada bir yere saklanmış olamayacağını da biliyoruz, çünkü saklanacak hiçbir yer yok. Şu halde nereden geldi?”

“Tavandaki delikten!” diye haykırdım.

“Tabii ki öyle yaptı. Öyle yapmış olmalı. Lambayı tutmak lütfunda bulunursanız şimdi araştırmalarımızı yukarıdaki odada sürdüreceğiz... hazinenin bulunmuş olduğu gizli odada.”

Basamakları tırmandı ve iki eliyle birden bir kirişe tutunarak kendini tavan arasına çekti. Sonra yüzüstü yatarak lambaya uzandı, o lambayı taşırken ben onu izliyordum.

Kendimizi bir yanı üç metre, öteki yanı iki metre boyutlarında bir odada bulduk. Odanın zeminini kirişler oluşturuyordu, araları sıvayla kapatılmıştı, bu yüzden kirişlere basarak yürüyorduk. Eğimli tavanın ortası bir dar açı halinde birleşiyordu ve belli ki evin çatısının hemen altındaydık. Ortalıkta hiçbir mobilya yoktu, yerler yılların biriktirdiği tozla kaplıydı.

“İşte burada, görüyorsunuz ya,” dedi Sherlock Holmes elini eğimli duvara koyarak. “Çatıya açılan bir gizli kapı bu. Biraz itince hafifçe eğimli olan dama çıkılıyor. Demek Bir Numara eve bu yoldan girdi. Bakalım kimliğine ilişkin birtakım izler bulabilecek miyiz?”

Lambayı yere doğru tutarken yüzünde o akşam ikinci kez şaşkın, aklı karışmış bir ifade belirdiğini gördüm. Bense onun baktığı yere bakınca, soğuk ter döktüm. Yer çıplak ayak izleriyle doluydu... bunlar belirgin, biçimleri kusursuz, ama bir insanınkinin yarısı büyüklükte izlerdi.

“Holmes,” diye fısıldadım, “bu korkunç şeyi bir çocuk yapmış.”

Holmes bir çırpıda kendini toparlamıştı.

“Bir an kafam karıştı,” dedi, “ama her şey oldukça doğal. Belleğim yanılttı beni, yoksa önceden tahmin edebilmem gerekirdi. Burada öğrenilecek bir şey kalmadı. Aşağıya inelim.”

“Şu halde o ayak izleri konusundaki kuramınız ne?” diye merakla sordum yeniden, aşağıdaki odaya indiğimizde.

“Sevgili Watson, kendiniz çözümlemeyi bir denesenize,” dedi biraz sabırsız bir edayla. “Benim yöntemlerimi biliyorsunuz. Bunları uygularsanız sonuçlarımızı karşılaştırmak verimli olabilir.”

“Bütün olguları kapsayabilecek bir düşüncem yok,” diye cevap verdim.

“Çok geçmeden her şeyi anlayacaksınız,” dedi önemsemeyen bir tavırla. “Burada önemli sayılacak bir şey kaldığını sanmıyorum, ama bakacağım.”

Cebinden büyüteciyle mezurasını çıkardı ve dizüstü çöküp ince uzun burnu yerdeki ahşap döşemelerden yalnızca bir santim yukarıda, bir kuşunkileri andıran gözlerinde kurnazca parıltılarla odada dört dönüp ölçtü, karşılaştırdı, inceledi. Hareketleri bir kokunun izinden giden eğitimli bir av köpeği gibi, öylesine çevik, sessiz ve sinsiydi ki, gücünü ve aklını yasaların savunulması yerine, çiğnenmesine harcayacak olsaydı, ne kadar korkunç bir cani olabileceğini düşünmeden edemedim. Aranıp dururken sürekli kendi kendine mırıldanıyordu ve sonunda sevinç-le haykırdı.

“Talihimiz yaver gidiyor,” dedi. “Artık fazla sorunumuz olmaz. Bir Numara şanssızmış ki kreozota[*4] basmış. Şu kötü kokulu sızıntının yanı başındaki ufak ayak izinin kenarında bir çizgi görülüyor. Biliyorsunuz ya, damacana çatlamış ve içindekiler akmış.”

“Şu halde?” diye sordum.

“Onu enseledik, hepsi bu,” dedi.

“Bu kokuyu dünyanın öteki ucuna kadar izleyecek bir köpek biliyorum. Eğer bir balık sürüsü bir ringa balığını bir eyaletten öbürüne kadar kovalayabiliyorsa, eğitimli bir av köpeği bu kadar keskin bir kokunun izini acaba nereye kadar sürebilir? Herhalde binlerle ifade edilebilecek bir mesafe. Bunun cevabını bilirsek... Ama bu ses de ne! İşte resmi yasa temsilcileri geldi.”

Aşağıdan ayak sesleri ve yüksek sesle konuşmaların yarattığı gürültü patırtı duyuluyordu ve koridor kapısı hızla çarpılarak kapandı.

“Onlar buraya gelmeden önce,” dedi Holmes, “elinizi bu adamcağızın koluna, sonra bacağına koyun. Ne hissediyorsunuz?”

“Kasları kazık gibi sert,” diye cevap verdim.

“Evet. Olağan ölüm katılaşmasını çok aşan aşırı bir kasılma durumu var. Yüzündeki bu çarpıklığı, bu Hipok-ratik gülümsemeyi ya da eski yazarların deyimiyle ‘müstehzi gülüş’ü de buna eklerseniz, aklınıza ne geliyor?”

“Güçlü bir bitkisel alkaloid zehirlenmesi,” diye cevap verdim, “tetanoza neden olan striknin benzeri bir madde sonucu ölüm.”

“Cesedin yüz kaslarındaki gerilmeyi görür görmez benim de aklıma gelen buydu. Odaya girince zehrin onun bedenine nasıl girdiğini anlamaya çalıştım hemen. Gördüğünüz üzere, fazla güç harcamadan kafasına saplanan ya da fırlatılan bir diken bulduydum. Dikenin saplanma yerinin adam koltuğunda dik oturuyor olsaydı, tavandaki deliğin tam karşısında olacağına dikkat edin. Şimdi şu dikeni inceleyin.”

Dikeni dikkatle elime alıp lambaya doğru tuttum. Uzun, sivri uçlu, siyah, ucu sanki üzerinde yapışkan bir madde kurumuş gibi parlak görünen bir cisimdi. Sivri olmayan öbür ucu bir bıçakla düzeltilip yuvarlatılmıştı.

“Bu bir İngiliz dikeni mi?” diye sordu Holmes.

“Hayır, kesinlikle değil.”

“Bütün bu verilerin ışığında doğru bir çıkarsama yapmanız gerekir. Ama işte resmi görevliler geliyor, şimdi yardımcı güçlerin geri çekilme zamanı.”

Holmes konuşurken koridordaki ayak sesleri de yaklaşarak arttı ve tıknaz, epeyce irikıyım, gri takım elbise giymiş bir adam odaya daldı. Kırmızı suratlı, yapılı, kanlı canlı, şiş göz kapaklarının arasından küçücük gözleri kurnaz parıltılarla yanıp sönen bir adamdı. Peşinden de üniformalı bir polis müfettişi ve hâlâ tir tir titreyen Thaddeus Sholto girdi.

“İşte iş burada!” diye söylendi kısık ve boğuk bir sesle. “Ne iş ama! Bunlar da kim? Ev değil, tavşan yuvası sanki!”

“Beni hatırlıyor olmalısınız Bay Athelney Jones,” dedi Holmes usulca.

“Elbette hatırlıyorum!” diye hırladı adam. “Siz Bay Sherlock Holmes’sunuz, kuramcı Holmes. Hatırlamaz olur muyum? Bishopgate mücevherleri vakasında nedenler, çıkarsamalar ve sonuçlar konusunda bize çektiğiniz nutku hiç unutmayacağım. Bizi ipucuna yönlendirdiğiniz doğru, ama artık kabul etmelisiniz ki, bunda tavsiyelerinizin doğruluğundan çok sadece talihinizin yaver gitmesi rol oynamıştı.”

“Yalnızca çok basit bir akıl yürütmeydi.”

“Hadi canım, hadi canım! Kabul etmekten utanmayın hiç. Ama burada olup bitenler ne? Kötü bir vaka! Kötü bir vaka! Burada yalnız olgular var... kuramlara yer yok. Neyse ki başka bir vaka dolayısıyla Norwood’daydım! Mesajı aldığımda karakoldaydım. Bu adam neden öldü dersiniz?”

“Bu vakada kuramlar ileri sürmek bana düşmez,” dedi Holmes soğuk bir sesle.

“Doğru, doğru. Yine de zaman zaman tam isabet ettirdiğinizi yadsıyamayız. Tanrım! Kapı kilitliymiş anladığım kadarıyla. Yarım milyon değerinde mücevherler kaybolmuş. Ya pencere?”

“Kapalıymış, ama pervazda ayak izleri var.”

“İyi güzel de, kapalı olduğuna göre, ayak izlerinin bu vakayla hiçbir ilişkisi olamaz. Bir sağduyu meselesi bu. Adam belki de bir kalp krizinden öldü, ama o zaman kayıp mücevherlere ne demeli? Hah! Bir kuramım var. Bazen böyle şeyler içime doğar... Sen biraz dışarı çık Çavuş, siz de Bay Sholto. Arkadaşınız burada kalabilir... Şuna ne dersiniz Holmes? Sholto kendi ifadesine göre, dün akşam kardeşiyle birlikteymiş. Kardeşi kalp krizi geçirip ölüyor, bunun üzerine Sholto da hazineyi alıp gidiyor? Nasıl ama?”

“Bundan sonra da ceset çok düşünceli davranarak kalkıp kapıyı içeriden kilitliyor.”

“Hımm! Bunda bir yanlışlık var. Meseleye sağduyuyla yaklaşalım. Şu Thaddeus Sholto kardeşiyle birlikteymiş, kavga etmişler: Bu kadarını biliyoruz. Kardeş ölüyor, mücevherler de kayboluyor. Bunu da biliyoruz. Thad-

deus yanından ayrıldıktan sonra kardeşini gören olmamış. Yatağı bozulmamış. Thaddeus altüst olmuş durumda. Görünümü... eh, pek de hoş değil. Görüyorsunuz ya, ağımı Thaddeus'un çevresinde örüyorum. Adam kıskıvrak yakalanmak üzere."

"Henüz bütün olguları bilmiyorsunuz," dedi Holmes. "Zehirli olduğuna kesinlikle inandığım şu kıymık adamın kafatasına saplıydı, açtığı deliği hâlâ görebiliyorsunuz; gördüğünüz gibi üstünde yazı olan şu kâğıt da masanın üzerindeydi ve yanında ucuna bir taş takılı şu tuhaf silah duruyordu. Bütün bunlar sizin kuramınızla nasıl bağdaşıyor?"

"Her bakımdan kuramımı doğruluyor," dedi şişman dedektif böbürlenerek. "Bu ev Hindistan'dan gelme hatıra eşyalarıyla dolu. Thaddeus bundan söz etti ve eğer bu kıymık zehirliyse, herkes kadar Thaddeus da cinayet işlemek için bundan yararlanmış olabilir. Kâğıda gelince, o bir hokus pokus... bir hile herhalde. Akla gelen tek soru, katil buradan nasıl çıktı? Ah, tabii, şurada tavanda bir delik var."

Cüssesine kıyasla büyük bir çeviklikle basamakları tırmanıp tavan arasına çıktı ve hemen arkasından da sevinç-le gizli kapıyı bulduğunu haykırdı.

"Bir şeyi bulmasına buluyor," dedi Holmes omuz silkerek, "arada bir akıl yürüttüğü de oluyor. Il n'y a pas des sots si incommodes que ceux qui ont de l'esprit!"[*5]

"Görüyorsunuz ya!" dedi Athelney Jones yine basamaklarda göründüğünde. "Olgular kuramlardan yeğdir, ne de olsa. Vakayla ilgili görüşüm doğrulandı. Dama açılan bir gizli kapı var ve aralık duruyor."

"Onu ben açtım."

"Sahi mi? Demek siz de fark ettiniz, öyle mi?" Biraz süngüsü düşmüş görünüyordu. "Eh, kim fark ederse etsin, şu bizim beyefendinin nasıl kaçtığını gösteriyor. Müfettiş!"

Koridordan, "Buyrun efendim," sesi geldi.

"Bay Sholto'ya buraya gelmesini söyle... Bay Sholto, söyleyeceğiniz her şeyin aleyhinize kanıt olarak kullanılabileceğini belirtmek benim görevim. Kardeşinizin ölümüyle ilgili olarak sizi kraliçe adına tutukluyorum."

"Şu işe bak! Size söylememiş miydim?" diye haykırdı zavallı adam kollarını savurarak ve teker teker hepimize bakarak.

"Kaygılanmayın Bay Sholto," dedi Holmes. "Sanırım ben sizi bu suçlamadan kurtarabilirim."

"Tutamayacağınız sözler vermeyin Bay Kuramcı, tutamayacağınız sözler vermeyin!" dedi dedektif. "Bakarsınız sandığınız kadar kolay olmaz bu."

"Yalnızca onu aklamakla kalmayacağım Bay Jones, aynı zamanda dün akşam bu odada olan iki kişiden birinin adını ve eşkalini de armağan edeceğim size. Adı, çok iyi biliyorum ki, Jonathan Small. Eğitimsiz, ufak tefek bir adam, sağ bacağı kesilmiş olduğundan takma bacaklı ve bunun iç tarafı aşınmış. Sol ayağındaki çizmenin burnu köşeli ve topuğunda bir demir halka var. Bu orta yaşlı, epeyce yanık tenli, eski bir hükümlü. Bu bir iki işaretin, bir de avuç derisinin soyulmuş olmasının

size biraz yardımı olur. Öteki adam ise...”

“Ya! Öteki adam?” diye sordu Athelney Jones alaycı bir sesle, ama Holmes’un kesin konuşma tarzından etkilenmiş olduğunu açıkça görebiliyordum.

“O tuhaf birisi,” dedi Sherlock Holmes, topuğunun üzerinde dönerek. “Yakında ikisini de sizinle tanıştırabileceğimi umuyorum. Size bir çift sözüm var Watson.”

Beni merdivenlerin başına götürdü.

“Bu beklenmedik olay,” dedi, “yola çıkmamızın asıl amacını biraz unutturdu bize.”

“Ben de şimdi bunu düşünüyordum,” diye cevap verdim. “Bayan Morstan’ın bu netameli evde kalması doğru değil.”

“Hayır, doğru değil. Onu evine götürmelisiniz. Aşağı Camberwell’de Bayan Cecil Forrester ile birlikte oturuyor, dolayısıyla buraya fazla uzakta değil. Ola ki sonra buraya dönecekseniz, sizi beklerim. Ama çok yorgunsanız o başka?”

“Hiç yorgun değilim. Bu inanılmaz meseleyle ilgili başka şeyler de öğreninceye dek dinlenebileceğimi sanmıyorum. Neler gördüm geçirdim, ama inanın, bu geceki bir dizi şaşırtıcı olay sinirlerimi tümüyle bozdu. Yine de bu meseleyi sizinle birlikte çözmeyi isterim, madem bu noktaya kadar vardım.”

“Varlığınızın bana çok yararı dokunur,” diye karşılık verdi. “Kendi başımıza vakayı çözer, şu Jones’u da bırakırız ne çeşit bir arapsaçı kurarsa kursun. Bayan Mor-

stan'ı evine bıraktıktan sonra Lambeth'deki ırmak kıyısında Pinchin Sokağı 3 numaraya gitmenizi istiyorum. Sağdan üçüncü evde kuş dolduran bir adam oturuyor, adı Sherman. Vitrinde bir tavşan yavrusunu tutan bir sansar göreceksiniz. Kapıyı vurup Sherman'ı uyandırın ve benim selamlarımı ilettikten sonra derhal Toby'yi istediğimi söyleyin. Toby'yi arabaya bindirip buraya getirirsiniz."

"Toby bir köpek herhalde."

"Evet, olağanüstü bir koku alma gücü olan tuhaf bir kırma. Londra'daki tüm dedektif örgütündense Toby'nin yardımını yeğlerim."

"Getiririm," dedim. "Şu anda saat bir. Dinlenmiş bir at bulabilirsem, üçten önce dönebilirim."

"Ben de," dedi Holmes, "Bayan Bernstone'dan ve Bay Thaddeus'un bana söylediğine göre bitişik tavan arasında yatan Hintli hizmetkârdan bakalım neler öğrenebileceğim. Sonra da büyük Jones'un yöntemlerini inceleyip hiç de kibarca olmayan alaycı sözlerini dinleyeceğim. 'Wir sind gewohnt dass die Menschen verhöhnen was sie nicht verstehen.'[*6] Goethe hep anlamlı laf eder zaten."

7

Fıçı Olayı

Bayan Morstan'ı görevlilerin buraya gelirken bindikleri arabayla evine götürüyordum. Kadınlar melek huylu olduklarından, kendisinden destek bekleyen daha güçsüz birisi varken, sıkıntılara sakin bir yüzle katlanmıştı ve onu ürkmüş kâhyanın yanı başında neşeli ve sakin bir halde bulmuştum. Oysa arabaya binince önce benzi soldu, sonra da hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı... bu geceki macera sinirlerini yıpratmıştı. İleriki tarihlerde, o gezi sırasında benim soğuk ve mesafeli birisi olduğumu düşündüğünü söyledi bana. Yüreğimdeki mücadele ya da kendimi tutmak için sarf ettiğim çaba hiç aklına gelmemiş. Nasıl bahçede elim onunkine doğru uzandıysa, yüreğimdeki sevecenlik ve sevgi de ona doğru akıyordu. Yıllardır sürdürdüğüm alışılmış yaşamın onun tatlı ve cesur doğasını tanımayı tuhaf deneyimlerle dolu bu bir tek günde olduğu kadar öğretemediğini hissediyordum. Gel gelelim, dudaklarımdan dökülecek sevgi sözcüklerini engelleyen iki düşüncem vardı. O güçsüz ve çaresizdi, ruhen ve bedenen sarsılmıştı. Böyle bir anda sevgimi açıklamak, güçsüzlüğünden faydalanmak olurdu. Daha da kötüsü, o zengindi. Eğer Holmes'un araştırmaları başarıyla sonuçlanırsa, büyük bir mirasa konacaktı. Serbest çalışan bir cerrahın rastlantı sonucu oluşan bir yakınlıktan yararlanması doğru muydu, yakışık alır mıydı? Bana yalnızca adi bir servet avcısı gözüyle bakmaz mıydı? Böyle bir düşüncenin aklından geçmesi olasılığını göze alamazdım. Şu Agra hazinesi aramızda aşılmaz bir engel oluşturuyordu.

Bayan Cecil Forrester'ın evine vardığımızda saat ikiye geliyordu. Hizmetkârlar saatlerce önce yatmışlardı, ama Bayan Morstan'ın aldığı tuhaf mektup Bayan Forrester'i öyle meraklandırmıştı ki, onun dönmesini beklediği için uyumamıştı. Kapıyı kendisi açtı; orta yaşlı, zarif bir kadındı ve kolunu Bayan Morstan'ın beline nasıl sevecenlikle doladığını, onu karşılarken nasıl anaç bir sesle konuştuğunu görmek beni sevindirdi. Bayan Morstan belli ki sırf bir çalışan değil, saygı duyulan bir arkadaştı. Beni tanıştırması üzerine, Bayan Forrester büyük bir içtenlikle içeriye buyur etti ve başımızdan geçenleri anlatmamı istedi. Ama ben görevimin önemli olduğunu söyleyerek vakada bir gelişme kaydedersek, mutlaka uğrayıp onlara bunu bildirmeye söz verdim. Oradan uzaklaşırken geriye dönüp bakınca basamaklarda duran o küçük grubun görüntüsü hâlâ gözlerimin önünde... birbirlerine sarılmış iki zarif kadın, aralık duran kapı, vitraydan süzülen hafif ışık, barometre ve pırıl pırıl parlayan merdiven çubukları. Kendimizi içinde bulduğumuz bu çılgınca ve karanlık vakanın ortasında, sakin bir İngiliz evinin o bir anlık görüntüsü bile sinirlerimi yatıştırdı.

Zaten olup bitenleri düşündükçe her şey daha da çılgınca ve karanlık görünüyordu. Sokak lambalarının aydınlattığı sessiz sokaklarda yol alırken, bu olağandışı olaylar zincirini baştan sona gözden geçirdim. En azından meselenin başlangıcı şimdi açık seçik ortaya çıkmıştı. Yüzbaşı Morstan'ın ölümü, gönderilen inciler, gazete ilanı, mektup... bütün bu olaylar konusunda aydınlanmıştık. Oysa bunlar daha da derin ve çok daha gizemli bir faciaya yöneltmişti bizi. Hindistan'dan getirilen hazine, Mor-stan'ın bavulunda bulunan tuhaf kroki, Binbaşı Sholto ölürken gerçekleşen tuhaf sahne, hazinenin yerinin bulunmasından hemen sonra bunu bulan kişinin öldürülmesi, cinayete ilişkin çok tuhaf bulgular, ayak izleri, ilginç silahlar, Yüzbaşı Morstan'ın krokisindeki sözcüklerin kâğıtta da yazılı olması... bu öyle bir labirentti ki, ev arkadaşım kadar özel yetenekli olmayan birisinin ipucu konusunda umutsuzluğa kapılması işten değildi.

Pinchin Sokağı, Lambeth'in aşağı kesiminde iki katlı köhne evlerin dizili olduğu bir sokaktı. 3 numaralı evin kapısını ancak uzun bir süre vurduktan sonra işittirebildim. Sonunda storların ardında bir mum ışığı belirdi ve yukarı pencerede de bir yüz göründü.

“Git buradan seni sarhoş serseri,” dedi yüzün sahibi. “Gürültü etmeyi sürdürürsen, kulübelerin kapılarını açıp kırk üç köpek salacağım üzerine.”

“Ben yalnızca onlardan birini almaya geldim,” dedim.

“Hadi oradan!” diye bağırdı. “Günah benden gitti, bu çuvalın içinde bir sopa var ve eğer defolup gitmezsen onu kafana yiyeceksin!”

“Ama ben bir köpek istiyorum,” diye bağırdım.

“Tartışma benimle!” diye haykırdı Bay Sherman. “Şimdi çekil oradan, çünkü üçe kadar sayıp sopayı fırlatacağım.”

“Bay Sherlock Holmes,” diye söze başladım ve bu sözcükler bir sihir etkisi gösterdi, pencere bir çırpıda kapatıldı, bir dakika sonra kapının sürgüsü çekilip açıldı. Bay Sherman yaşlı, uzun boylu, zayıf, omuzları düşük, ince boyunlu ve mavi camlı gözlüklü bir adamdı.

“Bay Sherlock’un bir arkadaşı için kapım her zaman açıktır,” dedi. “Buyrun efendim. Porsuğa yaklaşmayın, çünkü ısırır. Ah seni yaramaz seni, bu beyefendiyi de ısıracak mısın?” Kafesinin çubukları arasından kırmızı gözlü, kötü niyetli kafasını çıkaran bir kakıma söylüyordu bunu. “Buna da aldırmayın efendim, bir ayaksız kertenkele yalnızca. Zehir dişleri olmadığı için serbest bırakıyorum, odada dolaşıp böcekleri yok ediyor. Baştan size kaba davrandığım için kusura bakmayın efendim, çünkü çocuklar bana sataşıyor, sırf kapımı vurmak için bu sokaktan geçen bir sürü çocuk var. Bay Sherlock Holmes’un istediği neydi efendim?”

“Bir köpeğinizi istedi.”

“Ah, herhalde Toby’yi istemiştir.”

“Evet, Toby demişti.”

“Toby’nin yeri soldaki 7 numara.”

Elindeki mumla, orada topladığı tuhaf hayvanların arasından yavaş yavaş ilerledi. Belli belirsiz, gölgeli ışıkta her köşeden bizi gözetleyen bir sürü gözün parladığını görebiliyordum. Kafalarımızın üzerindeki kirişlerde bile seslerimizden uyanan bir sürü kuş tembel tembel ağırlıklarını öbür ayaklarına verip kıpırdanıyorlardı.

Toby çirkin, kahverengili beyazlı uzun tüylü, sarkık kulaklı, badi badi yürüyen, çok hantal, bir spanyel ve av köpeği kırmasıydı. Yaşlı hayvanseverin elime tutuşturduğu bir kesme şekeri biraz duraksadıktan sonra kabul edip benimle arkadaşlık kurarak peşimden arabaya geldi ve bana eşlik etme konusunda hiçbir zorluk çıkarmadı. Sarayın saati tam üçü vururken kendimi bir kez daha Pondicherry Konutu’nda buldum. Eski boksör McMurdo’nun da suç ortağı olarak tutuklandığını ve Bay Sholto ile birlikte karakola götürüldüklerini öğrendim. Bahçenin dar kapısında nöbet tutan iki görevli vardı, ama dedektifin adını söyleyince köpekle birlikte geçmeme izin verdiler.

Holmes elleri ceplerinde, piposunu tüttürerek kapıda duruyordu.

“Ah, demek getirdiniz!” dedi. “Aferin bu köpeğe!

Athelney Jones gitti. Siz gittikten sonra burada kıyamet koptu. Jones yalnızca dostumuz Thaddeus'u değil, bekçiyi, kâhyayı ve Hintli hizmetkârı da tutukladı. Yukarıdaki bir çavuşla burada baş başa kaldık. Köpeği burada bırakıp yukarıya gelin."

Toby'yi salondaki masanın bacağına bağlayıp yeniden merdivenleri tırmandık. Oda bıraktığımız durumdaydı, yalnız ortada duran cesedin üzerine bir çarşaf örtülmüştü. Köşede de yorgun görünen bir çavuş oturuyordu.

"Bana lambanı verir misin Çavuş?" dedi dostum. "Şimdi şu kâğıt parçasını göğsümde duracak biçimde boynuma as. Teşekkür ederim. Şimdi de çizmelerimle çoraplarımı çıkarıyorum. Siz bunları aşağıya getirirsiniz Watson. Ben biraz tırmanacağım. Mendilimi de kreozota batırın. Bu kadar yeter. Şimdi benimle tavan arasına gelin biraz."

Delikten tavan arasına geçtik. Holmes bir kez daha lambayı tozun üzerindeki ayak izlerine tuttu.

"Özellikle bu ayak izlerine dikkat etmenizi istiyorum," dedi. "Değişik bir şey çarpıyor mu gözünüze?"

"Bir çocuğun ya da ufak tefek bir kadının ayak izleri bunlar," dedim.

"Boyutlarından başka bir özellikleri var mı?"

"Ayak izleri nasıl olursa, öyle görünüyorlar."

"Hiç de değil. Şuraya bakın! Tozun üzerinde bir sağ ayak izi bu. Şimdi onun yanına ben de çıplak ayağımı basıyorum. En önemli fark ne?"

"Sizinkinde parmaklar bitişik duruyor. Öbür izde ise parmaklar birbirlerinden ayrı."

"Evet, öyle. Mesele de bu. Bunu unutmayın. Şimdi lütfen şu gizli kapının yanına gidip tahtayı koklar mısınız? Ben burada kalacağım, çünkü elimde bu mendil var."

Dediğini yaptım ve birden burnuma keskin bir kreozot kokusu geldi.

"Adam çıkarken ayağını buraya basmış. Siz kokuyu aldığınıza göre Toby hiç zorluk çekmeyecek sanırım. Şimdi aşağıya koşun, köpeği çözün ve Blondin'e[*7] dikkat edin."

Bahçeye çıktığımda Sherlock Holmes çatıdaydı ve kenarda sürünerek yavaş yavaş ilerleyen kocaman bir ateşböceği gibi görüyordum onu. Bir ara bacaların arkasında gözden kayboldu, ama hemen sonra önce yeniden göründü, arkasından evin öbür tarafında bir kez daha gözden kayboldu. Ben de evin arka tarafına dolandığımda, köşedeki oluklardan birinin üzerinde oturur buldum onu.

"Siz misiniz Watson?" diye seslendi.

"Evet."

"İşte burası. Aşağıdaki şu siyah şey ne?"

"Bir su fıçısı."

"Kapağı üstünde mi?"

“Evet.”

“Ortalarda bir merdiven görüyor musunuz?”

“Hayır.”

“Adamın yaptığı işe bak! İnsan burada kafa göz yarabilir. O buradan tırmanabildiyse, benim de inebilmem gerekirdi. Boru epeyce sağlam görünüyor. Yine de deneyeceğim.”

Bir sürtünme sesi duyuldu ve lambanın duvardan aşağıya inişini gördüm. Derken Holmes bir sıçrayışta fıçının üstüne, oradan da yere atladı.

“Adamın kaçış yolunu izlemek kolay oldu,” dedi çoraplarıyla çizmelerini ayağına geçirirken. “Yukarıda kiremitlerin çoğu yerlerinden oynamıştı; kaçarken de acelesinden şunu düşürmüş. Siz doktorların deyişiyle teşhisim doğrulanmış oldu.”

Bana gösterdiği nesne renkli otlardan örülmüş, ucuz boncuklarla süslenmiş, ufak bir kese ya da torbaydı. Biçimi ve boyutlarıyla bir tütün kesesini andırıyordu. İçinde bir ucu sivri, öbürü yontularak yuvarlatılmış, Bar-

tholomew Sholto'nun kafasına saplı bulduğumuza benzer yarım düzine koyu renkli tahta ok vardı.

"Bunlar berbat şeyler," dedi Holmes. "Dikkat edin de bir yerinize batmasınlar. İyi ki buldum bunları, zira büyük olasılıkla elindekilerin hepsi bu kadardı. Çok geçmeden sizin ya da benim bir yerimize saplanmış bulmamız tehlikesi azalmış oldu. Kendi hesabıma, bunlardansa bir Martini kurşunu yemeyi yeğlerim. On kilometrelik yorucu bir yürüyüşe ne dersiniz Watson?"

"Hayhay," diye cevap verdim.

"Bacağınız dayanır mı?"

"Evet, evet."

"Hadi bakalım kuçu kuçu! Aferin sana Toby! Kokla şunu Toby, kokla!" Kreozot sürülmüş mendili köpeğin burnuna tutarken, hayvan da tüylü bacakları birbirinden ayrılmış, sanki ünlü bir rekoltenin şaraplarını tadan bir uzman gibi kafasını çok komik bir biçimde dikmiş duruyordu. Daha sonra Holmes mendili çekti, köpeğin boynuna sağlam bir ip bağladı ve onu su fıçısının yanına götürdü. Hayvan o anda yüksek sesle, acı acı havladı, burnunu yere sürttü, kuyruğunu salladı ve tasmasını zorlayarak bizi koşturmaya başladı.

Doğuda yavaş yavaş gün ağarmaya başlıyordu, soğuk boz ışıkta artık önümüzü biraz görebiliyorduk. Kapkara boş pencereleri, yüksek çıplak duvarlarıyla hüzünlü ve ıssız duran kocaman dört köşe ev arkamızda kaldı. Bahçenin ortasında yer yer engel oluşturan hendeklere ve çukurlara bata çıka gidiyorduk. Buranın sağda solda yükselen toprak yığınları ve dal budak sarmış çalılarla, üzerine bir bulut gibi çöken faciaya uygun düşen kıraç ve tekinsiz bir görünümü vardı.

Toby bahçe duvarına varınca sabırsızlığını gösteren bir viyaklama tutturarak duvarın gölgesinde dolanmaya başladı ve sonunda küçük bir kayın ağacının arkasında kalan bir köşede durdu. İki duvarın bitiştiği yerde tuğlalardan birkaçının sökülmesiyle açılan oyuklar sık sık merdiven olarak kullanıldıklarından aşınmış ve alt kısımları yuvarlaklaşmıştı. Holmes buradan tırmandı, köpeği benden alıp duvarın öbür tarafına bıraktı.

"Burada takma bacaklı adamın elinin izi var," dedi ben yanına tırmanırken, "Beyaz sıvanın üzerindeki hafif kan lekesine bakın. Dünden beri yağmur yağmamış olduğu için talihliyiz! Buradan yirmi sekiz saat önce geçmiş olsalar da yolda koku kalmıştır."

Bu süre içinde Londra yolundan gelip geçen trafiği düşününce, kendi hesabıma bundan kuşku duyduğunu itiraf etmeliyim. Oysa biraz sonra korkum geçti. Toby hiç duraksamadan ve yolunu şaşırmadan kendine özgü paytak yürüyüşüyle ilerledi. Belli ki kreozotun kokusu başka bütün kokulardan baskındı.

"Sanmayın ki," dedi Holmes, "bu vakayı çözebilmek için sırf adamlardan birinin ayağını kreozota basmasına bel bağlıyorum. Şu anda elimde onların izini sürebilmemi sağlayacak pek çok bilgi var. Ama bu en kolayı ve madem talih karşımıza bunu çıkardı, göz ardı edecek olsam bağışlanamazdım. Yine de bu sayede vaka bir ara göründüğü gibi sırf zekâya dayanan bir bilmece olmaktan çıktı. Elimizde bu somut ipucu olmasaydı, bayağı övünülecek bir başarı olurdu doğrusu."

"Övünseniz de yeri," dedim. "Bana inanın Holmes, bu vakada sonuç elde etme yöntemlerinize,

Jefferson Hope vakasında olduğundan bile daha çok hayranlık duyuyorum. Bu mesele daha derin ve daha anlaşılmaz görünüyor bana. Sözgelimi takma bacaklı adamı nasıl olup da bu denli kendinize güvenerek tanımlayabiliyorsunuz?”

“Pöh! O kadar basit ki. Böbürlenmek istemiyorum. Ama her şey apaçık ve ortada. Gardiyanların komutanı durumunda iki subay gömülü bir hazineye ilişkin önemli bir sırrı öğreniyorlar. Jonathan Small adında bir İngiliz onlara bir kroki çiziyor. Yüzbaşı Morstan’ın krokisinin üzerinde bu adı gördüğümüzü hatırlayın. Krokide kendinin ve ortaklarının imzaları vardı... kulağa çarpıcı gelsin diye dörtlerin imzası demiş. Subaylar –ya da ikisinden biri– krokinin yardımıyla hazineyi buluyor ve İngiltere’ye getiriyor, ama anlaşılan uyması gereken bir koşulu yerine getirmiyor. İyi ama Jonathan Small ne diye hazineyi kendisi almadı? Bunun cevabı basit. Krokinin tarihi, Mor-stan’ın hükümlülerle yakın ilişki içinde olduğu bir tarih. Jonathan Small, kendisi ve arkadaşları hükümlü oldukları ve kaçamadıkları için hazineyi alamadı.”

“Ama yalnızca bir tahmin bu,” dedim.

“Tahminden öte. Olgularla örtüşen tek varsayım bu. Bakalım sonraki olaylarla nasıl bağdaşıyor. Binbaşı Sholto birkaç yıl hazineye sahip olmanın mutluluğuyla huzur içinde yaşıyor. Derken Hindistan’dan aldığı bir mektup üzerine büyük bir korkuya kapılıyor. Neydi bu?”

“Dolandırdığı adamların tahliye olduklarını bildiren bir mektup.”

“Ya da kaçtıklarını. Bu daha olası, çünkü onların hükümlülük sürelerini biliyordu herhalde. Kendisi için bir sürpriz olmazdı bu. Bunun üzerine ne yapıyor? Takma bacaklı bir adamdan korunmak için önlemler alıyor... ama bir beyazdan, çünkü yanlışlıkla esnaftan beyaz bir adama ateş ediyor. Krokide yalnızca bir beyazın adı var. Berikiler ya Hindu ya da Müslüman. Aralarında başka beyaz yok. Demek ki takma bacaklı adamın Jonathan Small olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Bu akıl yürütmede yanlış bir şey var mı sizce?”

“Hayır, açık ve mantıklı.”

“Şimdi kendimizi Jonathan Small’un yerine koyalım. Meseleye onun açısından bakalım. İngiltere’ye hem kendi hakkı olan şeyi almaya, hem de kendisini dolandıran adamdan öç almaya geliyor. Sholto’nun nerede oturduğunu öğrendi ve büyük bir olasılıkla evden birisiyle ilişki kurdu. Daha yüzünü görmediğimiz şu Lal Rao var. Bayan Bernstone’a göre adam hiç de olumlu birisi değil. Oysa Small hazinenin nerede saklı olduğunu bulamadı, çünkü yerini binbaşıdan ve ölmüş olan sadık bir hizmetkârdan başka kimse bilmiyordu. Derken Small binbaşının ölüm döşeğinde olduğunu öğreniyor. Onun ölümüyle birlikte hazinenin sırrı da gömülürse diye aklı başından gidiyor, korumaları aşıyor, ölmekte olan adamın penceresine geliyor ve ancak iki oğlunun orada olması içeriye girmesine engel oluyor. Öte yandan, ölen adama nefretinden çılgına dönmüş bir halde o gece odaya giriyor, hazineyle ilgili bir not bulma umuduyla onun özel belgelerini karıştırıyor, son olarak da bir kâğıda yazdığı kısa bir cümleyle ziyaretini bildiriyor. Binbaşıyı öldürecek olursa, bunun basit bir cinayet değil, dört ortak açısından adaletin yerine getirilmesi olduğunu göstermek amacıyla böyle bir yazı bırakmayı kuşkusuz önceden planlamıştı. Bu çeşit tuhaf gösteriş merakına suç tarihinde sık rastlanır ve bunlar çoğu zaman katille ilgili değerli göstergelerdir. Buraya kadar izleyebildiniz mi?”

“Çok açık seçik.”

“Jonathan Small bundan sonra ne yapabilirdi? Hazineyi arama çabalarını gizliden gizliye gözlemeyi sürdürebilirdi yalnızca. Bir olasılıkla İngiltere’den gidiyor ve arada bir buraya geliyor. Derken tavan arası keşfediliyor, onun da bundan hemen haberi oluyor. Yine evin içinden bir suç ortağının varlığı söz konusu. Jonathan Small’un takma bacağıyla Bartholomew Sholto’nun tepedeki odasına tırmanabilmesi olanaksız. Oysa yanında götürdüğü tuhaf suç ortağı böyle bir güçlük çekmiyor, ama çıplak ayağıyla kreozota basıyor; böylece de iş Toby’ye ve sakat ayağıyla topallayarak on kilometre yürümek zorunda kalan emekli bir subaya düşüyor.”

“Ama cinayeti işleyen Jonathan değil, suç ortağıydı.”

“Evet. Üstelik odaya girince ortalıkta nasıl dolandığına bakılırsa, Jonathan’ın tüylerini diken diken eden bir biçimde. Aslında Bartholomew Sholto’ya bir garezi yoktu ve elinin kolunun bağlanması, bir de ağzının kapatılmasını yeğlerdi. Boynuna idam ipinin geçirilmesini istemezdi. Ama yapılacak bir şey yoktu: Suç ortağının vahşi içgüdüleri baskın çıkmış, zehir de yapacağını yapmıştı; böylece Jonathan Small notunu bıraktı, hazine sandığını iple yere sarkıttı ve ardından kendisi de aşağıya indi. Çözebildiğim kadarıyla olaylar böyle gelişti. Eşkaline gelince, tabii ki orta yaşlı ve Andaman Adaları gibi bir cehennemde geçirdiği süre düşünülürse yanık tenli olmalı. Boyu adım uzunluğundan kolayca hesaplanabilir ve sakallı olduğunu da biliyoruz. Saçı sakalı birbirine karışmış olması, onu pencerede gören Thaddeus Sholto’nun aklında kalan bir özellikti. Bundan başka bir şey bilmiyorum.”

“Ya suç ortağı?”

“Ha, evet, bunda büyük bir gizem yok. Ama yakında her şeyi öğreneceksiniz. Sabah havası ne kadar güzel! Şu bir tek buluta bakın, sanki dev bir flamingodan kopan pembe bir tüy gibi süzülüyor. Şimdi de güneşin kızıl halkası Londra’nın bulutlu semasını aralamaya çalışıyor. Pek çok kişiye saçıyor ışığını, ama bahse girerim ki, aralarında hiçbiri sizin ve benimkinden daha tuhaf bir işin peşinde değil. Doğanın temel güçleri karşısında, değersiz hırslarımız ve uğraşlarımızla, ne kadar da küçük hissediyoruz kendimizi. Jean Paul’u okuyorsun, değil mi? İyi gidiyor mu?”

“Fena değil. Önce Carlyle okumuştum.”

“Bir dereyi izleyerek ta göle kadar varmak gibi bir şey bu. Tuhaf ama derin bir düşünce dile getirmiş. İnsanın büyüklüğünün başlıca kanıtının kendi küçüklüğünü algılamak olduğunu söylüyor. Bu öyle bir karşılaştırma ve değerlendirme gücü ki, başlı başına bir soyluluk kanıtı. Richter insanın düşünme gereksinimini doyuruyor. Sizin tabancanız var, değil mi?”

“Bastonum var.”

“Ola ki gizlendikleri yere ulaşırsak bu tür bir şey gerekebilir. Jonathan’ı size bırakacağım, ama beriki aksilik çıkarırsa onu vurup öldürürüm.”

Konuşurken tabancasını çıkardı ve iki mermi koyduktan sonra yine ceketinin sağ cebine yerleştirdi.

Bu arada Toby’nin peşinden, kente giden, yan yana villaların dizili olduğu yarı kırsal yollardan geçmiştik. Şimdiyse emekçilerin ve rıhtım işçilerinin çoktan işlerine gitmeye başladıkları, kılıksız kadınların panjurları indirip kapı önlerini süpürdükleri, daha düzenli sokaklara varıyorduk. Köşeli damları olan köşe birahaneleri yeni açılmıştı ve içlerinden dışarıya sabah siftahından sonra ıslanan sakallarını kollarıyla silen kaba görünümlü adamlar çıkıyordu. Ortalıkta dolaşan köpekler geçerken meraklı gözlerle bize bakıyorlardı, ama bizim biricik Toby’miz sağına soluna bakmadan, burnu yerde,

ara sıra kokuyu izlediğini belli eden sabırsız sesler çıkararak başını almış gidiyordu.

Streatham, Brixton ve Camberwell'i geride bırakmış ve Oval'in doğusunda kalan ara sokaklardan geçip kendimizi Kennington Sokağı'nda bulmuştuk. Peşinde olduğumuz adamlar herhalde gözden uzak kalabilmek için tuhaf derecede dolambaçlı bir yol izlemişlerdi. Karşılarına paralel bir ara sokak çıktığında mutlaka anayoldan ayrılmışlardı. Kennington Sokağı'nın sonunda Bond Sokağı ve Miles Sokağı'na sapmışlardı. Miles Sokağı'nın Knight's Meydanı'na açıldığı yerde Toby durdu ve köpeklere özgü bir kararsızlık içinde, kulaklarının biri havada, öbürü sarkık olarak ileri geri koşmaya başladı. Sonra da sanki utanarak özür dilercesine ara sıra kafasını kaldırıp bize bakarak dönüp durmaya başladı.

"Bu köpeğin nesi var?" diye homurdandı Holmes. "Herhalde bir arabaya da binmediler, bir balonla havaya da uçmadılar."

"Belki de bir süre burada durdular," diyecek oldum.

"Hah! Tamam. Yine yola koyuldu," dedi dostum rahatlamış bir sesle.

Toby gerçekten de yine ortalığı kokladıktan sonra birden kararını verip daha önce göstermediği bir enerji ve azimle koşmaya başlamıştı. Aldığı koku öncekine göre daha keskindi, çünkü artık yeri koklamıyor, tasmasını zorlayarak ileriye atılmaya çabalıyordu. Holmes'un gözlerindeki parıltıdan yolculuğumuzun sonuna varmak üzere olduğumuzu düşündüğünü anlayabiliyordum.

Şimdi Nine Elms'den geçerek White Eagle meyhanesinin hemen ötesinde Broderick ve Nelson'a ait büyük kereste deposuna geldik. Köpek burada heyecandan çılgına dönerek yan kapıdan bıçkıcıların çalışmakta olduğu deponun avlusuna girdi. Talaş tozlarının ve yongaların arasından koşturarak iki odun yığının arasındaki bir geçide saptı ve sonunda bir zafer havlamasıyla oraya taşınması için kullanılan bir el arabasında duran kocaman bir fıçının üstüne zıpladı. Toby, dili dışarıda, gözlerini kırpıştırıp ödüllendirmemizi bekleyerek ve bir bana bir Holmes'a bakarak fıçının üstünde duruyordu.

Fıçının üstüne ve el arabasının tekerleklerine koyu bir sıvı bulaşmıştı ve ağır bir kreozot kokusu ortalığı sarmıştı.

Sherlock Holmes ile ben önce boş boş bakıştık, sonra da ikimiz de aynı anda katıla katıla gülmeye başladık.

Baker Sokağı Başıbozukları

"Şimdi ne yapacağız?" diye sordum. "Toby yanılmazlık sıfatını yitirdi."

"Gösterdiğimiz kokuyu izledi," dedi Holmes, köpeği fıçının üstünden indirip avludan çıkarırken. "Londra'da bir günde ne kadar çok kreozot taşındığını düşünürseniz, peşinde olduğumuz izle bunların kesişmesine şaşmamak gerek. Şimdilerde çok kullanılıyor, özellikle de ahşap işçiliğinde. Zavallı Toby'nin bir suçu yok."

"Herhalde asıl peşinde olduğumuz izi sürmemiz gerekiyor yeniden."

"Evet. Ve ne çare ki, artık gidecek yerimiz kalmadı. Belli ki köpek Knight's Meydanı'nın köşesinde şaşırdı, çünkü orada zıt yönlü iki farklı iz vardı. Biz yanlış izi seçtik. Şimdi gidip öbürünü izlemek düşüyor bize."

Bu zor olmadı. Toby'yi hataya düştüğü yere götürünce, köpek büyük bir daire çizdikten sonra yeni bir yöne doğru koşturmaya başladı.

"Dikkat edelim de bizi şimdi de kreozot fıçısının geldiği yere götürmesin," dedim.

"Aklıma geldi bu. Ama bak kaldırımdan gidiyor, oysa fıçı yoldan taşınmıştır. Şimdi doğru izin peşindeyiz."

İzlediğimiz yol Belmont Meydanı ve Prince Sokağı'ndan geçerek ırmak kenarına doğru yöneldi. Broad Sokağı'nın sonunda dosdoğru ırmak kıyısındaki bir tahta iskeleye geldik. Toby bizi bunun yanına kadar getirdi ve orada karanlık sulara bakarak ağlama sesleri çıkarmaya başladı.

"Talihimiz yaver gitmedi," dedi Holmes. "Buradan bir kayığa binmişler."

İskelenin yanında bir sürü kayık ve sandal vardı. Toby'yi sırayla her birine yaklaştırdık, ama canla başla koklamasına karşın hiçbir tepki vermedi.

İskeleye yakın bir yerde, ikinci kat penceresinde tahta bir levha asılı küçük bir tuğla ev vardı. Levhada kocaman harflerle "Mordecai Smith", bunun altında da "Saatlik ya da Günlük Kiralık Kayıklar" yazısı vardı. Kapının üstündeki ikinci bir yazıdan ise burada buharlı teknelerin de bulunduğunu öğrendik... zaten iskeledeki kömür yığını da bunu doğruluyordu. Sherlock Holmes yavaş yavaş çevresine bakındı, yüzünde bir şeylerin ters gideceğini gösteren bir ifade okunuyordu.

"Bunlar kötüye alamet," dedi. "Bu adamlar sandığımdan daha kurnaz çıktı. Anlaşılan izlerini kaybettirdiler. Korkarım bütün bunlar önceden tasarlanmış."

Tam eve doğru yaklaşırken kapısı açıldı ve önce altı yaşlarında kıvırcık saçlı bir çocuk, ardından da elinde kocaman bir süngerle, tombul ve kırmızı suratlı bir kadın çıktı.

"Buraya gel, seni yıkayacağım Jack," diye bağırdı kadın. "Gel buraya, seni haylaz seni; baban eve gelip de seni bu halde görürse ağzımızın payını verir."

"Hey evlat!" dedi Holmes amacına ulaşmak için. "Ne kadar da pembe yanaklı bir ufaklık! Bak Jack, ne istersin?"

Çocuk bir an düşündü.

“Bir şilin isterim,” dedi.

“Daha çok istediğin bir şey yok mu?”

“İki şilin olsa daha iyi,” dedi bacaksız, biraz daha düşündükten sonra.

“Al sana iki şilin o zaman! Yakala!.. Oğlunuz çok sevimli Bayan Smith!”

“Tanrı sizi korusun efendim, sevimli olmasına sevimli de onunla baş edemiyorum, hele kocam da günlerce evden gittiğinde.”

“Evde değil, öyle mi?” dedi Holmes düş kırıklığına uğramış gibi bir sesle. “Buna üzüldüm, çünkü Bay Smith’le konuşmak istiyordum.”

“Dün sabah gitti efendim, doğrusu onun için kaygılanmaya başladım. Ama eğer kayık kiralamak istiyorduysanız, belki ben de size yardımcı olabilirim.”

“Onun buharlı teknesini kiralamak istiyordum.”

“Ama buharlı tekneyle kendisi gitti efendim. Ben de buna şaşıyorum, çünkü teknede ancak Woolwich’e gidip dönebilecek kadar kömür vardı. Mavnayla gitmiş olsaydı, aklıma bir şey gelmezdi; zira pek çok kez iş için

Gravesend’e kadar gitmiş, işi bitmeyince de orada kalmıştı. Ama kömürü yoksa buharlı tekne ne işe yarar?”

“Irmakta başka bir iskeleden kömür almış olabilir.”

“Olabilir efendim, ama o yapmaz bunu. Pek çok kez bir iki torba kömür için onların aldıkları paraya söylendiğini işittim. Üstelik o çirkin suratlı, yabancı şiveli, takma bacaklı adamdan da hoşlanmıyorum. Ne diye kapımızı aşındırıp durdu ki?”

“Takma bacaklı adam mı?” dedi Holmes biraz şaşırarak.

“Evet efendim, ikide bir kocamı görmeye gelen yanık tenli, maymun suratlı bir adam. Dün gece gelip kocamı uyandırdı, dahası kocam da onun geleceğini biliyordu, çünkü buharlı tekneyi çalıştırmıştı. Size doğrusunu söyleyeyim efendim, içim hiç rahat değil.”

“Ama Bayan Smith,” dedi Holmes omuz silkerek, “boş yere kaygılanıyorsunuz. Gece gelen adamın o takma bacaklı adam olduğunu nereden bilebilirsiniz? Nasıl bu kadar emin olabileceğinizi pek anlamıyorum.”

“Sesi efendim. Sesini tanıdım, kalın ve boğuk bir sesi var. Pencereye vurdu... saat üçe doğruydu galiba. ‘Kalk ahbap,’ dedi, ‘gitme vakti geldi.’ Kocam da Jim’i –en büyük oğlumu– uyandırdı ve bana tek kelime etmeden çıkıp gittiler. Takma bacağın taşlarda çıkardığı takırtıyı işittim.”

“Peki bu takma bacaklı adam tek başına mıydı?”

“Bilmiyorum efendim. Başka kimsenin sesini işitmedim.”

“Çok üzüldüm Bayan Smith, ben bir buharlı tekne istiyordum ve onun için iyi demişlerdi, neydi adı?”

“Aurora efendim.”

“Hah! Şu sarı çizgili, geniş, yeşil tekne, değil miydi o?”

“Hayır efendim. Irmakta gördüğünüz en ufak tefek teknelerden biridir o. Yeni siyaha boyandı, iki de kırmızı çizgisi var.”

“Teşekkürler. Umarım yakında Bay Smith’den haber alırsınız. Ben ırmak boyunca gideceğim, Aurora’ya benzer bir tekne görürsem, kocanıza sizin kaygılandığınızı haber veririm. Bacası siyah mıydı?”

“Hayır efendim. Siyah üstüne beyaz çizgili.”

“Ah, tabii. Siyah olan teknenin yanlarıydı. İyi günler Bayan Smith. Şurada bir kayıkçı duruyor Watson. Kayığa binip ırmağı geçelim.”

“Bu tür insanlarla konuşurken,” dedi Holmes kayığa binip oturduğu sırada, “verdikleri bilginin sizin için bir önem taşıdığını hiçbir zaman belli etmemek şarttır. Belli edecek olursanız, hemen kabuklarına büzülürler. Kuşkulu bir edayla dinlerseniz de büyük olasılıkla istediğinizi elde edersiniz.”

“Şimdi yapacaklarımız belli,” dedim.

“Siz olsanız ne yapardınız şu halde?”

“Bir tekne kiralayıp ırmakta Aurora’nın peşine düşerdim.”

“Sevgili dostum, bu iş boyumuzu aşar. Aurora burayla Greenwich arasında, ırmağın her iki tarafında da herhangi bir iskeleye yanaşmış olabilir. Köprünün altında kilometrelerce labirent gibi bir sürü iskele var. Bu işe tek başınıza koyulacak olursanız günlerce sürer.”

“O zaman polis görevlileri arasınlar.”

“Hayır. Athelney Jones’u herhalde her iş bittikten sonra arayacağım. Aslında kötü bir adam değil ve mesleki bakımdan ona zarar verecek bir şey yapmak istemem. Ama meseleyi kendi başıma çözme hevesi duyuyorum, mademki bu aşamaya kadar geldik.”

“Şu halde iskele görevlilerinden bilgi isteyen bir gazete ilanı veremez miyiz?”

“Bu iyice kötü olur! Adamlar peşlerinde olduğumuzu anlayıp ülke dışına kaçarlar. Şu anda bile kaçmaları olasılığı var, ama güvende olduklarını sandıkları sürece acele etmeyeceklerdir. Bu noktada Jones’un işgüzarlığı işimize yarayacak, zira onun vakaya bakışı mutlaka günlük gazetelere yansıyacak ve kaçaklar da herkes yanlış iz peşinde sanacaklar.”

“Peki ne yapacağız o zaman?” diye sordum Millbank Cezaevi yakınlarında kayıktan indiğimiz sırada.

“Şu arabaya binip eve gideceğiz, kahvaltı edeceğiz ve bir saat uyuyacağız. Bu gece yine sokakları arşınlayacağa benziyoruz. Postanede dur arabacı! Toby yanımızda kalsın, belki yine işimize yarar.”

Great Peter Sokağı Postanesi’nin önünde durduk, Sherlock Holmes bir telgraf çekti.

“Kime telgraf çektim dersiniz?” diye sordu yeniden yola koyulduğumuzda.

“Kesinlikle bilmiyorum.”

“Polis dedektifleri örgütünün Baker Sokağı kadrosunu hatırlıyor musun? Hani Jefferson Hope vakasında görevlendirdiğim çocukları?”

“Eee?” dedim gülerek.

“İşte bu da tam onların yararlı olabilecekleri bir vaka. Başaramazlarsa başka yollara da başvurabilirim, ama önce onları bir deneyeceğim. O telgrafı benim şu çapaçul teğmen Wiggins’e çektim, biz kahvaltımızı bitirinceye kadar avenesiyle birlikte geleceğini umuyorum.”

Saat sekizi geçmiş, dokuza geliyordu ve gece boyu birbiri ardına yaşadığım heyecanların etkisini hissediyordum. Yorgun argındım, zihnim ve bedenim bitkin düşmüştü. Bende ne dostumu ayakta tutan mesleki heves vardı, ne de meseleye yalnızca soyut bir zekâ bilmecesi gözüyle bakıyordum. Bartholomew Sholto’nun ölümüne gelince, onunla ilgili pek de iyi şeyler işitmemiş olduğum için, katillerine de yoğun bir hınç besleyemiyordum. Hazine ise bambaşka bir konuydu. O Bayan Morstan’ın hakkıydı... ya da hiç değilse bir bölümü. Mademki geri alma olasılığı vardı, tüm yaşamımı bu amaca adamaya hazırdım. Hoş hazineyi bulacak olsam, belki de sonsuza dek Bayan

Morstan'ı yitirecektim. Ama böyle bir düşüncenin etkisinde kalacaksam bu beş para etmeyen ve bencil bir sevgi olurdu. Eğer Holmes katilleri bulmak için çaba gösterebiliyorsa, benim hazineyi bulmaya çabalamam için onunkinden on kat daha geçerli bir nedenim vardı.

Baker Sokağı'nda banyo yaptıktan ve üstümü başımı değiştirdikten sonra kendime geldim. Aşağıya indiğimde kahvaltı sofrası kuruluydu ve Holmes fincanlara kahve koyuyordu.

"Alın işte," dedi gülerek ve sayfaları açık duran bir gazeteyi göstererek. "Gayretkeş Jones ile her yerde hazır ve nazır muhabir el ele vermişler. Ama siz bu vakadan bıkmışsınızdır. Önce jambonlu yumurtanızı yeseniz daha iyi olur."

Gazeteyi ondan alıp kısa haberi okudum. Başlığı "Yukarı Norwood'da Esrarlı Bir Vaka" idi.

Dün gece saat on ikiye doğru [diye yazıyordu Standard'da] Yukarı Norwood'da, Pondicherry Konutu'nda oturan Bay Bartholomew Sholto haince bir tuzağa işaret eden bir durumda odasında ölü bulunmuştur. Öğrenebildiğimiz kadarıyla, Bay Sholto'nun cesedinde hiçbir darbe izi bulunmamış, ama maktulün babasından kendisine miras kalan değerli bir Hint mücevherleri koleksiyonu çalınmıştır. Cesedi ilk bulan, maktulün erkek kardeşi olan Bay Thaddeus Sholto ile birlikte eve giden Bay Sherlock Holmes olmuştur. Büyük bir şans eseri olarak, emniyet örgütünün tanınmış dedektiflerinden Bay Athelney Jones o sırada bir rastlantıyla Norwood karakolunda bulunduğundan, polise haber verilmesinden sonra yarım saat içinde olay yerine gitmiştir. Bilgi ve deneyime dayanan yeteneklerini hemen katillerin belirlenmesi için seferber etmesi sonucunda, maktulün kardeşi Thaddeus Sholto ile birlikte kâhya Bayan Bernstone, Lal Rao adlı bir Hintli uşak ve kapıcılık ya da bekçilik yapan McMurdo adlı bir kişi tutuklanmıştır. Soyguncunun ya da soyguncuların evin içini çok iyi tanıdıkları kesindir, zira Bay Jones ünlü teknik bilgisi ve en ince ayrıntısına kadar gözlem yeteneği sayesinde, suçluların kapı ya da pencereden giremeyeceklerini, evin damından geçerek bir gizli kapıdan cesedin bulunduğu odayla bağlantısı olan başka bir odaya girdiklerini kesin olarak kanıtlamış bulunmaktadır. Çok açıkça belirlenmiş olan bu olgu, bu vakanın rastgele bir soygun olmadığını göstermektedir. Yasal görevlilerin bir an önce ve gayretli bir biçimde eyleme geçmiş olmaları, bu gibi durumlarda dinç ve zeki bir görevlinin varlığının ne kadar yararlı olduğunu gözler önüne sermektedir. Dedektiflerimizin daha bağımsız ve böylece araştırmayı üstlendikleri vakalarla daha yakın ve etkin biçimde ilgilenmelerini dileyenler için bu vakanın bir gerekçe sağladığını düşünmeden edemiyoruz.

"Olağanüstü, değil mi?" dedi Holmes fincanın üzerinden gülümseyerek. "Ne dersiniz?"

"Bence cinayetten dolayı tutuklanmaktan biz de paçayı zor kurtardık."

"Ben de öyle düşünüyorum. Jones tekrar bir gayretkeşlik krizine kapılırsa, şimdi de güvende olduğumuzu söyleyemem."

O anda kapının zili gürültüyle çalındı ve yüksek sesle itiraz eden ev sahibemiz Bayan Hudson'ın dehşet içindeki feryadı çalındı kulağıma.

"Eyvah Holmes," dedim koltuğumdan yarı kalkarak. "Galiba gerçekten de peşimizdeler."

"Hayır, durum o kadar da kötü değil. Sivil emniyet gücü geldi... Baker Sokağı başıbozukları."

Holmes bunu söylerken, merdivenden çıplak ayak seslerinin tıpırtıları geldi, bağırıp çağırmalar

duyuldu, ardından odaya bir düzine kirli ve yırtık pırtık giysili sokak çocuğu doluştu. Çıkardıkları gürültü patırtıya karşın, bir çırpıda tek sıra olup bir şey bekliyormuş gibi bir yüz ifadesiyle karşımızda durduklarına bakılırsa, bir disiplin anlayışları yok değildi. İçlerinden biri, ötekilerden daha uzun boylu ve yaşça daha büyük olanı, böyle sefil bir bostan korkuluğunda çok gülünç bir görünüm yaratan bir üstünlük edasıyla bir adım öne çıktı.

"Telgrafınızı aldık efendim," dedi, "ve onları hemen buraya getirdim. Biletlere üç şilin altı peni ödedim."

"Al bakalım," dedi Holmes cebinden para çıkararak. "Gelecekte Wiggins, onlar haberleri sana versin, sen de bana iletirsin. Eve böyle doluşmayın. Yine de talimatlarımı hepinizin duyması iyi olur. Aurora adında bir buharlı tekne arıyorum, sahibi Mordecai Smith, tekne siyah, üzerinde iki kırmızı çizgi var, bacası da siyah üzerine beyaz çizgili. Irmakta bir yerlerde. Senin çocuklardan birinin Millbank'in karşısında, Mordecai Smith'in iskelesinde bekleyip teknenin geri dönüp dönmediğini bildirmesini istiyorum. İşbölümü yaparak her iki kıyıyı da gözlemelisiniz. Bir şey öğrenir öğrenmez bana bildirin. Anlaşıldı mı?"

"Evet, patron," dedi Wiggins.

"Eski ücretleriniz geçerli, tekneyi bulana da bir altın. İşte size bir günlük yevmiye. Hadi iş başına!"

Her birine birer şilin verdi ve apar topar merdivenlerden indiler, bir dakika sonra da sokakta koşuşturduklarını gördüm.

"Eğer tekne hâlâ suyun üstündeyse onu bulurlar," dedi Holmes masadan kalkıp piposunu yakarken. "Bu çocuklar her yere gidebilirler, her şeyi görüp işitebilirler. Akşam olmadan tekneyi bulduklarının haberini alacağımı umuyorum. O zamana kadar da sonuçları beklemekten başka yapacağımız bir şey yok. Aurora'yı ya da Bay Mordecai Smith'i bulana dek kaldığımız yerden iz sürmeye başlayamayız."

"Toby bu artıkları yiyebilir bence. Yatıp uyuyacak mısınız Holmes?"

"Hayır. Yorgun değilim. Tuhaf bir yapım vardır. Çalıştığım zaman hiç yorgunluk hissetmem, ama tembellik beni yorgun düşürür. Pipo tüttüreceğim ve güzel müşterimin bize sunduğu bu tuhaf mesele üzerinde kafa yoracağım. Eğer bu dünyada kolay bir iş varsa, mutlaka bu bizimki olmalı. Takma bacaklı adamlara öyle adım başında bir rastlanmaz, ama öteki adama gelince, bence onun bir eşi benzeri yok."

"Yine mi öteki adam!"

"Onunla ilgili bir esrar havası yaratmak istediğim falan yok. Ama sizin de kendinize göre bir görüşünüz vardır mutlaka. Şimdi verileri ele alın. Küçük ayak izleri, hiç çizme görmemiş ayak parmakları, çıplak ayaklar, ucunda taş balta olan tahta sopa, çevik bir beden, zehirli oklar. Bütün bunlardan ne çıkarıyorsunuz?"

"Bir vahşi!" deyiverdim. "Belki de Jonathan Small'un ahbapları olan Hintlilerden biri."

"Pek değil," dedi. "Garip silahlara ait belirtileri ilk gördüğümde, ben de öyle düşünmüştüm. Hint Yarımadası'nda yaşayan yerlilerden bazıları ufak tefek yapılıdır, ama hiçbiri öyle ayak izi bırakmış olamaz. Hinduların ayakları ince ve uzundur. Müslümanların başparmakları ise giydikleri sandalın bağı oradan geçtiği için, öbür parmaklardan ayrık durur. O küçük oklar da yalnızca bir türlü

fırlatılabilir. Kamışla üfleyerek. Dahası bizim vahşi buraya nereden gelecek?"

"Güney Amerika'dan," diyecek oldum.

Kolunu uzatıp raftan kalın bir kitap cildi aldı.

"Yeni yayımlanmaya başlayan bir atlasın ilk cildi bu. En doğru bilgileri içerdiği varsayılabilir. Bakalım ne bulacağız? Andaman Adaları, Bengal Körfezi'nde, Sumatra'nın 550 kilometre kuzeyinde yer alıyor. Hımm! Hımm! Bunlar ne? İklimi nemli, mercan resifleri, köpekbalıkları, Port Blair, hükümlü kışlaları, Rutland Adası, pamuk... ah, işte buldum! 'Bazı antropologlar Afrika Buşmanlarını, Amerika'daki Digger yerlilerini ve Terra del Fuegalıları öne sürebilirlerse de, Andaman Adaları'nda yaşayan Aborijinlerin belki de yeryüzünün en ufak tefek ırkı oldukları söylenebilir. Boyları ortalama 1,20 metre uzunluğundadır, bununla birlikte çok daha kısa boylu yetişkinlere rastlanabilir. Gerçi bir kez güvenleri kazanıldıktan sonra çok sadık dostluklar kurabilirler, ama aslında vahşi, huysuz ve dik kafalıdırlar.'

"Bunu not edin Watson. Şimdi şunu dinleyin: 'Kocaman, biçimsiz kafaları, küçük vahşi gözleri ve çarpık yüz hatlarıyla çirkin görünümlüdürler. Öte yandan ayaklarıyla elleri epeyce ufaktır. Öylesine dik kafalı ve vahşidirler ki, İngiliz görevlilerinin onların dostluğunu kazanma çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Gemileri batan tayfaların korkulu rüyası olmuşlardır; sağ kalanları ya kafalarını taş baltalarıyla parçalayarak ya da onlara zehirli oklarını fırlatarak öldürürler. Bu kıyımların sonunda da bir yamyam şöleni düzenlerler.' Ne hoş, ne sevimli insanlarmış Watson! Şayet bu adam kendi başına iş görseymiş, daha da tüyler ürpertici bir vakayla karşılaşabilirmişiz. Şu haliyle bile Jonathan Small ondan yardım istememiş olmayı yeğlerdi herhalde."

"Ama böylesine benzersiz birisini nasıl dost edinebildi?"

"Ah, bunu bilemem. Ama Small'un Andaman Adaları'ndan geldiğini belirlediğimize göre, yanında bu yerlinin olması fazla olağandışı sayılmaz. Kuşkusuz zamanla her şeyi öğreneceğiz. Bakın Watson, perişan görünüyorsunuz. Şu kanepeye uzanın. Bakalım sizi uyutabilecek miyim?"

Köşede duran kemanını eline aldı ve ben uzanırken hafif, düşsel bir ezgi çalmaya koyuldu... kendi bestesiydi kuşkusuz, doğaçlama çalma yeteneği olağanüstüydü. Zayıf kollarını, ciddi yüzünü ve yayının inip çıkışını hayal meyal hatırlıyorum. Sonra yumuşacık bir ses denizinden süzülerek kendimi bir düş ülkesinde buldum, Mary Morstan'ın tatlı yüzü yukarıdan bana bakıyordu.

Zincirin Eksik Halkası

Gücüm yerine gelmiş ve toparlanmış olarak uyandığımda öğleden sonranın ileri saatleriydi. Sherlock

Holmes onu yalnız bıraktığımdan beri oturduğu yerden kımıldamamıştı, ne var ki kemanını bir yana bırakmış ve bir kitabın sayfalarına dalmıştı. Kıpırdadığımı işitince bana baktı ve yüzünde karanlık ve endişeli bir ifade fark ettim.

"Mışıl mışıl uyudunuz," dedi. "Konuşmalarımızın sizi uyandırmasından korkmuştum."

"Hiçbir şey işitmedim," diye cevap verdim. "Anlaşılan yeni haberleriniz var, öyle mi?"

"Ne yazık ki yok. Şaşırdığımı ve düş kırıklığına uğradığımı itiraf ediyorum. Bu zamana kadar kesin bir bilgi almayı umuyordum. Demin Wiggins uğrayıp bilgi verdi. Teknenin izine bile rastlamadıklarını söylüyor. Bu durum sinir bozucu, çünkü her geçen saat önemli."

"Benim yapabileceğim bir şey var mı? Şu anda kendimi capcanlı hissediyorum, bir gece macerası daha yaşamaya hazırım."

"Hayır, yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Ancak bekleyebiliriz. Oraya gitmeye kalkarsak, biz yokken mesaj gelebilir ve gecikmemize yol açar. Siz istediğinizi yapın, ben buradan ayrılamam."

"O zaman Camberwell'e gidip Bayan Cecil Forrester'ı ziyaret edeyim. Dün beni davet etmişti."

"Bayan Cecil Forrester'ı mı?" diye sordu Holmes, gözlerinde bir gülümseme yanıp söndü.

"Ve tabii ki Bayan Morstan'ı da. Olup bitenleri merak ediyorlardı."

"Yerinizde olsam, fazla bir şey anlatmazdım onlara," dedi Holmes. "Kadınlara pek güven olmaz... en iyilerine bile."

Bu haksız düşünceyi tartışmadım.

"Bir iki saate kadar dönerim," dedim.

"Pekala! İyi şanslar! Ama madem ırmağın karşı yakasına geçeceksiniz, Toby'yi de sahibine geri götürseniz iyi olur, artık bir işimize yarayabileceğini hiç sanmıyorum."

Bunun üzerine köpeğimizi yanıma alıp yarım altınla birlikte Pinchin Sokağı'ndaki yaşlı hayvansevere teslim ettim. Camberwell'de Bayan Morstan'ı geceki maceradan dolayı biraz yorgun, ama havadisleri öğrenmek için can atar buldum. Bayan Forrester da merak içindeydi. Onlara neler yaptığımızı anlattım, ama facianın korkunç yanlarını atladım. Böylece Bay Sholto'nun ölümünden söz ettiysem de öldürülme tarzından ve yönteminden hiç söz etmedim. Verdiğim eksik bilgi bile onları şaşırtıp ürkütmeye yetti.

"Bu bir roman gibi!" diye haykırdı Bayan Forrester. "Haksızlığa uğrayan bir hanımefendi, yarım milyonluk bir hazine, kara derili bir yamyam, bir de takma bacaklı bir kabadayı. Masallardaki ejderhanın ya da kötü kalpli kontun yerini bunlar almış gibi."

"Ve imdadımıza yetişen de iki şövalye var," diye ekledi Bayan Morstan gözlerinde bir pırıltıyla bana bakarak.

"Ama Mary, bir servet sahibi olman bu araştırmanın sonucuna bağlı. Bence yeterince heyecan içinde değilsin. Bu kadar zengin olup dünyanın ayaklarının dibine serilmesinin nasıl bir duygu

olduğunu bir düşün."

Bu olasılığın onda hiçbir coşku belirtisi yaratmadığını görmek beni sevindirdi. Tersine, sanki bu konuyla pek ilgilenmiyormuşçasına gururlu bir edayla başını çevirdi.

"Ben Bay Thaddeus Sholto için endişeleniyorum," dedi. "Başka hiçbir şeyin önemi yok; bence başından sonuna kadar son derece kibar ve onurlu bir davranış gösterdi. Onu bu korkunç ve asılsız suçlamadan aklamak bize düşüyor."

Camberwel'den ayrıldığımda akşam olmuştu ve eve vardığımda da çoktan karanlık bastırmıştı. Dostumun kitabıyla piposu koltuğunun yanında duruyordu, kendisi ortadan kaybolmuştu. Bana bir not bırakmış mıdır diye etrafa bakındım, ama bırakmamıştı.

"Galiba Bay Sherlock Holmes dışarıya çıkmış," dedim storları kapatmak için içeriye giren Bayan Hudson'a.

"Hayır efendim. Odasına çekildi efendim. Biliyor musunuz efendim," derken sesi anlamlı bir fısıltıya dönüştü, "sağlığından endişeleniyorum."

"Neden Bayan Hudson?"

"Şey, biraz tuhaf davranıyor efendim. Siz gittikten sonra odayı arşınlayıp durdu, sonunda onun ayak seslerini işitmekten bıkıp usandım. Derken kendi kendine konuşup mırıldandığını duydum ve zilin her çalışında merdivenlerin başına çıkıp, 'Ne var, Bayan Hudson?' diye soruyordu. Şimdi de odasına kapandı, ama odada yürümeyi sürdürdüğünü işitiyorum. Dilerim hastalanmaz efendim. Kendisine yatıştırıcı ilaçlardan söz edecek oldum, ama bana dönüp öyle bir baktı ki, kendimi dışarıya zor attım."

"Huzursuzlanmanız için bir neden olduğunu sanmıyorum Bayan Hudson," diye cevap verdim. "Onu daha önce de bu halde gördüm. Kendisini tedirgin eden küçük bir mesele var kafasında."

Nazik ev sahibemizle durumu hafife alarak konuşmaya çalışmıştım, ama gece boyunca ara sıra onun ayak seslerinin sürdüğünü işitince ben de endişelendim ve dostumun sabırsız karakteri dolayısıyla, istemediği bu eylemsiz durum karşısında sinirlerinin bozulduğunu anladım.

Kahvaltıda yorgun ve bitkin görünüyordu, her iki yanağı da biraz kızarmıştı.

"Kendinizi harap ediyorsunuz azizim," dedim. "Bütün gece ayak seslerinizi duydum."

"Uyuyamadım," diye cevap verdi. "Bu habis mesele beni yiyip bitiriyor. Başka her güçlüğü aştıktan sonra böylesine ufak tefek bir engele takılmaya dayanamıyorum. Adamları da, tekneyi de biliyorum, Gel gelelim hiç haber alamıyorum. Başkalarını görevlendirdim, elimdeki her olanağı kullandım. Irmak her iki yakadan da araştırıldı, ama hiç haber yok, kaldı ki Bayan Smith de kocasından haber alamamış. Tekneyi kaçırdıkları sonucuna varacağım. Ama bu da olamaz."

"Ya da Bayan Smith'in bizi yanlış yönlendirdiği sonucuna."

"Hayır. Sanırım bu olasılığı geçebiliriz. Soruşturdum, bu tanıma uygun bir tekne varmış."

"Irmağın yukarı yönünde yol almış olabilir mi?"

“O olasılığı da düşündüm. Bir ekip de Richmond’a kadar arama yapıyor. Ola ki bugün bir haber alamazsak, yarın kendim yola koyulup tekneyi değil de adamları arayacağım. Ama mutlaka, mutlaka bir haber alacağız.”

Oysa haber alamadık. Ne Wiggins’ten, ne de öbür ekipten ses çıktı. Gazetelerin çoğunda Norwood faciasıyla ilgili yazılar vardı. Hepsi de talihsiz Thaddeus

Sholto’ya karşı oldukça düşmanca bir tutum gösteriyordu. Öte yandan hiçbirinde ertesi gün adli soruşturmanın başlayacağı dışında yeni ayrıntı yoktu. Akşam olunca hanımlara başarısızlığımızı haber vermek üzere Camberwell’e yürüdüm, döndüğümde de Holmes’u keyifsiz bir halde somurtur buldum. Sorularımı cevapsız bıraktı, akşam boyunca imbiklerin ısıtılması ve buharların damıtılmasını gerektiren çapraşık bir kimyasal deneyle uğraştı, sonunda öyle bir koku oluştu ki, neredeyse evden çıkıp gidecektim. Sabahın ilk saatlerine kadar test tüplerinin şıngırtısını duyduğum için bu kötü kokulu deneyi sürdürdüğünü anladım.

Gün ağarırken irkilerek uyanınca, onu yatağımın yanında, üzerinde bir gemici ceketi, boynunda da kaba bir kırmızı fularla görünce şaşırdım.

“Ben ırmak kıyısına gidiyorum Watson,” dedi. “Düşünüp taşındım ve bir tek çözüm yolu görebiliyorum. Ne pahasına olursa olsun, bunu denemeye değer.”

“Şu halde, ben de sizinle geleyim mi?”

“Hayır, temsilcim olarak burada kalarak bana çok daha faydalı olursunuz. Gitmek içimden gelmiyor, zira gün içinde bir mesaj gelmesi olası; hoş Wiggins dün gece bu konuda umutsuzdu ama. Gelen mektup ve telgrafların hepsini açmanızı, bir haber çıkarsa kendi başınıza karar verip hareket etmenizi istiyorum. Size güvenebilir miyim?”

“Kesinlikle.”

“Korkarım bana telgraf çekemeyeceksiniz, çünkü nerede olacağımı henüz ben de bilmiyorum. Yine de talihim yaver giderse, dönmem uzun sürmez. Dönerken şu ya da bu türlü bir haber almış olacağım.”

Kahvaltı saatine kadar ondan haber almadım. Ama Standard’ı açtığımda, meseleyle ilgili yeni bir havadis buldum.

Yukarı Norwood faciasıyla ilgili olarak [diye yazıyordu], meselenin başlangıçta sanıldığından daha da karmaşık ve gizemli bir görünüme bürüneceğine inanmamız için yeterli nedenler var. Yeni kanıtlar Bay Thaddeus Sholto’nun bu meseleyle ilgisinin bulunmasını olanaksız kılıyor. Bay Sholto ile kâhya Bayan Bernstone dün akşam serbest bırakıldılar. Öte yandan polisin gerçek suçlularla ilgili bir ipucu elde ettiğine inanılıyor, soruşturmayı enerjisi ve sağgörüsüyle ünlü Scotland Yard dedektiflerinden Bay

Athelney Jones yürütüyor. Her an yeni tutuklamalar beklenmektedir.

“Haber bu kadarıyla memnun edici,” diye düşündüm. “Dostumuz Sholto güvende hiç değilse. Gerçi her ne zaman polisler faka bassa kullanılan kalıplaşmış bir ifade bu, ama acaba yeni ipucu nedir diye merak ediyorum.”

Gazeteyi masaya bıraktım, ama o anda ilan sütununda çıkmış bir ilan çarptı gözüme. İlan şöyleydi:

KAYIP — Tekne sahibi Mordecai Smith ve oğlu Jim geçen salı sabahı saat üçe doğru, iki kırmızı çizgili siyah bir gövdesi, beyaz çizgili siyah bacası olan Aurora adlı buharlı tekneyle Smith İskelesi’nden hareket etmiştir. Adı geçen Mordecai Smith ve Aurora adlı teknenin nerede olduğuna ilişkin Smith İskelesi’nde Bayan Smith’e ya da

Baker Sokağı No. 221B'ye bilgi verebilecek olanlara beş sterlin ödenecektir.

Bu ilanı Holmes'un verdiği belliydi. Baker Sokağı adresi bunu kanıtlamaya yeterdi. Bana kurnazca göründü, çünkü kaçaklar bunu okuyunca eşi kaybolan bir kadının doğal kaygısından öte bir şey sezmeyeceklerdi.

Uzun bir gün oldu. Ne zaman kapı vurulsa, ya da sokaktan hızlı adım sesleri işitilse ya Holmes'un döndüğünü ya da birisinin ilana cevap vermeye geldiğini sanıyordum. Kitap okumaya çalıştım, ama düşüncelerim tuhaf araştırmamıza ve peşinde olduğumuz iki tuhaf alçağa kayıyordu. Dostumun akıl yürütmesinde köklü bir yanlışlık olabilir miydi acaba? Büyük bir yanılgıya düşmüş olabilir miydi? Uyanık ve önsezili zekâsıyla bu çılgın kuramı yanlış öncüllere dayandırmış olabilir miydi? Onun yanıldığını hiç görmemiştim, yine de en mantıklı düşünenlerin bile arada bir yanıldıkları oluyordu. İnceden inceye akıl yürütmesinin... elinin altında daha yalın, daha sıradan bir açıklama dururken, karmaşık ve tuhaf olanı yeğlemesinin onu yanılgıya düşürebileceğini düşündüm. Öte yandan, kanıtları kendi gözlerimle görmüş, sonuçlara hangi nedenlerden dolayı vardığını dinlemiştim. Çoğu başlı başına önemsiz görünen, ama hepsi de aynı yöne işaret eden tuhaf olaylardan oluşan zincirini gözden geçirdiğimde, Holmes'un açıklaması yanlış olsa bile, doğru olan kuramın aynı derecede sıra dışı ve şaşırtıcı olması gerektiği olgusunu göz ardı edemiyordum.

Saat üçte kapının zili uzun uzun çalındı, sahanlıkta otoriter bir ses duyuldu ve karşılaştığım kişinin Bay Athelney Jones'tan başkası olmadığını görünce şaşırdım. Oysa Yukarı Norwood'da büyük bir kendine güvenle vakayı üstlenen sert tavırlı ve dediği dedik sağduyu profesöründen farklı bir görünümdeydi. Yüzünde üzgün bir ifade vardı, yumuşak başlı, hatta özür diler gibi bir tavır içindeydi.

"İyi günler efendim, iyi günler," dedi. "Bay Sherlock Holmes evde yok anlaşılan."

"Hayır, yok, ne zaman döneceğini de bilmiyorum. Ama belki onu beklemek istersiniz. Şu koltuğa buyrun ve şu puroları bir deneyin."

"Teşekkür ederim, öyle yapayım bari," dedi kırmızı bir mendille yüzünü silerek.

"Bir viski soda alır mıydınız?"

"Eh, yarım kadeh kadar. Hava mevsime göre çok sıcak ve beni endişelendirip yoran bir sürü şey oldu. Şu Norwood vakasıyla ilgili kuramımı biliyor musunuz?"

"Bir kuram ileri sürdüğünüzü hatırlıyorum."

"Ama onu yeniden gözden geçirmek zorunda kaldım. Bay Sholto'yu kıskıvrak ağma düşürmüştüm efendim, derken bir delik bulup paçayı kurtardı. Olay sırasında nerede olduğunu su götürmez bir biçimde kanıtladı. Kardeşinin odasından dışarı adımını attığı andan başlayarak hep birileriyle birlikteymiş. Bu yüzden çatılardan tırmanıp gizli kapılardan geçen o olamazdı. Bu çok karanlık bir vaka ve benim de mesleki itibarım tehlikede. Biraz yardım etseniz minnettar olurum."

"Zaman zaman hepimiz yardıma gerek duyarız," dedim.

"Arkadaşınız Bay Sherlock Holmes, harika bir insan efendim," dedi boğuk ve sır verir gibi bir

sesle. “Kimse onu yenemez. Onun pek çok vakayı incelediğini bilirim, ama şimdiye kadar aydınlatmadığı bir vaka hiç görmedim. Sıra dışı yöntemler kullanır ve kuramlar geliştirmekte belki biraz aceleci davranır, ama bence geleceği parlak bir polis görevlisi olabilirdi, kimseden saklayacak değilim bunu. Bu sabah kendisinden bir telgraf aldım, galiba şu Sholto meselesiyle ilgili bir ipucu bulmuş. İşte telgraf burada.”

Telgrafı cebinden çıkarıp bana uzattı. Saat on ikide Poplar’dan çekilmişti.

Derhal Baker Sokağı’na gidin [diyordu]. Eğer dönmemişsem, beni bekleyin. Sholto’yu öldüren çeteye çok yaklaştım. Sonucu görmek istiyorsanız, bu gece bizimle birlikte gelebilirsiniz.

“Haberler iyi. Belli ki yeniden doğru izi bulmuş,” dedim.

“Ah, demek o da yanlış izin peşindeymiş,” diye haykırdı Jones, memnun olduğu belli oluyordu. “En iyilerimiz bile bazen yanılabiliyor. Bu da fos çıkabilir tabii, ama bir yasa görevlisi olarak hiçbir fırsatı kaçırmamalıyım. Kapıda birisi var. Belki de o gelmiştir.”

Zorlandığı için soluk soluğa kalmışçasına hırıltılar çıkaran birisinin güçlü adımlarla merdivenlerden çıktığını duyduk. Sanki daha fazla tırmanamayacakmış gibi bir iki kez durdu, ama sonunda kapıya ulaştı ve içeri girdi. Görünüşü kulağımıza gelen seslerle uyumluydu. Yaşlı, gemici kıyafetli bir adamdı, ceketinin düğmelerini boğazına kadar iliklemişti. Sırtı kamburlaşmıştı, dizleri titriyordu ve soluk alırken hırıltılar çıkarıyordu. Kalın bir meşe bastona dayanıp dururken soluğunu ciğerlerine çekmek için omuzlarını kaldırıyordu. Boynuna doladığı fular çenesini örttüğünden, zeki bakışlı bir çift koyu renk göz ve ağarmış, çalı gibi gür kaşlarıyla ak düşmüş favorileri dışında yüzü pek görünmüyordu. Bende yaşlanmış ve yoksul düşmüş saygıdeğer bir kıdemli denizci izlenimi yarattı.

“Ne istiyordunuz bayım?” diye sordum.

Yaşlılara özgü yavaş ve dikkatli bir edayla çevresine bakındı.

“Bay Sherlock Holmes burada mı?” dedi.

“Hayır, ama ben onu temsil ediyorum. Kendisine bir mesajınız varsa, bana söyleyebilirsiniz.”

“Kendisine söylemem gerekiyor,” dedi.

“Ama onu temsil ettiğimi söyledim size. Mordecai Smith’in teknesiyle mi ilgili?”

“Evet. Nerede olduğunu biliyorum. Bay Holmes’un peşinde olduğu adamların yerini de biliyorum. Hazinenin yerini de biliyorum. Her şeyi biliyorum.”

“O zaman bana söyleyin, ben kendisine iletirim.”

“Kendisine söylemem gerekiyordu,” diye tekrarladı çok yaşlı birisine özgü huysuz bir inatçılıkla.

“Eh, o zaman onu beklemek zorundasınız.”

“Hayır, hayır; kimsenin keyfini bekleyerek bütün bir gün kaybedemem. Madem Bay Holmes burada yok, o zaman her şeyi Bay Holmes kendi başına bulsun. İkinizin de tipinizi beğenmedim, tek kelime bile söylemem.”

Ayaklarını sürüyerek kapıya yöneldi, ama Athelney Jones önünü kesti.

“Bekle biraz dostum,” dedi. “Önemli bilgilere sahipsin, bir yere gidemezsin. Hoşuna gitsin gitmesin, arkadaşımız dönünceye kadar seni burada tutacağız.”

Yaşlı adam kapıya doğru seğirtir gibi oldu, ama

Athelney Jones iri cüssesiyle kapının önünde durunca, adam direnmenin bir yararı olmayacağını anladı.

"Bu ne biçim muamele!" diye bağırdı bastonunu yere vurarak. "Buraya bir beyefendiyi görmeye geliyorum ve sizler, hayatımda ilk kez gördüğüm sizler, beni engelleyip böyle davranıyorsunuz!"

"Hiçbir zarara uğramayacaksınız," dedim. "Zaman kaybınızı telafi ederiz. Şu kanepeye oturun, fazla beklemezsiniz."

Asık bir suratla geçip oturdu ve başını ellerine dayadı. Jones ile yeniden purolarımızı tüttürüp sohbetimizi sürdürdük. Derken Holmes'un sesini duyduk.

"Herhalde bana da bir puro ikram edersiniz," dedi.

İkimiz de oturduğumuz yerde irkildik. Yüzünde çok eğlendiğini gösteren bir ifadeyle karşımızda oturuyordu.

"Holmes!" diye haykırdım. "Demek buradasınız! Ama yaşlı adam nerede?"

"İşte yaşlı adam burada," dedi elinde tuttuğu bir tutam beyaz saçı bize göstererek. "İşte burada... şu perukta, favorilerde, kaşlarda, falan filan. Kılık değiştirmede başarılı olduğumu bilmesine biliyordum da, sizin karşınızda sınavdan geçebileceğimi hiç ummuyordum."

"Ah, sizi düzenbaz sizi!" dedi Jones, neşesi yerindeydi. "Oyuncu olabilirsiniz, hem de en iyisinden. Bir işçi gibi öksürüyordunuz, dizlerinizin titremesi ise haftada on sterlin ederdi. Hoş gözlerinizdeki parıltıyı tanıdım ama. Bizi kandırmanız o kadar da kolay olmadı, görüyorsunuz ya."

"Bütün gün bu kıyafette dolaştım," dedi Holmes purosunu yakarken. "Biliyorsunuz ya, bir sürü suçlu beni tanımaya başladı... hele buradaki dostumuz bazı vakalarımı yayınlayalı beri. Bu yüzden ancak böyle kılık değiştirerek savaş alanlarına çıkabiliyorum. Telgrafımı aldınız mı?"

"Evet, bunun için geldim buraya."

"Sizin soruşturmanız nasıl gidiyor?"

"Hiçbir yere varamadım. İki tutuklumu salıvermek zorunda kaldım, öbür ikisi için de hiçbir kanıt yok."

"Önemi yok. Onların yerine size başka iki kişi vereceğiz. Ama benim emirlerim altında çalışmanız gerekiyor. Vakanın çözülmesinin tüm itibarı sizin olsun, ama benim belirleyeceğim biçimde hareket etmelisiniz. Razı mısınız?"

"Kesinlikle, eğer bu adamları bulmama yardım edecekseniz."

"Tamam, o zaman, öncelikle hızlı bir polis teknesi istiyorum –bir buharlı tekne– saat yedide Westminster

Stairs'de olmalı."

"Bunu halletmesi kolay. Orada her zaman böyle bir tekne olur, yine de işi sağlama almak için karşı kaldırıma geçip oradan telefon edebilirim."

"Bir de, karşı koyarlarsa diye, güvenilir iki adam istiyorum."

"Teknede iki üç görevli olacak. Başka?"

"Adamları yakalar yakalamaz hazineyi de bulacağız. Hazinenin yarısının sahibi olan genç hanıma sandığı götürmek sanırım dostum için büyük bir zevk olacaktır. Sandığı ilk o açmalı. Olur mu Watson?"

"Memnuniyetle."

"Biraz kuraldışı bir uygulama bu," dedi Jones başını iki yana sallayarak. "Ama zaten her şey kuraldışı ve sanırım buna göz yummalıyız. Hazine daha sonra resmi soruşturma sona erinceye kadar yetkililere teslim edilmeli."

"Elbette. Orası kolay. Bir şey daha var. Bu meseleyle ilgili birkaç ayrıntıyı Jonathan Small'un ağzından duymak isterim. Bilirsiniz ya, ele aldığım vakaların ayrıntılarını incelemek hoşuma gider. Kendisiyle polis gözetimi altında evimde ya da başka bir yerde resmi olmayan bir görüşme yapmama bir itirazınız olmaz, değil mi?"

"Eh, yöntemleri belirleyen sizsiniz. Jonathan Small diye birisinin varlığı konusunda henüz elime hiçbir kanıt geçmedi. Ama madem onu yakalayacaksınız, kendisiyle görüşme yapmanızı niye reddedeyim."

"O zaman anlaştık mı?"

"Tamamen. Başka bir şey var mı?"

"Yalnızca bizimle birlikte akşam yemeği yemeniz için ısrar edeceğim. Yarım saat içinde hazır olur. İstiridye, biraz yabantavuğu ve özel bir beyaz şarabımız var... Watson, benim ne kadar iyi bir aşçı olduğumu henüz bilmiyorsunuz."

10

Yerlinin Sonu

Keyifli bir akşam yemeği yedik. Canı istediğinde

Holmes’un sohbetine doyum olmazdı, o akşam da böyleydi. Sanki bir coşkuya kapılmış gibiydi. Hiç bu kadar hoş sohbet görmemiştim onu. Bir konudan öbürüne geçiyor –Ortaçağ oyunları, çömlekçiliği, Stradivarius kemanları, Seylan Budizmi, gelecekteki savaş gemileri– her birinden de sanki kendisi bu konuda özel bir araştırma yapmış gibi söz ediyordu. Bu keyifli ruh hali, önceki günlerde geçirdiği karanlık bunalıma karşı bir tepkiydi. Athelney Jones da mesai dışında cana yakın birisi olup çıktı ve yemeğini bir gurme edasıyla yedi. Bana gelince, göre-vimizin sona ermeye yüz tutması beni sevindirmişti ve

Holmes'un neşesi biraz bana da bulaştı. Bizi bir araya getiren nedene yemek boyunca hiçbirimiz değinmedik.

Sofra örtüsü kaldırılınca Holmes saatine baktı ve üç kadehe porto şarabı doldurdu.

"Küçük yolculuğumuzun başarısı şerefine kadeh kaldıralım," dedi. "Ve artık yola çıksak iyi olur. Tabancanız var mı Watson?"

"Ordudan kalma tabancam yazı masamın çekmecesinde duruyor."

"Yanınıza alsanız iyi olur. Hazırlıklı olmak en iyisi. Araba kapının önünde. Saat altı buçukta gelmesini tembih etmiştim."

Westminster İskelesi'ne varıp teknenin bizi beklediğini gördüğümüzde saat yediyi biraz geçiyordu. Holmes tekneyi gözleriyle iyice inceledi.

"Bunun polis teknesi olduğunu belli eden bir işaret var mı?"

"Evet, yandaki şu yeşil fener."

"Öyleyse çıkarıp alın onu."

Bu ufak değişiklik yapıldıktan sonra tekneye bindik, halatlar çözüldü. Jones, Holmes ve ben teknenin kıç tarafına geçip oturduk. Dümende bir adam, motorla ilgilenen başka birisi ve önde de irikıyım iki polis müfettişi vardı.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu Jones.

"Kule'ye. Jacobson's Yard'ın karşısında durmalarını söyleyin."

Teknemiz çok hızlı bir tekneydi. Biz yanlarından geçerken, yük dolu mavnalar sanki oldukları yerde duruyorlar gibi geliyordu. Bir ırmak vapurunu geçip geride bıraktığımızda Holmes memnuniyetle gülümsedi.

"Herhalde ırmakta giden her şeye yetişebiliriz," dedi.

"O da bir şey mi? Bizden hızlı gidebilen tekne sayısı azdır."

"Aurora'ya yetişmemiz gerek, o da hızıyla ünlü. Size olup biteni anlatayım Watson. Ufacık bir şey yüzünden engellenmeye ne kadar kızdığımı hatırlıyor musunuz?"

"Evet."

"Eh, ben de bir kimyasal deneye girişerek zihnimi güzelce dinlendirdim. Büyük devlet adamlarımızdan biri, farklı bir iş yapmanın en iyi dinlenme yolu olduğunu söylemiş. Gerçekten de öyle. Üzerinde çalıştığım, hidrokarbonu çözündürme işini başardıktan sonra, yine Sholto kardeşler olayına döndüm ve vakayı yeni baştan tümüyle düşündüm. Görevlendirdiğim çocuklar ırmağı boydan boya aramışlar ve hiçbir sonuç elde edememişlerdi. Tekne hiçbir iskelede yoktu, geri de dönmemişti. Oysa uzaklaşıp izlerini kaybettirmiş de olamazlardı; gerçi bütün olasılıkların değerlendirilmesi başarısızlıkla sonuçlanırsa, bu da olası bir varsayımdı. Small adlı bu adamın bir ölçüde açıkgöz

olduğunu biliyordum, ama böylesine incelikli bir kurnazlık gösterebileceğini düşünmüyordum. Genellikle yüksek öğrenimlilerde olur bu. Daha sonra da, bir süredir Londra'da olduğuna göre – çünkü Pondicherry Konutu'nu sürekli gözetlediğine ilişkin kanıtlarımız vardı– bir çırpıda buradan ayrılamayacağını, işlerini halletmek için bir günlük bile olsa bir süreye gerek duyacağını düşündüm. Olasılıklar dengesi bunu gerektiriyordu, en azından."

"Bence biraz zayıf bir olasılık bu," dedim. "Daha yola çıkmadan önce işlerini halletmiş olması daha olası."

"Hayır, pek sanmıyorum. Vazgeçmek zorunda kalması durumunda saklanabileceği bir yer onun için büyük değer taşıyor, oraya gerek duymadığından emin oluncaya kadar. Ama sonra aklıma başka bir şey geldi. Jonathan Small ne kadar gizlerse gizlesin, arkadaşının tuhaf görünüşünün dedikodulara yol açabileceğini ve bir olasılıkla bu Norwood faciasıyla ilişkilendirilebileceğini düşünmüş olmalıydı. Bunu hesaba katacak kadar zeki birisiydi. Saklandıkları yerden karanlıkta çıkmışlardı ve ortalık aydınlanmadan önce oraya geri dönmek istiyordu. Bayan Smith'in söylediğine göre, tekneyi aldıklarında saat üçü geçmişti. Bir iki saat içinde ortalık aydınlanacak ve insanlar evlerinden çıkmaya başlayacaklardı. Bu yüzden de, fazla uzağa gitmemişlerdir dedim kendi kendime. Ağzını sıkı tutması için Smith'e iyi bir para ödediler, son kaçış için teknesini hazır tutmasını söylediler ve hazine sandığıyla birlikte çarçabuk saklandıkları yere gittiler. Birkaç gün bekleyip gazete haberlerini gördükten ve kendileriyle ilgili birtakım kuşkuların olup olmadığını öğrendikten sonra, karanlıkta gizlice Gravesend ya da Downs'da, daha önceden yerlerini ayırttıkları bir gemiye binip Amerika'ya yahut kolonilerden birine gideceklerdi."

"Ama ya tekne? Onu saklandıkları yere götüremezlerdi ki."

"Doğru. Gerçi tekne görünürde yoktu, ama fazla uzakta olamayacağını düşündüm. Sonra da kendimi Small'un yerine koyup o kurnazlıkta bir adamın gözüyle baktım meseleye. Ola ki polis peşine düşerse, tekneyi geri göndermesi ya da bir iskelede tutmasının izlenmesini kolaylaştıracağını herhalde hesaba katacaktı. Şu halde, tekneyi hem gizlemeyi, hem de istediği anda elinin altında bulunmasını nasıl sağlayabilirdi? Onun yerinde olsam, ben ne yapardım diye düşündüm. Bunu başarmanın bir tek yolu vardı. Tekneyi ufak tefek değişiklikler yaptırmak için bir tekne tamircisine götürürdüm. Orada tekne bir kızağa çekilip yeterince gizli kalır, aynı zamanda da bir iki saat öncesinden haber vererek onu istediğim zaman alabilirdim."

"Oldukça basit görünüyor."

"İşte gözden kaçanlar da bu çok basit şeylerdir. Ben yine de bu fikre göre hareket etmeye karar verdim. Hemen bu zararsız gemici kılığına büründüm ve ırmak boyunca bütün tersanelerde araştırma yaptım. On beş tersaneden sonuç alamadım, ama on altıncısında –Jacobson'un tersanesinde– Aurora'yı iki gün önce takma bacaklı bir adamın, dümeniyle ilgili bir sorunun onarımı için oraya bıraktığını öğrendim. 'Dümeninde hiçbir sorun yok,' dedi ustabaşı. 'İşte şurada duruyor, kırmızı çizgili olan.' Tam o sırada kim çıkageldi dersiniz? Teknenin kayıp sahibi Mordecai Smith'in ta kendisi. Zilzurna sarhoştu. Bana kalsa onu tanımazdım elbette, ama adını ve teknenin adını avaz avaz bağırarak söyledi. 'Bu akşam saat sekizde istiyorum onu,' dedi... 'tam saat sekizde, unutma, bekletmeye gelmeyecek iki beyefendi müşterim var.' Adamlar ona belli ki iyi para ödemişlerdi, çünkü oradakilere avuç dolusu şilin ödedi. Bir süre onu izledim, ama bir birahaneye girdi; ben de tersaneye döndüm, yolda benim çocuklardan birine rastlayınca onu teknenin başında gözcü olarak

bıraktım. Irmağın kenarında durup onlar yola koyulurken bize mendilini sallayacak. Biz ırmakta biraz uzakta bekleyeceğiz; hazineyi de, adamları da yakalayamamamız olacak şey değil.”

“Bunlar aradığımız adamlar olsun olmasın, her şeyi çok güzel tasarlamışsınız,” dedi Jones, “ama bu eylemi ben yürütüyor olsaydım, Jacobson’un tersanesine bir polis ekibi gönderip oraya geldikleri anda onları tutuklardım.”

“O zaman da hiç gelmezlerdi. Bu Small denen adam epeyce kurnaz birisi. Gitmeden önce oraya bir gözcü gönderir ve bir şeyden kuşkulanırsa bir hafta daha ortaya çıkmazdı.”

“Ama siz Mordecai Smith’in peşinden ayrılmayıp saklandıkları yeri öğrenebilirdiniz,” dedim.

“Bu durumda da bir günüm boşa geçerdi. Onların nerede kaldıklarını Smith’in bilmesi olasılığı yüzde bir. İçkisi ve parası bol olduktan sonra ne diye sorular sorsun? Yapmasını istedikleri şeyler için ona haber gönderirler. Hayır, yapılabilecek her şeyi düşünüp taşındım, en iyisi bu.”

Bu konuşma sırasında Thames üzerinde sıralanan bir sürü köprünün altından geçiyorduk. City’yi geçerken güneşin son ışıklarıyla St. Paul Kilisesi’nin tepesindeki haç yaldıza bürünmüş gibi parlıyordu. Kule’ye vardığımızda da alacakaranlık çökmüştü.

“Jacobson’un tersanesi şurası,” dedi Holmes eliyle Surrey tarafındaki bir sürü gemi direğini ve donanımını göstererek. “Işıkların altına gizlenerek burada biraz dolaşalım.” Cebinden gece gözlüğünü çıkarıp bir süre kıyıyı gözledi. “Gözcümü görüyorum, yerinde duruyor,” dedi, “ama mendil falan görmüyorum.”

“Irmağın biraz aşağısına gidip orada onları beklesek mi?” dedi Jones sabırsızlık içinde.

O sırada hepimiz, neler olup bittiğini çok az bilen polis görevlileri ve ateşçiler bile, sabırsızlanıyorduk.

“Varsayımlara göre hareket edemeyiz,” diye cevap verdi Holmes. “Irmağın aşağısına doğru gitmiş olmaları olasılığı yüzde on, ama emin olamayız. Bu noktadan tersanenin girişini görebiliyoruz, ama onlar bizi pek göremiyor. Bu gece gökyüzü açık ve epeyce aydınlık olacak. Olduğumuz yerde kalmalıyız. Bakın ötedeki gaz lambası ışığının altında ne kadar çok insan var.”

“Tersanedeki işlerinden çıkıyorlar.”

“Pis görünüşlü serseriler, ama sanırım herkeste bir nebze de olsa ahlakdışı bir şey gizlidir. Onlara baktığınızda aklınıza gelmez bu. Bu konuda hiçbir önsel olasılık yok. İnsan tuhaf bir bilmece!”

“Birisi hayvan kılığında bir ruh demiş onun için,” yorumunda bulundum.

“Winwood Reade bu konuyu iyi ele almış,” dedi Holmes. “Diyor ki, birey çözülemez bir bilmeceyken, topluluk içinde matematiksel bir kesinlik kazanır. Sözgelimi, birisinin ne yapacağını önceden kestiremezsin, ama belli sayıdaki insanın neler yapacağını kesinlikle söyleyebilirsin. Bireyler değişkenlik gösterir, ama yüzdeler sabit kalır. İstatistikçiler böyle diyor. Ama şu gördüğüm bir mendil değil mi? Ötede sallanıp duran bir şey var.”

“Evet, senin delikanlı o,” diye haykırdım. “Açık seçik görebiliyorum onu.”

“İşte Aurora orada,” diye bağırdı Holmes, “ve süratle gidiyor! Tam yol ileri ateşçi. Şu sarı ışıklı

teknenin peşine düş. Tanrım, bizden yakayı sıyırırsa, kendimi hiç bağışlamayacağım.”

Tekne bize görünmeden tersane girişinden süzülmüş, iki üç küçük teknenin arasından geçip biz fark etmeden hızını almıştı bile. Şimdi ırmağın aşağısına doğru, kıyının yakınından, büyük bir süratle yol alıyordu. Jones yüzünde ciddi bir ifadeyle ona baktı ve kafasını iki yana salladı.

“Çok hızlı gidiyor,” dedi. “Yetişebileceğimizden kuşkuluyum.”

“Yetişmeliyiz,” diye haykırdı Holmes dişlerinin arasından. “Kazana kömür atın ateşçiler! Olanca gücümüzle ilerleyelim! Teknemiz alev alsa bile onları yakalamalıyız!”

Aurora’nın peşindeydik. Kazanlar gürül gürül yanıyor, güçlü motorlar sanki metalden kocaman birer kalpmiş gibi gümbür gümbür ötüyordu. Sivri ve dik pruvanın durgun ırmak sularını yarmasıyla oluşan dalgalar, sağımızdan ve solumuzdan geçiyordu. Motorların her uğuldamasında öne doğru atılıp canlı bir varlıkmış gibi titreme geçiriyordu. Teknemizin burnundaki sarı ışık önümüzde uzanan uzun, titrek bir koridor oluşturuyordu. İlerde, suyun üzerindeki karanlık bir leke bize Aurora’nın nerede olduğunu gösteriyordu ve ardında bıraktığı beyaz köpük anaforundan ne kadar hızlı gittiği anlaşılıyordu. Sağından ya da solundan geçtiğimiz mavnaları, buharlı tekneleri, ticari tekneleri bir bir geride bırakıyorduk. Karanlığın içinden bize sesleniyorlardı; Aurora hâlâ önümüzde yıldırım hızıyla yol alıyordu ve biz de peşindeydik.

“Daha çok kömür, daha çok kömür atın kazana,” diye bağırıyordu Holmes kazana bakarak ve bu arada aşağıdaki kızıl parıltı onun bir kartalı andıran, sabırsız çehresine vuruyordu. “Buharın her zerresi gerek bize.”

“Galiba biraz yaklaşıyoruz,” dedi Jones gözlerini

Aurora'ya dikmiş bakarak.

“Bundan eminim,” dedi. “Yetişmemize yalnızca birkaç dakika kaldı.”

Oysa tam o anda, üç tekneyi yedeğine almış bir römorkör yolumuzu kesti. Ancak dümeni adamakıllı kırarak onunla çarpışmaktan kurtulduk ve römorkörün yanından dolanıp yeniden yola koyulduğumuzda Aurora bizden iki yüz metre kadar uzaklaşmıştı. Yine de hâlâ görülebiliyordu; puslu, bulanık alacakaranlık, yerini açık ve yıldızlı bir geceye bırakıyordu. Kazanlarımız gürül gürül yanıyordu ve ince yüzeyleri bizi ileriye doğru iten yoğun enerjiyle titreşip uğulduyordu. Büyük bir süratle havuzu, Batı Hint Rıhtımı'nı geçip uzun Deptford Reach boyunca ilerledik ve Köpekler Adası'nı geçtikten sonra yine ırmağın yukarı yönünde yolumuza devam ettik. Önümüzdeki karanlık gölge yerine şimdi Aurora'nın zarif silueti açık seçik görülebiliyordu. Jones projektörü ona tutunca güvertesindekileri iyice görebildik. Adamlardan biri teknenin kıç tarafında oturup eğilmiş ve dizlerinin arasındaki siyah bir şeye bakıyordu. Yanında bir Newfoundland köpeğini andıran bir karaltı duruyordu. Çocuk dümendeydi, bu arada kazanın kızıl parıltısının önünde, belden üstü çıplak, harıl harıl kazana kömür atmakta olan yaşlı Smith'i gördüm. Belki başlangıçta gerçekten onları izleyip izlemediğimizden emin olamamışlardı, ama dümeni kırdıkları her sefer onları izlediğimiz için şimdi bu konuda hiç kuşkuları kalmamıştı artık. Greenwich'te yaklaşık üç yüz adım gerilerinden gidiyorduk. Blakcwall'da ise aramızda olsa olsa iki yüz elli adımlık bir mesafe kalmıştı. Renkli meslek yaşamım boyunca birçok ülkede pek çok yaratık kovalamıştım, ama bu spor hiçbir zaman

Thames'deki bu uçarcasına insan avı kadar dehşet dolu bir heyecan vermemişti. Gitgide, adım adım yaklaşıyorduk onlara. Gecenin sessizliğinde onların teknesinden gelen uğultu ve kükremeleri işitebiliyorduk. Kıç taraftaki adam hâlâ öne doğru eğilmiş olarak oturuyor, bir şeyle uğraşıyormuş gibi kollarını oynatıyor, arada bir de aramızda ne kadar mesafe kaldığını görmek için başını kaldırıp bakıyordu. Yaklaştıkça yaklaştık. Jones durmaları için seslendi onlara. Yalnızca dört tekne boyu gerilerindeydik ve iki tekne de uçar gibi bir hızla gidiyordu. Irmağın düzgün bir bölümündeydik, bir yanımızda Baking

Level, öbür yanımızda ise kasvetli Plumstead bataklıkları vardı. Seslenmemiz üzerine kıç taraftaki adam güvertede ayağa kalkıp sıkılmış iki yumruğunu bize doğru sallayarak tiz ve çatlak bir sesle sövdü. Cüsseli, güçlü kuvvetli bir adamdı, dengesini korumak için bacaklarını iki yana açıp durduğunda, sağ bacağının alt kısmında tahta bir takma bacak gördüm. Onun öfkeli tiz çığlıkları üzerine güvertedeki iki büklüm karaltıda bir hareket oldu. Doğrulunca ufak tefek, kara bir adama dönüşüverdi –hayatımda gördüğüm en küçük insandı bu– kocaman, biçimsiz bir kafası ve dolaşmış, dağınık saçları vardı.

Holmes bu vahşi, çarpık çurpuk yaratığı gördüğü anda tabancasını çekmişti, ben de hemen benimkini çektim. Koyu renkli bir çeşit gocuk ya da battaniyeye sarınmıştı, yalnızca yüzü görünüyordu, ama bu yüz insanın bütün gece uykusunu kaçırabilecek gibiydi. Bu kadar canavarlık ve zalimlik ifadesi taşıyan yüz hatları daha önce hiç görmemiştim. Küçücük gözlerinde karanlık bir parıltı vardı ve bize yarı yarıya hayvani bir öfkeyle sırıtırken, oynayan kalın dudaklarının arasından dişleri görünüyordu.

"Elini havaya kaldıracak olursa ateş edin," dedi

Holmes usulca.

Bu sırada onlarla aramızda bir tekne boyu mesafe kalmıştı, avımız neredeyse elimizin altındaydı. Durdukları yerde şimdi ikisi de hâlâ gözümün önünde, bacaklarını iki yana açmış, bağırıp çağırarak söven beyaz adam ve iğrenç suratlı, lambamızın ışığı altında kocaman, sarı dişlerini göstererek gıcırdatan uğursuz cüce.

İyi ki onu açık seçik görebiliyorduk. Biz ona bakarken, gocuğunun altından bir cetveli andıran kısa, yuvarlak bir tahta çubuk çıkarıp dudaklarının arasına sıkıştırdı. İkimiz de aynı anda ateş ettik. Cüce olduğu yerde döndü, kollarını savurdu ve boğulur gibi bir ses çıkararak ırmağa düştü. Sudaki beyaz köpüklerin arasında zehir saçan, tehditkâr gözlerini gördüm bir an. Aynı anda takma bacaklı adam dümene atıldı ve öyle sert bir biçimde çevirdi ki, teknesi dosdoğru güney kıyısına yönelirken, kıç tarafından ona bindirmekten ucu ucuna kurtulduk. Hemen peşine düştük, ama neredeyse kıyıya varmak üzereydi. Burası ay ışığının aydınlattığı yabansı, ıssız ve geniş bir bataklıktı, yer yer durgun su birikintileri ve çürümüş bir bitki örtüsü vardı. Tekne boğuk bir gürültüyle kıyıdaki çamura oturdu, pruvası havaya kalkmış, kıçı köpüklü suların içindeydi. Kaçak tekneden dışarı fırladı, ama takma bacağı o anda çamura gömüldü. Çırpınıp kıvranması işe yaramadı. Ne ileriye, ne de geriye bir adım bile atmasına olanak yoktu. Çaresizliğin verdiği öfkeyle naralar atıyor, öbür ayağıyla deli gibi çamuru tekmeliyordu, ama böyle çırpınıp durması takma bacağının çamura daha da gömülmesine neden oluyordu. Teknemizi yanaştırdığımızda oraya öylesine mıhlanıp kalmıştı ki, ancak omuzlarından bir halat dolayarak onu sanki canavar bir balıkmış gibi bizim tarafa çekebildik. Baba ve oğul Smithler, suratları asık, teknelerinde oturuyorlardı, ama gelmelerini söylediğimizde uysal davrandılar. Aurora'yı da çekip bizim teknenin kıç tarafına bağladık. Güvertede Hint yapımı kocaman bir demir sandık duruyordu. İçinde Sholtoların uğursuz hazinesinin olduğundan hiç kuşkumuz yoktu. Anahtarı görünürde yoktu; gerçi epeyce ağırdı, ama onu dikkatle teknemizin küçük kamarasına taşıdık. Ağır ağır ırmağın yukarı tarafına doğru yol alırken projektörle her yanı taradıksa da yerliden eser yoktu. Kıyılarımıza gelen o tuhaf ziyaretçinin kemikleri Thames'in dibindeki balçığın bir yerinde gömülüydü.

"Şuraya bakın," dedi Holmes, ahşap ambar ağzını işaret ederek. "Ateş etmekte az kalsın geç kalacakmışız." Oraya, biraz önce durduğumuz yerin tam arkasına, çok iyi tanıdığımız ölümcül oklardan biri saplanmıştı tabii ki. Ateş ettiğimiz anda ikimizin arasından vınlayarak geçmiş olmalıydı. Holmes buna bakıp gülümsedi ve her zamanki rahat tavrıyla omuzlarını silkti, ama itiraf etmeliyim ki, o gece bu kadar yakınımızdan geçen korkunç ölümü düşününce kendimi fena hissettim.

Büyük Agra Hazinesi

Tutsağımız kamarada, elde etmek için çok uğraştığı ve uzun zamandır kavuşmayı beklediği demir sandığın karşısında oturuyordu. Yanık tenli, gözü kara bir adamdı, koyu kahverengi yüz hatları güneşin altında geçen zor bir yaşama işaret eden çizgilerle buruş buruştu. Sakalla kaplı çenesinin sivri çıkıntısı, amacından kolay kolay vazgeçmeyecek birisi olduğu izlenimini uyandırıyordu. Yer yer ağarmış siyah, kıvırcık saçlarından yaşının elliye yakın olduğu anlaşılıyordu. Gerçi sessiz sakin otururken yüzü sevimsiz değildi, ama biraz önce gördüğüm gibi, öfkelendiği zaman kalın kaşlarıyla saldırgan görünümlü çenesi yüzünden suratı korkunç bir ifadeye bürünüyordu. Şimdi kelepçeli elleri kucağında, başı önüne düşmüş oturuyor, bir yandan da zeki, kıvılcım saçan gözlerini yaptığı kötülüklerin nedeni olan sandığa dikmiş bakıyordu. Katı ve ifadesiz yüzünde öfkeden çok hüzün var gibi geldi bana. Bir kez başını kaldırıp bana baktığında, gözlerinde neşeye benzer bir şey gördüm.

"Evet, Jonathan Small," dedi Holmes purosunu yakarken, "işin sonunun buraya varmasına üzüldüm."

"Ben de efendim," diye cevap verdi adam içtenlikle. "Bu mesele yüzünden asılabileceğime inanmıyorum. Size yemin ederim ki Bay Sholto'ya elimi bile sürmedim. Tonga denen o ifrit, zehirli oklarından birini fırlattı ona. Benimle hiç ilgisi yoktu efendim. Sanki Bay Sholto kendi akrabammış gibi üzüldüm. Bu yüzden küçük şeytanı ipin ucuyla kırbaçlamasına kırbaçladım, ama olan olmuştu, bunu değiştiremezdim."

"Bir puro yak," dedi Holmes, "mataramdaki içkiden de bir yudum içsen iyi olur, sırılsıklam olmuşsun. Şu kara derili kadar ufak tefek ve zayıf birinin sen ipten yukarı tırmanırken, Bay Sholto'yu alt edebileceğini nasıl düşünürsün?"

"Sanki oradaymışsınız gibi her şeyi biliyorsunuz efendim. Aslında odayı boş bulacağımı umuyordum. Evdekilerin alışkanlıklarını biliyordum, Bay Sholto genellikle o saatte akşam yemeğine inerdi. Benim gizlim saklım yok. Kendimi savunmak için en iyisi doğruyu söylemek. Bakın, söz konusu yaşlı binbaşı olsaydı, onun için seve seve ipe giderdim. Şu puroyu tüttürdüğüm kadar gönül rahatlığıyla bıçaklardım onu. Ama hiçbir alıp veremediğimin olmadığı o genç Sholto yüzünden hapse girmek bana çok ağır geliyor."

"Şu anda Scotland Yard'dan Bay Athelney Jones'un tutuklususun. Seni evime getirecek, orada senden olan biteni olduğu gibi anlatmanı isteyeceğim. Hiçbir şey saklamamalısın, çünkü böyle yaparsan sana yardımım dokunabilir. Zehrin çok çabuk etki gösterdiğini ve bu yüzden adamın sen daha onun odasına ulaşmadan önce öldüğünü kanıtlayabilirim sanırım."

"Ölmüştü efendim. Tırmanıp pencereden içeriye girdiğimde kafası omzuna sarkmış sırıtarak bana bakan suratını gördüğüm zamanki gibi bir duyguyu hayatımda hiç yaşamamıştım. Epeyce sarsıldım efendim. Sıvışıp gitmeseydi Tonga'nın canını çıkarırdım. Bana söylediğine göre baltasını ve oklarından birkaçını bu yüzden orada bırakmış; sizler de bu sayede izimizi buldunuz, ama nasıl olup da bu izi sürdürdüğünüze aklım ermiyor. Bu yüzden size kin gütmüyorum. Yine de," diye ekledi yüzünde acı bir gülümsemeyle, "yarım milyon değerinde bir servette hak iddia ederken, yaşamımın yarısını Andaman Adaları'nda bir dalgakıran inşa etmekle, öbür yarısını büyük olasılıkla Dartmoor'da kanal kazmakla geçirmek bana tuhaf geliyor. Tüccar Ahmet'i tanıdığım ve sahibine hiçbir zaman uğursuzluktan başka bir şey getirmeyen Agra hazinesine ilgi duyduğum güne lanet olsun.

Bu hazine ona ölüm, Binbaşı Sholto'ya korku ve suçluluk duygusu getirdi, benim içinse yaşam boyu tutsaklık demekti."

O sırada ufacık kamaranın kapısında Athelney Jones'un kocaman suratıyla geniş omuzları göründü.

"Bir aile toplantısı desenize," dedi. "Şu mataranızdan ben de bir yudum alacağım Holmes. Eh, bence birbirimizi kutlayabiliriz. Yazık ki berikini canlı ele geçiremedik, ama başka seçenek yoktu. Holmes bu işi çok iyi başardığınızı kabul etmelisiniz. Aurora'ya yetişmemiz gerekiyordu."

"Sonu iyi biten her şey iyidir,"[*8] dedi Holmes. "Ama Aurora'nın bu kadar hızlı bir tekne olduğunu kesinlikle bilmiyordum."

"Smith onun ırmaktaki en hızlı teknelerden biri olduğunu ve kazana kömür atacak birisi daha olsaydı, hiçbir zaman yetişemeyeceğimizi söylüyor. Norwood olayı konusunda ise hiçbir şey bilmediğine yemin ediyor."

"Bilmiyordu," diye haykırdı tutuklumuz... "hiçbir fikri yoktu. Çok hızlı gittiğini duyduğum için onun teknesini seçtim. Ona hiçbir şey söylemedik, ama iyi para ödedik ve Gravesend'de Brezilya'ya gidecek olan Esmeralda gemisine bizi yetiştirebilirse yüklü bir para daha alacaktı."

"Eh, eğer yanlış bir şey yapmamışsa, başına kötü bir şey gelmemesini sağlarız. Biz adamlarımızı çabuk yakalarız, ama o kadar çabuk mahkûm etmeyiz." Burnu büyük Jones'un adamların yakalanmasını şimdiden sahiplenmeye başladığını görmek eğlenceliydi. Sherlock

Holmes’un yüzünde beliren hafif gülümsemeden, bu konuşmanın gözünden kaçmadığını anladım.

“Birazdan Vauxhall Köprüsü’nde olacağız,” dedi

Jones, “orada sizi hazine sandığıyla birlikte indireceğim Dr. Watson. Bunu yapmakla büyük bir sorumluluk aldığımı size söylememe gerek yok. Usullere çok aykırı bir şey bu, ama tabii ki anlaşma anlaşmadır. Ancak bu kadar değerli bir şey taşıyacağınız için yanınıza bir polis müfettişi vereceğim. Herhalde arabayla gideceksiniz?”

“Evet, arabayla gideceğim.”

“Yazık ki bir anahtarı yok, önce içindekilerin bir dökümünü yapardık. Kilidi kırmanız gerekecek. Bunun anahtarı nerede dostum?”

“Irmağın dibinde,” dedi Small kısaca.

“Hımm! Bize bu gereksiz zahmeti vermeseniz iyi olurdu. Sizin yüzünüzden zaten çok uğraştık. Yine de Doktor, dikkatli olmanızı söylememe gerek yok. Sandığı

Baker Sokağı'ndaki eve getirin. Karakola gitmeden önce orada olacağız."

Taşıdığım ağır demir sandıkla ve eşlik edecek açık sözlü, güler yüzlü müfettişle birlikte Vauxhall'da tekneden indirdiler beni. Bayan Cecil Forrester'ın evi arabayla on beş dakika tuttu. Bu geç saatte bir ziyaretçinin gelmesi hizmetçiyi şaşırttı. Bayan Cecil Forrester'ın akşam için dışarı çıktığını ve muhtemelen geç döneceğini söyledi. Ama Bayan Morstan salondaydı, ben de iyi niyetli müfettişi arabada bırakıp elimde sandıkla salona gittim.

Bayan Morstan boynu ve beli kırmızı biyeli, beyaz bürümcük giysisi içinde, açık pencerenin önünde oturuyordu. Hasır koltuğa sırtını yaslayınca bir lambanın abajurundan sevimli ve ciddi yüzüne yumuşak bir ışık vuruyor, gür saçlarının dolgun kıvrımlarında donuk bir madeni parıltı oluşturuyordu. Bembeyaz kolu ve eli koltuğun kenarından aşağıya doğru sarkıyor, bedeni ile duruşu tümüyle derin bir melankoli görünümü çiziyordu. Oysa ayak seslerimi işitince ayağa fırladı, şaşkınlık ve sevinçle solgun yanaklarına renk geldi.

"Bir araba sesi duydum," dedi. "Bayan Forrester'ın erken döndüğünü sandım, gelenin siz olduğu hiç aklıma gelmedi. Bana ne haberler getirdiniz?"

"Haberden daha iyi bir şey getirdim size," dedim sandığı masanın üzerine koyarken, yüreğimde bir ağırlık hissetmeme karşın, neşeli ve canlı bir sesle konuşuyordum. "Dünyadaki tüm haberlere eşdeğer bir şey getirdim size. Bir servet getirdim size."

Demir sandığa baktı.

"Hazine bu demek ki?" dedi epeyce soğuk bir sesle.

"Evet, büyük Agra hazinesi bu. Yarısı sizin, yarısı da Thaddeus Sholto'nun. İkinizin de payına birkaç yüz bin düşer. Bir düşünün! Yılda on bin sterlin değerinde bir gelir. İngiltere'de sizden daha zengin çok az genç hanımefendi olacak. Harika, değil mi?"

Sanırım sevincimi biraz abartmıştım; tebriklerimin aşırıya kaçtığını düşünmüş olmalıydı, çünkü kaşlarının hafifçe kalktığını ve bana merak dolu gözlerle baktığını gördüm.

"Eğer ona sahip olacaksam," dedi, "bunu size borçluyum."

"Hayır, hayır," diye cevap verdim, "bana değil, arkadaşım Sherlock Holmes'a. İstesem de onun çözümleme dehasını bile zorlayan bir ipucunun izini hiçbir zaman süremezdim. Aslına bakılırsa, son dakikada az kalsın onu yitiriyorduk."

"Lütfen oturun ve bana her şeyi bir bir anlatın Dr. Watson," dedi.

Kendisiyle son görüşmemizden bu yana olup bitenleri ona kısaca anlattım. Holmes'un yeni araştırma yöntemini, Aurora'yı buluşumuzu, Athelney Jones'un çıkagelişini, akşam vakti yaptığımız yolculuğu ve Thames'deki heyecanlı kovalamacayı. Ben maceralarımızı anlatırken, o dudakları aralanmış olarak ve gözleri parlayarak dinledi. Bize isabet etmesine ramak kalan oktan söz ettiğimde yüzü öylesine soldu ki bayılacağını sanıp korktum.

Ben koşup ona bir bardak su getirirken, "Önemli bir şey değil," dedi. "Şimdi iyiyim. Dostlarımı böylesine korkunç bir tehlikeye atmış olduğumu öğrenmek beni sarstı."

“Hepsi geçti,” diye cevap verdim. “Önemli değildi. Anlatacağım başka korkunç ayrıntı yok. Şimdi daha güzel şeylerden söz edelim. İşte hazine. Bundan daha güzel bir şey olabilir mi? Onu ilk gören olmayı isteyeceğinizi düşünerek yanımda getirmek için izin aldım.”

“Bunu çok isterdim,” dedi. Gel gelelim sesinde hiç heves yoktu. Elde edilmesi bunca şeye mal olmuş bir ödüle karşı kayıtsız kalmak, kuşkusuz kendi açısından nezaketsizlik olur gibi gelmişti ona.

“Ne güzel bir sandık!” dedi üzerine eğilerek. “Hint yapımı sanırım?”

“Evet, Benares metal işçiliği.”

“Ne kadar da ağır!” dedi kaldırmaya çalışırken. “Sandığın kendisi de değerli olmalı. Anahtarı nerede?”

“Small onu Thames’e fırlattı,” diye cevap verdim. “Bayan Forrester’ın ocak demirini ödünç almalıyım. Sandığın ön tarafında, oturan Buda biçimi verilmiş dökme demirden bir asma kilit halkası vardı. Ocak demirinin ucunu bunun altına sokup dışa doğru kanırttım. Kilit büyük bir çatırtıyla kırıldı. Ellerim titreyerek kapağı kaldırdım. İkimiz de şaşkınlık içinde bakakaldık. Sandık boştu!

Ağır olmamasına şaşmamak gerekti. Demir kasa çepçevre iki santim kalınlığındaydı. Çok değerli şeyler taşımak için yapılmış bir sandık olarak işçiliği iyi, masif ve sağlamdı, ama içinde maden ya da mücevherden eser yoktu. Tümüyle bomboştu.

“Hazine kaybolmuş,” dedi Bayan Morstan sakin bir sesle.

Söylediklerini işitip bunların anlamını kavradığımda ruhumdan sanki bir gölge kalktı. Bu Agra hazinesi sonunda uçup gidene kadar, üstümde nasıl bir ağırlık yarattığını bilmiyordum. Bu bencilce, haince ve yanlış bir duyguydu kuşkusuz, ama onunla aramızdaki altın engelin kalkmış olması dışında hiçbir şeyin farkında değildim.

“Tanrıya şükür!” sözleri koptu ta yüreğimden.

Sorgu dolu gözlerle bana baktı hemen.

“Niçin böyle söylüyorsunuz?”

“Artık ulaşamayacağım bir yerde değilsiniz de ondan,” dedim onun elini tutarak. Elini çekmedi. “Seni seviyorum da ondan Mary, bir erkek bir kadını ne kadar yürekten sevebilirse o kadar. Bu hazine, bu servet, dudaklarımı mühürlemişti de ondan. Artık hazine kalmadığına göre, ne kadar sevdiğimi söyleyebilirim sana. İşte bu nedenle ‘Tanrıya şükür’ dedim.”

“O zaman ben de ‘Tanrıya şükür’ diyorum,” diye fısıldadı onu kendime doğru çekerken.

Her kim bir hazine yitirmiş olursa olsun, ben bir hazine kazandığımı biliyordum o gece.

12

Jonathan Small'un Tuhaf Öyküsü

Arabada bekleyen müfettiş çok sabırlı bir adammış, çünkü yanına gidinceye kadar epeyce zaman geçti. Boş sandığı gösterince, yüzü karardı.

"İşte ödülümüzden olduk!" dedi karamsar bir tavırla. "Para yoksa, ücret de yok. Hazine yerinde olsaydı, bu geceki iş Sam Brown ile bana onar sterlin getirecekti."

"Bay Thaddeus Sholto zengin birisi," dedim, "hazine olsun olmasın, ödüllendirilmenizi sağlayacaktır."

Ne var ki müfettiş umutsuz bir edayla başını iki yana salladı.

"İyi iş çıkarmadık," diye tekrarladı, "Bay Athelney

Jones da böyle düşünecektir.”

Kehaneti doğru çıktı, zira Baker Sokağı’na varıp ona boş sandığı gösterdiğimde ifadesiz gözlerle baktı. Yolda plan değiştirip bir karakola uğradıkları için Holmes, tutuklu ve o henüz yeni gelmişlerdi. Dostum yüzünde her zamanki keyifsiz ifadeyle koltuğuna gömülmüş otururken, Small takma bacağını sağlam olanın üzerine atmış, vurdumduymaz bir edayla, onun tam karşısında oturuyordu. Boş sandığı gösterince, sırtını geriye yaslayıp yüksek sesle güldü.

“Bu senin işin Small,” dedi Athelney Jones öfkeyle.

“Evet, onu öyle bir yere sakladım ki, hiçbir zaman ele geçiremeyeceksiniz,” diye haykırdı sevinçle. “O benim hazinem ve ganimet benim olamayacaksa, başka hiç kimsenin de olmaması için elimden geleni yaparım. Size söylüyorum, Andaman Adaları’nın hükümlü koğuşlarındaki üç adamla benden başka kimsenin o hazineye sahip olmaya hakkı yok. Hazineden yararlanamayacağımı biliyorum şimdi, onların da yararlanamayacaklarını biliyorum. Kendim kadar onlar için de hareket ettim hep. Bizim için dörtlerin imzası her zaman geçerliydi. Çok iyi biliyorum ki bunu yapmamı, hazinenin Sholto’nun eşinin dostunun ya da Morstan’ın eline geçmesindense, onu

Thames'e atmamı onlar da isterlerdi. Bu işi onları zengin etmek için yapmadık. Hazineyi anahtarla birlikte küçük Tonga'nın olduğu yerde bulacaksınız. Teknenizin bize yetişeceğini görünce, ganimeti güvenli bir yere koydum. Bu maceradan size bir tek rupi bile düşmeyecek."

"Sen bizi kandırıyorsun Small," dedi Athelney

Jones sert bir sesle. “Hazineyi Thames’e atmak istemiş olsaydın, sandıkla birlikte atmak senin için daha kolay olurdu.”

“Benim için atması, sizin için de bulması kolay olurdu,” diye cevap verdi yüzünde kurnaz bir gülümsemeyle ve bize yan gözle bakarak. “Beni yakalayabilecek kadar akıllı bir adam, bir ırmağın dibindeki demir sandığı çıkarabilecek kadar akıllı demektir. Oysa şimdi içindekiler sekiz on kilometrelik bir alana yayıldığı için işiniz daha zor. Hoş bunu yapmayı yüreğim hiç kaldırmadı ama. Bize yetiştiğinizde çıldıracak gibiydim. Yine de fazla dert etmiyorum. Yaşadığım sürece iyi şeyler de oldu, kötü şeyler de, ama olan olmuş deyip boş vermeyi öğrendim.”

“Bu çok ciddi bir mesele Small,” dedi dedektif. “Adaleti bu şekilde saptıracağın yerde, yardım etmiş olsaydın, mahkemede durum lehine olurdu.”

“Mahkemeymiş!” diye söylendi eski hükümlü. “Ne adalet ama! Bu ganimet bizim değilse, kimin? Onu hiç hak etmeyenlere bu hazineyi bırakacaksam, adalet bunun neresinde? Bakın ben nasıl hak ettim! Hastalık yuvası o bataklıkta yirmi uzun yıl bütün gün mangrov ağaçlarının altında çalışmak, pis hükümlü kulübelerinde bütün gece zincirlenmek, sivirisinek ısırıkları, sıtma humması, bir beyazdan hıncını çıkarmaya bayılan o lanet olası kara suratlı polis görevlilerinin itip kakması. İşte ben Agra hazinesini bu yüzden hak ediyorum, sizse kalkmış sırf başka birisi onun keyfini çıkarsın diye, bu bedeli ödemiş olduğumu düşünmeye katlanamadığım için, bana adaletten dem vuruyorsunuz! Bir hükümlü hücresinde yaşayıp başka birisinin benim olması gereken parayla sarayında keyif çattığını düşüneceğime, yüz defa asılmayı ya da Tonga’nın oklarından birinin derime saplanmasını yeğlerim.”

Small mazlum maskesini çıkarmıştı ve bütün bu sözler öfke içinde art arda dökülmüştü ağzından, bu arada gözleri de çakmak çakmak olmuştu ve hırs içinde ellerini oynatırken kelepçeleri şangırdıyordu. Adamın gazabını ve hırsını görünce, özürlü eski hükümlünün peşine düştüğünü öğrenen Binbaşı Sholto’nun kapıldığı dehşet duygusunun yersiz ya da olağandışı olmadığını anladım.

“Bütün bunları bilmediğimizi unutuyorsun,” dedi Holmes usulca. “Senin öykünü daha dinlemedik ve adaletin ne ölçüde senden yana olduğunu başlangıçta söyleyemeyiz.”

“Gerçi bileklerimdeki şu kelepçeleri size borçluyum efendim, ama bana karşı çok açık sözlü oldunuz. Bunlar yüzünden size hınç beslemiyorum. Son derece adil ve yerinde. Madem benim öykümü dinlemek istiyorsunuz, saklayacak değilim. Size söyleyeceklerimin her kelimesi Tanrı adına yemin ederim doğrudur. Teşekkür ederim, bardağı yanıma koyabilirsiniz, ağzım kurursa dudaklarımı değdiririm.

“Ben Worcestershire’lıyım, Pershore yakınlarında dünyaya geldim. Arayacak olsanız, eminim şimdi de orada yaşayan bir sürü Small bulursunuz. Oralara bir uğramayı sık sık düşündüm, ama aslında ailem için hiçbir zaman bir övünç kaynağı olmadım, beni gördüklerine sevineceklerinden de pek emin değilim. Onların hepsi namuslu, kiliseye giden, kasabada tanınıp saygı gören küçük çiftçilerdir, oysa ben hep biraz avareydim. Gel gelelim, sonunda bir kız yüzünden başım belaya girdi ve kraliçenin hizmetine girip Hindistan’a gitmek için yola çıkmak üzere olan 3. Piyade Birliği’ne katılarak bundan yakamı sıyırdım.

“Ama meğer kaderimde fazla askerlik yapmak yokmuş. Kaz adımı yürümeyi ve tüfeğimi tutmayı tam öğrenmiştim ki, Ganj’da yüzmek gibi bir aptallık ettim. Talihim varmış, çavuşum John Holder da aynı

anda sudaydı ve birlikteki en iyi yüzücülerden biriydi. Kıyıya dönecekken yarı yolda bir timsah beni yakalayıp bir cerrah becerisiyle bacağımı dizimin hemen üstünden kopardı. Uğradığım şok ve kan kaybı yüzünden bayılmışım, Holder beni tutup kıyıya çekmeseydi boğulacaktım. Bundan dolayı beş ay hastanede kaldım, sonunda bacağıma takılan bu tahta parçası sayesinde topallaya topallaya taburcu olduğumda ordudan malulen emekliye ayrılmış ve hiçbir işte çalışamaz durumda buldum kendimi.

“Tahmin edeceğiniz gibi büyük bir talihsizliğe uğramıştım, zira daha yirmi yaşıma bile basmamışken işe yaramaz bir sakattım. Ne var ki talihsizliğim çok geçmeden bir şansa dönüştü. İndigo ekimi yapmaya oraya gelen Abel White adında bir adam, işçilerinin başında durup çalışmalarını denetleyecek bir ustabaşı aradı. Meğer bu adam kazadan sonra beni kollayan albayımızın da bir arkadaşıymış. Uzun lafın kısası, albay bu iş için beni ona ısrarla tavsiye etti ve iş çoğunlukla at sırtında yürütüleceğinden, bacağımın durumu bir engel oluşturmuyordu, çünkü bacağımın sağlam bölümü eyere sıkı sıkıya tutunabilmeme yetiyordu. Yapmam gereken şey, ata binip ekim alanında dolaşmak, adamların çalışmalarını kolaçan etmek ve tembellik edenleri ona bildirmekti. Ücret iyiydi, kaldığım yer rahattı ve yaşamımın geri kalanını indigo ekimi işinde geçireceğim için genel olarak memnundum. Bay Abel White iyi bir insandı, sık sık kulübeme uğrayıp benimle birlikte pipo tüttürürdü, oradaki beyazlar birbirlerine burada hiç yapmadıkları kadar yakınlık gösterirler de ondan.

“Eh, benim talihim hiçbir zaman uzun süre yaver gitmez. Ansızın, durup dururken isyan patlak verdi. Bir ay Hindistan görünüşte sakin ve huzurluydu –tıpkı Surrey ya da Kent gibi– derken ertesi ay ipini koparan iki yüz bin kara şeytan ortalığa döküldü ve memleketi cehenneme çevirdi. Siz elbette bunların hepsini biliyorsunuzdur beyler... büyük olasılıkla benim bildiklerimden çok daha fazlasını, zira okumak gibi bir alışkanlığım yoktur. Gözümle gördüklerimi biliyorum yalnızca. Bizim ekim alanı, Kuzeybatı Bölgesi sınırına yakın, Muttra adlı bir yerdeydi. Her gece tüm gökyüzü yanan kulübelerin alevleriyle aydınlanıyor, her gün arazimizden eşlerini ve çocuklarını yanlarına alıp en yakın birliklerin bulunduğu Agra’ya doğru yola koyulmuş küçük Avrupalı grupları geçiyordu. Bay Abel White inatçı bir adamdı. Meselenin abartıldığını ve başladığı kadar çabucak biteceğini kafasına koymuştu. Ülke alevler içinde yanarken o verandasında oturur, viskisini yudumlar, purosunu tüttürürdü. Tabii ki biz de onun yanında kaldık, ben ve eşiyle birlikte muhasebe ve yönetim işlerini yürüten Dawson... Derken bir gün olanlar oldu. Uzaktaki bir ekim alanına gitmiş ve akşamüzeri ağır ağır eve dönüyordum, birden derin bir dere yatağında büzülmüş duran bir şey ilişti gözüme. Ne olduğunu anlamak için atımı oraya sürdüm ve bunun lime lime doğranmış, sonra da çakallarla köpeklerden geriye yarısı kalmış Dawson’ın eşi olduğunu görünce yüreğim buz kesildi. Yolun biraz ilerisinde Dawson’un cesedi de yüzükoyun yerde yatıyordu, elinde kurşunları bitmiş bir tabanca, önünde de üst üste yığılmış dört Hintli İngiliz askerinin cesedi vardı. Atımı mahmuzlarken acaba ne yana gitsem diye düşünüyordum; ama o anda Abel White’ın kulübesinden yükselen yoğun dumanı ve alevlerin çatıyı delip geçtiğini gördüm. O zaman patronuma bir yararımın dokunamayacağını, bu olaya burnumu sokarsam hayatıma mal olacağını anladım. Durduğum yerden, kırmızı ceketleri hâlâ sırtlarında, yanan evin çevresinde uluyarak dans eden yüzlerce kara şeytanı görebiliyordum. İçlerinden birkaçı parmaklarıyla beni gösterdi ve başımın üstünden bir iki mermi geçti: Hemen çeltik tarlalarına daldım, gece geç saatlerde Agra surlarının gerisine kapağı attım.

“Ama meğer orası da pek güvenli değilmiş. Bütün ülke arı kovanı gibiydi. İngilizler küçük gruplar halinde bir araya gelebildikleri yerlerde, ancak silahla koruyabildikleri kadar yeri ellerinde tutabiliyorlardı. Bunun dışında çaresiz kaçaklar gibiydiler. Yüzlerce kişiye karşı milyonların

sürdürdüğü bir savaştı bu; işin en acımasız yanı ise, piyade, süvari, topçu olsun, savaştığımız bu adamların kendi seçtiğimiz, eğitip talim yaptırdığımız, bizim silahlarımızı kullanan ve bizim borularımızı öttüren birlikler olmalarıydı. Agra'da Üçüncü Bengal Piyade Bölüğü, birkaç Sih birliği, iki süvari birliği ve bir topçu birliği vardı. Gönüllü memur ve tüccarlardan bir kolordu kuruldu, takma bacağıma bakmadan ben de buna katıldım. Temmuz başlarında asilerle çarpışmak için Shahgunge'ye gittik, bir süreliğine onları yendik, ama barutumuz tükendi, kente dönmek zorunda kaldık.

"Etraftan kötü haberden başka bir şey işitmiyorduk... buna da şaşmamak gerek, çünkü haritaya bakarsanız, isyanın tam ortasında olduğumuzu görürsünüz. Lucknow birkaç yüz kilometre kadar doğumuzda, Cawnpore da bir o kadar güneyimizde kalıyordu. Pusulanın hangi yönüne baksanız, işkence, cinayet ve zulümden başka bir şey yoktu.

"Agra kenti kocaman bir yer, fanatikler ve şeytana tapan her çeşit vahşi doluşmuş oraya. Bir avuç adamımız dar ve dolambaçlı sokaklarda kayboldu. Bu nedenle liderimiz ırmağın karşı yakasına geçip eski Agra kalesinde mevzilendi. Siz beyler arasında bu eski kaleyle ilgili bir şeyler okuyan ya da duyan var mı, bilmiyorum. Burası çok tuhaf bir yer... gerçi ben birtakım izbe yerlerde bulundum, ama burası gördüğüm en tuhaf yer. Her şeyden önce muazzam büyüklükte. Kalenin içinin dönümlerce alanı kapladığını sanıyorum. Bir de modern bir bölümü var, kadınlar, çocuklar ve erzakımızla tüm garnizon buraya sığdık, daha da yer kaldı. Ama modern bölümün büyüklüğü kimsenin gitmediği, akreplerle çıyanların kol gezdiği eski bölümün yanında hiç kalır. Orada bir sürü bomboş avlu, yılankavi geçitler, döne döne uzanan koridorlar olduğundan insan kolayca kaybolur. İşte bu yüzden birisinin oraya gittiği çok enderdir; hoş arada bir ellerinde meşale, bir grubun keşfe çıktığına rastlanabilir.

"Eski kaleyi ön cephesinden geçen ırmak korur, ama yanlarda ve arkada bir sürü kapı vardır, bunların da elbette korunması gerekiyordu, hem eski bölümde, hem de bizim birliklerin bulunduğu yerde. Sayıca azdık, yapının köşelerini tutacak ve silah kullanacak yeteri kadar adam yoktu. Bu nedenle, o sayısız kapının her birinde güçlü bir savunma mevzi kurmamız olanaksızdı. Biz de kalenin tam ortasında bir savunma merkezi oluşturduk ve her bir kapıyı da bir beyazla iki üç yerlinin denetimine bıraktık. Ben yapının güneybatı ucundaki küçük ve ücra bir kapıda gecenin belli saatlerinde nöbet tutmakla görevlendirildim. Emrime iki Sih askeri verildi ve bir sorun çıkarsa tüfeğimi ateşlemem söylendi, bunun üzerine savunma merkezinden bir çırpıda yardım gelecekti. Ne var ki savunma merkezi iki yüz adım kadar uzaktı ve aramızdaki bu mesafe bir sürü geçitle koridordan oluşan bir labirent gibi olduğundan, ola ki bir saldırı gerçekleşse, onların zamanında yetişebilecekleri konusunda ciddi kuşkularım vardı.

"Verilen bu küçük görev beni gururlandırdı, çünkü acemiydim, üstüne üstlük bacağım sakattı. İki gece boyunca emrimdeki Pencaplılarla birlikte nöbet tuttum. Bunlar uzun boylu, vahşi bakışlı adamlardı, birinin adı Muhammed Singh, öbürünki de Abdullah Han'dı, ikisi de Chilian Wallah savaşında bize karşı çarpışmış eski savaşçılardı. Çok iyi İngilizce konuşuyorlardıysa da bana pek konuşkan davranmadılar. Yan yana durup bütün gece o tuhaf Sih dilinde bir şeyler geveleyip durmayı yeğlediler. Bana gelince, kapının dışında durup, kıvrıla kıvrıla uzanan geniş ırmağa ve büyük kentin yanıp sönen ışıklarına bakıyordum. Davulların gümbürtüsü, tamtam sesleri, afyon ve heyecandan sarhoş olmuş asilerin çığlıkları ve ulumaları bütün gece ırmağın karşı yakasındaki tehlikeli komşularımızı bize hatırlatmaya yetiyordu. Her iki saatte bir, her şeyin yolunda gidip gitmediğini kolaçan etmek için nöbetçi subay bütün nöbet noktalarını dolaşıyordu.

“Nöbetimin üçüncü gecesinde çiseleyen yağmurun altında ortalık karanlık ve pisti. Böyle bir havada saatlerce kapıda durmak insanın içini karartıyordu. Sihleri konuşturmayı tekrar tekrar denedim, ama sonuç alamadım. Sabahın ikisinde devriyeler geçti ve gecenin kasvetini bir an için bile olsa aldı. Yoldaşlarımın konuşacaklarından umudu kesince, pipomu çıkardım ve kibriti çakabilmek için tüfeğimi yanıma koydum. O anda Sihlerin ikisi de üzerime çullandı. Biri tüfeğimi kaptığı gibi kafama doğrulturken, beriki hançerini boğazıma dayayıp bir adım bile atacak olursam saplayacağına yemin etti dişlerinin arasından.

“Aklıma gelen ilk düşünce bu heriflerin asilerle birlikte oldukları ve bunun bir saldırının başlangıcı olduğu idi. Nöbet tuttuğumuz kapı yerlilerin eline geçecek olursa, kale düşecek ve kadınlarla çocuklar da Cawnpore’dakilerin gördüğü muameleye uğrayacaklardı. Belki de siz beyler, bunları kendimi mazur göstermek için anlattığımı sanıyorsunuzdur, ama yemin ederim, aklıma bunlar gelince hançerin ucunu boğazımda hissetmeme karşın, son kez bile olsa bir çığlık atıp savunma merkezini uyarma niyetiyle ağzımı açtım. Beni tutan adam niyetimi anlamış olacak ki, ben daha cesaretimi toplamaya çalışırken fısıldadı: ‘Ses çıkarma. Kale yeterince güvende. Irmağın bu yakasında asi köpeklerden eser yok.’ Söyledikleri doğruydu, ses çıkarırsam ölecektim. Adamın kahverengi gözlerinden okudum bunu. Bu yüzden benden ne istediklerini anlamak için sessizce bekledim.

“‘Beni dinle, sahip,’ dedi Abdullah Han adlı daha uzun boylu ve daha vahşi bakışlı olan adam. ‘Ya şimdi bizimle birlikte olursun ya da seni sonsuza kadar susturmamız gerekecek. Tereddüde yer bırakmayacak kadar büyük bir iş bu bizim için. Ya Hıristiyanların haçı üzerine yemin ederek bütün kalbinle bize katılırsın veya cesedini bu gece hendeğe atıp asiler ordusundaki kardeşlerimize katılırız. Ya hep, ya hiç. Hangisini istersin... ölmek mi, yaşamak mı? Karar vermen için sana üç dakika veriyoruz, çünkü zaman geçiyor ve her şeyin devriyeler yine gelmeden önce yapılması gerek.’

“‘Nasıl karar verebilirim ki?’ dedim. ‘Benden ne istediğinizi söylemediniz. Ama şunu söyleyeyim, eğer kalenin güvenliğiyle ilgili bir şeyse, ben yokum, boğazımı kes, umurumda değil.’

“‘Kaleyle ilgili değil,’ dedi. ‘Senden yalnızca yurttaşlarının bu ülkeye gelirken amaçladıkları şeyi yapmanı istiyoruz. Senden zengin olmanı istiyoruz. Bu gece bizimle birlik olursan, elimdeki hançer üzerine ve hiçbir Sih’in asla bozmadığı üçlü yemini ederek, ganimetten payına düşeni alacağına söz veriyoruz. Hazinenin dörtte biri senin olacak. Bundan daha adil bir paylaşım olamaz.’

“‘Ama hazine de neyin nesi?’ diye sordum. ‘Zengin olmaya sizin kadar hazırım, yeter ki bunun yolunu gösterin.’

“‘Şu halde,’ dedi, ‘ne şimdi, ne de daha sonra, bize el kaldırmayacağına ve aleyhimizde tek kelime söylemeyeceğine, babanın kemikleri, annenin namusu, imanının haçı üzerine yemin edeceksin.’

“‘Yemin ederim,’ diye cevap verdim, ‘kale tehlikede olmadığı sürece.’

“‘O zaman arkadaşımla ben de dördümüz arasında paylaştırılacak olan hazinenin dörtte birinin senin olacağına yemin ederiz.’

“‘Ama burada üç kişiyiz,’ dedim.

“‘Hayır; Dost Akbar da payına düşeni almalı. Onları beklerken sana öyküyü anlatalım. Sen kapıda dur Muhammed Singh ve geldiklerinde bize haber ver. Mesele şu sahip, sana anlatacağım, çünkü bir firangi’nin[*9] yeminini bozmadığını ve sana güvenebileceğimizi biliyorum. Yalancı bir Hindu

olsaydın, onların sahte tapınaklarındaki bütün tanrılar adına yemin etmiş bile olsan, kanın bu hançere bulanmış, cesedin de ırmağın dibini boylamış olurdu. Ama bir Sih bir İngiliz'i tanır, İngiliz de Sih'i. Şimdi anlatacaklarıma kulak ver.

"'Kuzey illerinde, arazisi küçük olduğu halde, büyük bir servetin sahibi olan bir raca var. Bunun çoğu ona babasından kaldı, ama daha fazlasını kendisi biriktirdi, çünkü aşağılık bir huyu var, altınlarını harcayacağına saklıyor. Olaylar patlak verdiğinde, hem aslanla, hem de kaplanla –hem yerlilerle, hem de İngiliz yönetimiyle– dostluk kurmayı bildi. Ama çok geçmeden, beyazların sonu gelmiş gibi göründü ona, çünkü ülkenin dört bir yanından onların öldükleri ve yönetimlerinin devrildiği yolunda haberler geliyordu kulağına. Gel gelelim, dikkatli bir adam olduğu için öyle bir plan kurdu ki, ne olursa olsun, hazinesinin en az yarısı kendisinde kalacaktı. Altınları ve gümüşleri sarayının mahzenlerinde sakladı, ama en değerli taşları ve en nadide incileri bir demir sandığa koyup, tüccar kılığına giren güvendiği bir uşağıyla Agra'daki kaleye gönderdi, ülke barışa kavuşuncaya kadar sandık orada kalacaktı. Böylelikle eğer savaşı asiler kazanırsa parası elinde kalacak, ama İngilizler kazanırsa, mücevherleri güvende olacaktı. Servetini böylece ikiye ayırdıktan sonra, kendini yerlilerin davasına adadı, zira bulunduğu yerin sınırlarında onlar güçlüydü. Ama şunu unutma sahip, bunu yapmakla malının mülkünün üzerinde ona sadık kalanların hakkının doğmasına neden oldu.

"'Ahmet takma adıyla yolculuk yapan bu sözüm ona tüccar şu anda Agra kentinde ve kaleye girmek istiyor. Yanında yol arkadaşı olarak benim üvey kardeşim olan ve onun sırrını bilen Dost Akbar var. Dost Akbar onu kalenin arka kapılarından birine götürmeye söz verdi ve bu kapıyı seçti. Birazdan buraya gelecek, Muhammed Singh ile beni burada beklerken bulacak. Burası ıssız bir yer ve onun geldiğinden kimsenin haberi olmayacak. Kimse tüccar Ahmet'ten bir daha haber alamayacak, ama racanın yüklü hazinesini de aramızda bölüşeceğiz. Ne diyorsun sahip?'

"Worcestershire'da birisinin yaşamı önemli ve kutsal sayılır, ama insanın çevresini ateş ve kan sarmışken, her adımda ölümle karşılaşmaya alışmışsanız durum çok farklıdır. Tüccar Ahmet'in yaşayıp yaşamaması umurumda değildi, ama konu hazine olunca yüreğim ısınmıştı, eski ülkemde bununla neler yapabileceğimi, işe yaramaz oğullarının cepleri altın paralarla dolu geri döndüğünü görünce ailemin bana ne gözle bakacaklarını düşündüm. Bu yüzden kararımı çoktan vermiştim. Oysa Abdullah Han benim duraksadığımı sanarak daha da üsteliyordu.

"'İyi düşün, sahip,' dedi, 'komutan bu adamı yakalayacak olsa ya asar, ya kurşuna dizdirir, mücevherlere hükümet el koyar, böylece kimsenin eline bir rupi bile geçmez. Madem adamı biz yakalıyoruz, niye geri kalanını da yapmayalım? Mücevherler ha İngiliz kasalarında durmuş, ha bizim olmuş. Her birimizi zengin ve itibarlı yapmaya yetecek kadar para. Kimse bu meseleyi bilemez, çünkü burada gözlerden uzaktayız. Bundan âlâsı olabilir mi? Tekrar söyle sahip, bizimle misin, yoksa sana düşman gözüyle mi bakmalıyız?'

"'Bütün kalbimle ve ruhumla sizinleyim,' dedim.

"'İyi,' diye cevap verdi tüfeğimi bana geri verirken. 'Görüyorsun ki, sana güveniyoruz, çünkü verdiğin söz tıpkı bizimki gibi geri alınamaz. Şimdi kardeşimle tüccarı beklemek kalıyor geriye.'

"'Demek kardeşin ne yapacağınızı biliyor?' dedim.

"'Bu onun planı. Her şeyi o tasarladı. Kapıya gidip Muhammed Singh'le birlikte nöbet tutalım.'

“Yağmur hâlâ aralıksız yağıyordu, çünkü yağmur mevsimi yeni başlıyordu. Kahverengi, yoğun bulutlar gökyüzünde savruluyordu ve bir taş atımlık mesafeden ötesini görmek zordu. Durduğumuz kapının önünde derin bir hendek vardı, ama sular yer yer neredeyse kuruduğundan kolayca aşılabilirdi. Orada durup o iki vahşi Pencaplı ile öleceği yere gelen adamı beklemek bana tuhaf geliyordu.

“Birden hendeğin öte tarafında bir lambanın karartılmış ışığı ilişti gözüme. Bir ara tümseklerin arasında kayboldu, sonra yine göründü, ağır ağır bize doğru ilerliyordu.

“‘İşte geldiler!’ diye haykırdım.

“‘Onu karşıla sahip, her zaman yapıldığı gibi,’ diye fısıldadı Abdullah. ‘Korkmasına neden olma. Bizi onunla birlikte içeriye gönder, sen burada gözcülük ederken geri kalanını hallederiz. Lamba hazır olsun ki, bunun gerçekten o adam olduğundan emin olalım.’

“Titrek ışık ilerlemeyi sürdürmüştü, bir duruyor, bir ilerliyordu, sonunda hendeğin öte tarafında iki karaltı gördüm. Hendeğin yamacından inmelerini, çamura basarak yürümelerini ve bu taraftaki yamacın yarısına kadar tırmanmalarını bekledim, sonra seslendim.

“‘Kim var orada?’ dedim usulca.

“‘Dostuz,’ cevabı geldi. Lambamın üzerini açtım ve ışığı onlara tuttum. Öndeki, kara sakalı neredeyse kuşağına kadar sarkan, ızbandut gibi bir Sih’ti. Bir gösteri dışında daha önce hiç bu kadar uzun boylu bir adam görmemiştim. Beriki ufak tefek, şişman, tostoparlak bir adamdı, kafasında kocaman bir sarı sarık, elinde de bir bohça vardı. Korkudan tir tir titriyordu, sıtma nöbetine tutulmuş gibi elleri seğiriyor, yuvasından dışarı adım atan bir fareyi andıran parlak, küçücük, kıvılcım saçan gözleriyle kafasını durmadan sağa sola çeviriyordu. Onu öldürme düşüncesi kanımı donduruyordu, ama hazineyi düşündüm, yüreğim taş gibi sertleşti. Beyaz yüzlü olduğumu görünce, küçük bir sevinç çığlığı koparark bana doğru koştu.

“‘Beni koruyun, sahip,’ dedi soluk soluğa, ‘bu mutsuz tüccar Ahmet’i koruyun. Agra kalesine sığınayım diye Rajpootana’yı baştan başa geçtim. İngilizlerin dostu olduğum için beni soydular, dövdüler ve hor davrandılar bana. Yeniden güvenli bir yere kavuştuğum için bu geceye şükürler olsun... ben de, ufak tefek öteberim de artık güvende.’

“‘Bohçanın içinde ne var?’ diye sordum.

“‘Bir demir sandık,’ diye cevap verdi, ‘içinde başkaları için hiçbir değer taşımayan, ama kaybedersem üzüleceğim bir iki aile eşyası var. Ama ben bir dilenci değilim, buraya sığınmamı kabul ederseniz genç sahip, sizi de, komutanınızı da ödüllendiririm.’

“Bu adamla konuşmayı sürdürmeyi içim kaldırmadı. Şişman, korku dolu yüzüne baktıkça, onu kılımızı kıpırdatmadan öldürmek daha da zor geliyordu. İyisi mi bu iş bir an önce bitmeliydi.

“‘Onu savunma merkezine götürün,’ dedim. İki Sih onu aralarına aldılar, onlar karanlık kapıdan içeriye doğru yürürken, dev adam da peşlerinden gitti. Böylesine ölümle kuşatılmış birisi daha olamaz. Ben elimde lambayla, kapıda kaldım.

“Issız koridorlarda yankılanan düzgün ayak seslerini duyabiliyordum. Bu sesler birden kesildi; bağırtılar, itişip kakışma ve yumruk sesleri geldi kulağıma. Bir dakika sonra bana doğru koşarak

gelen ayak sesleriyle birlikte gürültülü bir soluma duyunca dehşete kapıldım. Lambamı dümdüz uzanan geçide doğru tuttum ve şişman adamı gördüm, rüzgâr gibi koşuyordu, yüzünde bir kan lekesi vardı, hemen arkasında da kara sakallı iriyarı Sih elinde parıldayan hançeriyle kaplan gibi sıçrayarak ilerliyordu. O ufak tefek tüccar kadar hızlı koşan birisini hiç görmemiştim. Sih ile arasını açıyordu ve bir kez yanımdan geçip dışarıya çıktı mı, yakasını kurtaracağını anladım. Yüreğimde ona karşı bir yumuşama hissettim, ama taşıdığı hazineyi düşününce yine katı ve acımasız oldum. Hızla yanımdan geçerken tüfeğimi bacaklarının arasına soktum, vurulmuş bir tavşan gibi yere düşüp iki kez takla attı. Daha ayağa kalkamadan, Sih onun üzerine çullanıp hançerini iki kez böğrüne sapladı. Adam ne inliyor, ne de kımıldıyordu, düştüğü yerde öylece kalmıştı. Bence düşerken boynu kırılmıştı. Görüyorsunuz ya beyler, ben sözümde duruyorum. Lehime olsun olmasın, meseleyi size kelimesi kelimesine olduğu gibi anlatıyorum.”

Sustu ve kelepçeli ellerini Holmes’un onun için hazırladığı sulu viskiye uzattı. Kendi hesabıma, yalnızca karıştığı bu tüyler ürpertici olaydan değil, üstelik bunu anlatırkenki küstah ve vurdumduymaz halinden ötürü, bu adamın ne kadar korkunç biri olduğunu anlıyordum şimdi. Onu hangi ceza beklerse beklesin, kendisine acımamı bekleyemezdi. Sherlock Holmes ile Jones ellerini dizlerini koymuş, öyküyü can kulağıyla dinliyorlardı, ama yüzlerinde aynı tiksinti duygusunu okudum. Anlaşılan Jonathan Small da bu gözlemi yapmıştı, çünkü konuşmasını sürdürürken sesinde ve tavrında bir parça meydan okuma vardı.

“Bu kötü bir olaydı kuşkusuz,” dedi. “Benim yerimde olup da kararı yüzünden boğazının kesileceğini bile bile ganimetten pay almayı reddedecek kaç kişi çıkar, bilmek isterim. Üstelik adam bir kez kaleye girdikten sonra ya o ölecekti ya da ben. Kaçsaydı bütün olay gün yüzüne çıkacaktı, ben de askeri mahkemede yargılanıp büyük olasılıkla kurşuna dizilirdim, o dönemde insanlar pek yumuşak davranmıyorlardı.”

“Öykünü anlatmaya devam et,” dedi Holmes kısaca.

“Abdullah Akbar’la birlikte adamı içeriye taşıdık. Gerçi kısa boyluydu, ama ağır mı ağırdı. Muhammed Singh’i kapıda gözcü olarak bıraktık. Sihlerin önceden hazırladıkları bir yere taşıdık cesedi. Oldukça uzakta, kıvrılan bir geçitten gidilen kocaman, boş bir avluda duvardaki tuğlaların ufalanıp döküldüğü bir yerdi bu. Topraktaki bir çöküntü yerde doğal bir mezar oluşturmuştu, tüccar Ahmet’i oraya bıraktık, üzerini dökülmüş tuğlalarla örttük. Bu iş bitince hep birlikte hazinenin yanına gittik.

“Hazine ilk saldırı sırasında adamın düşürdüğü yerde duruyordu. Sandık şu anda masanızın üstünde kapağı açık duran sandıktı. Üstündeki oyma sapa ipek bir kordonla anahtar bağlıydı. Sandığı açtık, lambanın ışığı altında, küçük bir çocukken Pershore’da okuduğum ve düşlediğim türden bir sürü mücevher pırıl pırıl parladı. Göz kamaştırıcıydı. Bu göz ziyafetinden sonra hepsini sandıktan çıkarıp bir listesini yaptık. Aralarında en değerlisinden yüz kırk üç elmas vardı, biri de sanırım ‘Büyük Moğol’ adı verilen, var olan en büyük ikinci elmas olduğu söylenen taştı. Bundan başka doksan yedi tane çok değerli zümrüt ve yüz yetmiş tane yakut vardı, ama yakutların birkaçı küçüktü. Kırk adet lal taşı, iki yüz on safir, altmış bir akik, çok sayıda beril, oniks, kedigözü, firuze ve adlarını o tarihte bilmediğim, ama bugün daha yakından tanıdığım başka taşlar da vardı. Ayrıca yaklaşık üç yüz tane çok değerli inci de vardı ve bunlardan on ikisi altın bir tacı süslüyordu. Sırası gelmişken, bu son saydıklarım sandığı yeniden ele geçirdiğimde içinden alınmıştı, artık yoklardı.

“Taşları saydıktan sonra yeniden sandığın içine koyduk ve Muhammed Singh’e göstermek için sandığı kapıya taşıdık. Sonra büyük bir ciddiyetle birbirimizi kollamaya ve sırrımızı saklamaya yeniden yemin ettik. Ülke yeniden barışa kavuşuncaya kadar ganimetimizi güvenli bir yerde saklama, sonra da aramızda eşit olarak bö-lüştürme konusunda anlaştık. O anda bölüştürmenin yararı yoktu, çünkü üzerimizde bu kadar değerli mücevher bulunmuş olsa kuşku doğururdu, ayrıca kalede ya da başka bir yerde bunları saklayacağımız gizli bir köşe yoktu. Bu yüzden sandığı cesedi gömdüğümüz avluya taşıyıp en sağlam kalmış duvardaki birkaç tuğlayı sökerek bir delik oyduk ve hazinemizi oraya koyduk. Burayı iyice belledik, ertesi gün ben dördümüz için birer kroki çizip altına dördümüzün de imzasını koydum, zira her birimizin her zaman dördümüz adına hareket edeceğine, hiçbirimizin ötekilerin güvenini kötüye kullanmayacağına yemin etmiştik. Elimi vicdanıma koyarak hiçbir zaman bozmadığımı söyleyebileceğim bir yemin bu.

“Hindistan’daki isyanın sonucunun ne olduğunu sizlere söylememin gereği yok. Wilson’un Delhi’yi almasından ve Sir Colin’in Lucknow’u yeniden ele geçirmesinden sonra, gerisi çorap söküğü gibi geldi. Ülkeye yeni birlikler doluştu ve Nana Sahip sınırı geçip toz oldu. Albay

Greathed komutasında Agra'ya gelen bir kolordu orayı asilerden temizledi. Ülkeye barış egemen oluyordu ve dördümüz de ganimetten payımıza düşenle güven içinde yola koyulma zamanının geldiğinden umutlanmaya başlıyorduk. Oysa bir anda Ahmet'in katilleri olarak tutuklanmamız üzerine umutlarımız suya düştü.

"Bu olay şöyle oldu. Raca, Ahmet'in güvenilecek birisi olduğunu bildiği için mücevherlerini onun eline teslim etmişti. Ama bu doğulular kuşkucu adamlar: Bu yüzden raca daha da güvenilir başka bir uşağını birincisini gözetlesin diye onun peşinden göndermiş. Bu ikinci adama gözlerini Ahmet'ten hiç ayırmamasını söylemiş, adam da Ahmet'i gölgesi gibi izlemiş. O gece de peşine takılmış ve kapıdan geçtiğini görmüş. Tabii ki onun kaleye sığındığını düşünmüş, ertesi gün kendisi de sığınmak için başvurmuş, ama Ahmet'in izine rastlayamamış. Bu durum kendisine tuhaf göründüğünden, konudan bir çavuşa söz etmiş, böylece durum komutanın kulağına gitmiş. Derhal bir arama yapılmış ve ceset bulunmuş. Böylece biz tam ortalık güvenli diye düşünürken, dördümüzü de yakalayıp cinayet suçlamasıyla mahkemeye çıkardılar... üçümüzü o gece kapıda nöbet tuttuğumuz için, dördüncümüzü de katledilen adamın yanında bulunduğu bilindiği için. Mahkemede mücevherlerden hiç söz edilmedi, çünkü raca tahttan indirilmiş ve Hindistan'dan sürülmüştü: Bu yüzden kimsenin onlarla özel olarak ilgilendiği yoktu. Gel gelelim, cinayet apaçık ortadaydı ve hepimizin de bunda parmağı olduğu belliydi. Üç Sih ömür boyu hapis cezası aldılar, bense idam cezasına çarptırıldım, gerçi bu daha sonra hafifletilerek öbürlerine verilen cezaya çevrildi.

"O sırada durumumuz oldukça tuhaftı. Dördümüz de bacaklarından zincirlenmiş, kaçıp kurtulma umudumuz yok denecek kadar azken, bizi birer sarayda yaşatabilecek bir sırrı saklıyorduk, yeter ki bundan yararlanabilsek. Dışarıda gidip almamızı bekleyen muhteşem bir servet varken, kendini bir şey sanan her görevlinin itip kakmasına, pilav yiyip su içmeye katlanmak zorunda kalmak insanın içini eziyordu. Aklımı kaçırabilirdim, ama hep inatçı bir adamdım, bu yüzden dayandım ve zamanını bekledim.

"Sonunda zamanı geldi gibi göründü bana. Agra'dan Madras'a, oradan da Andaman Adaları'ndaki Blair Adası'na nakledildim. Burada çok az sayıda beyaz hükümlü vardı, ben de başından beri iyi davranış gösterdiğimden, çok geçmeden ayrıcalıklı birisi olup çıktım. Bana Harriet Dağı yamaçlarında küçük bir yer olan Hope Town'da bir kulübe verdiler ve kendi halime bıraktılar. Burası iç karartıcı, salgın hastalıkların kol gezdiği bir yerdi ve arazimizin biraz ötesinde bir fırsatını bulsalar bize zehirli oklar fırlatmaya hazır bir sürü vahşi yamyam dolaşıyordu. Hendek kazma, patates ekme ve yapılacak bir sürü iş daha vardı, bu yüzden akşamüstü kendimize ayıracak biraz zaman bulsak da, bütün gün yeterince meşguldük. Öğrendiğim birçok şeyden biri de cerrah için ilaç hazırlamaktı, ondan biraz bilgi kaptım. Kaçmak için de sürekli fırsat kolluyordum; ama burası başka bir kara parçasından kilometrelerce uzak bir yerdir ve o denizlerde rüzgâr yok denecek kadar az görülür: Bu yüzden kaçmak adamakıllı zordu.

"Dr. Somerton adlı cerrah eğlenceye düşkün bir kumarbazdı, öteki genç subaylar akşamları onun odasında toplanıp kâğıt oynarlardı. İlaçları hazırladığım muayenehane oturma odasının bitişiğindeydi, arada küçük bir pencere vardı. Sık sık, yalnızlık duygusuna kapıldığım zamanlar, muayenehanenin lambasını yakar, sonra orada durup onların konuşmalarını dinler, oyunlarını izlerdim. Kâğıt oynamayı ben de severim ve başkalarını oynarken izlemek oynamak kadar zevkli. Oynayanlar yerli birliklere kumanda eden Binbaşı Sholto, Yüzbaşı Morstan ve Teğmen Bromley Brown, cerrah ve sinsice

sağlam bir oyun çıkaran, kurnaz iki ya da üç cezaevi görevlisiydi. Uyumlu küçük bir grup oluşturuyorlardı.

“Çok geçmeden bir şey dikkatimi çekti, hep subaylar kaybediyor, siviller kazanıyordu. Sakın bir hile olduğunu söylediğimi sanmayın, ama durum böyleydi. O cezaevi görevlileri Andaman Adaları’na geldiklerinden beri kâğıt oynamaktan başka bir şey pek yapmamışlardı ve birbirlerinin oynama tarzını su gibi biliyorlardı, berikiler ise sırf vakit geçirmek için oynuyor, hangi kâğıdı atacaklarını önemsemiyorlardı. Subaylar her gece masadan bir öncekinden daha yoksul kalktılar, yoksullaştıkça oynama hevesleri de arttı. En çok zarar eden Binbaşı Sholto’ydu. Baştan banknotlarla ve altınla ödeme yapıyordu, ama çok geçmeden büyük meblağlar için senet yazmaya başladı. Zaman zaman birkaç eli kazanınca cesaretleniyordu, ama sonra talihi eskisinden beter tersine dönüyordu. Bütün gün karanlık bir suratla ortalıkta dolaşıyordu ve sağlığı için tehlikeli olabilecek kadar çok içmeye başlamıştı.

“Bir akşam her zamankinden daha da fazla kaybetti. Yüzbaşı Morstan’la birlikte sendeleye sendeleye kulübelerine dönerlerken, ben de kendi kulübemde oturuyordum. Bu ikisi sıkı dosttular, içtikleri su ayrı gitmezdi. Binbaşı uğradığı kaybı sayıklıyordu.

“‘Her şey bitti Morstan,’ diyordu kulübemin önünden geçerlerken. ‘İstifamı vereceğim. Mahvoldum.’

“‘Saçmalama, dostum!’ dedi beriki onun omzunu sıvazlayarak. ‘Ben de berbat duruma düştüm, ama...’ Bu kadarını duyabilmiştim, ama oturup düşünmeye başlamam için bu bana yetti.

“Birkaç gün sonra Binbaşı Sholto kumsalda dolaşıyordu, böylece onunla konuşma fırsatı buldum.

“‘Size bir şey danışmak istiyorum Binbaşı,’ dedim.

“‘Evet Small, mesele ne?’ diye sordu purosunu ağzından çekerek.

“‘Size danışmak istediğim şey efendim,’ dedim, ‘gizli bir hazineyi teslim edebilecek uygun kişinin kim olduğu. Yarım milyon değerinde bir servetin yerini biliyorum ve bunu kendim kullanamayacağıma göre, düşündüm de belki en iyisi bu serveti yetkililere teslim etmek, o zaman belki cezamın süresini kısaltırlar.’

“‘Yarım milyon mu dedin Small?’ diye haykırdı, doğru söyleyip söylemediğimi anlamak için dikkatle yüzüme bakıyordu.

“‘O kadar efendim... mücevherler ve inciler. Alacak kişiyi bekliyor. İşin tuhafı servetin gerçek sahibi suçlu ilan edildi ve mal mülk sahibi olamaz, bu yüzden serveti kim alırsa onun olacak.’

“‘Devlet alacak Small,’ diye kekeledi, ‘devlet.’ Ama bunu duraksayarak söylemişti ve onu avucumun içine aldığımı anladım.

“‘Şu halde sizce bu bilgiyi genel valiye mi ileteyim?’ dedim usulca.

“‘Eh, aceleci davranmamalısın ya da sonradan pişman olacağın bir şey yapmamalısın. Bana her şeyi anlat Small. Ayrıntılardan söz et.’

“Bütün öyküyü anlattım ona, ama neresi olduğunu anlamaması için bazı ufak değişiklikler yaptım.

Anlatıp bitirdiğimde hiç kımıldamadan duruyordu, düşüncelere dalmıştı. Dudağının seğirmesi içten içe bir mücadele yaşadığını gösteriyordu.

"'Bu çok önemli bir konu Small,' dedi sonunda. 'Bundan kimseye tek kelime etmemelisin, seninle yakında yine görüşeceğiz.'

"İki gece sonra arkadaşı Yüzbaşı Morstan'la birlikte, ellerinde bir lambayla gece yarısı kulübeme geldiler.

"'Bu öyküyü Yüzbaşı Morstan'ın senin ağzından dinlemesini istiyorum Small,' dedi Sholto.

"Daha önce anlattığım öyküyü baştan anlattım.

"'Doğru gibi geliyor kulağa, değil mi?' dedi. 'Harekete geçmeye yeter mi?'

"Yüzbaşı Morstan başıyla onayladı.

"'Bana bak Small,' dedi Binbaşı. 'Arkadaşımla ben bu konuyu konuştuk ve senin bu sırrının hiç de bir devlet meselesi olmadığı sonucuna vardık, senin özel bir meselen bu, tabii ki kendin için en iyi kararı verecek olan sensin. Şimdi soru şu: Bunun karşılığında ne kadar para istiyorsun? Koşullarda anlaşacak olursak, bir girişimde bulunabiliriz, en azından düşünür taşınırız.' Soğukkanlı, umursamaz bir sesle konuşmaya çalışıyordu, ama gözleri heyecan ve açgözlülükle parlıyordu.

"'Bu bakımdan beyler,' diye cevap verdim onun kadar soğukkanlı konuşmaya çalışırken onun kadar heyecan duyarak, 'benim durumundaki bir adamın yapacağı bir tek pazarlık vardır. Sizden beni ve üç arkadaşımı özgürlüğe kavuşturmanızı istiyorum. O zaman sizi de ortak ederiz ve servetin beşte birini siz aranızda paylaşırsınız.'

"'Hımm!' dedi. 'Beşte biri! Bu pek çekici değil.'

"'Adam başı ellibin eder,' dedim.

"'Ama biz sana özgürlüğünü nasıl verebiliriz? Olanaksız bir şey istediğini çok iyi biliyorsun.'

"'Hiç de değil,' diye cevap verdim. 'Her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşündüm. Buradan kaçmamızın önündeki tek engel yolculuğa dayanacak bir tekne ve bizi uzun süre idare edecek erzakımızın olmaması. Kalküta ya da Madras'ta işimize yarayabilecek bir sürü ufak yat ve yelkenli var. Siz bunlardan birini buraya getirin. Biz gece vakti tekneye bineriz, siz de bizi Hindistan kıyısında herhangi bir yere bırakırsanız, anlaşmadan üzerinize düşeni yerine getirmiş olursunuz.'

"'Keşke yalnızca bir kişi olsaydı,' dedi.

"'Ya hep, ya hiç,' diye cevap verdim. "Biz yemin ettik. Dördümüz de her zaman birlikte hareket etmeliyiz.'

"'Görüyorsun ya Morstan,' dedi, 'Small sözünün eri. Arkadaşlarından vazgeçmiyor. Bence ona güvenebiliriz.'

"'Bu kirli bir iş,' diye cevap verdi beriki. 'Yine de dediğin gibi, bu para sayesinde borçlarımızdan kurtulabiliriz.'

"'Pekâlâ Small,' dedi Binbaşı, 'galiba seninle anlaşmaya çalışacağız. Tabii önce anlattığın

öykünün doğruluğunu sınamalıyız. Sandığın nerede olduğunu bana söyle, ben de iznimi alır ve ayda bir Hindistan'a yardım götüren gemiyle oraya gidip meseleyi araştırırım.'

"'Bu kadar acele etmeyin,' dedim, onun heyecanı arttıkça ben daha soğukkanlı oluyordum. 'Üç arkadaşımın onayını almam gerek. Size söylemiştim, bizim için ya dördümüz, ya hiçbirimiz.'

"'Saçmalama!' diye sözümü kesti. 'Üç kara suratlının bizimle ne ilgisi var?'

"'İster kara suratlı olsun, ister mavi,' dedim, 'bu işte onlar da benimle birlikte ve hep birlikte gideceğiz.'

"Böylece Muhammed Singh, Abdullah Han ve Dost Akbar'ın da bulundukları ikinci bir görüşmeyle anlaşma noktalandı. Meseleyi yeniden konuştuk, sonunda bir anlaşmaya vardık. Her iki subaya da Agra kalesinin o bölümünün krokisini verecek ve hazinenin saklı olduğu duvarın yerini işaretleyecektik. Binbaşı Sholto Hindistan'a gidip anlattığımız öykünün doğru olup olmadığına bakacaktı. Sandığı bulursa orada bırakacak, yolculuk için gerekli erzakla yüklü ve Rutland Adası açıklarında bizi bekleyecek olan bir tekne gönderecek, sonra da görevine dönecekti. Ardından Yüzbaşı Morstan bizimle Agra'da buluşmak üzere izin başvurusunda bulunacaktı; orada hazineyi bölüşecektik ve kendi payıyla birlikte Binbaşı'nınkini de alacaktı. Bütün bunlar üzerine akla gelebilecek ya da ağızdan dökülebilecek en ciddi yeminleri ettik. Önümde bir kâğıt ve mürekkeple bütün gece oturup hazırladığım iki kroki sabaha hazırdı, altında da dörtlerin imzası vardı... yani Abdullah'ın, Akbar'ın, Muhammed'in ve benim.

"İşte beyler, uzun öykümle sizleri usandırdım ve dostum Bay Jones'un beni kodese tıkmak için sabırsızlandığını biliyorum. Elimden geldiğince kısa kesmeye çalışacağım. O aşağılık Sholto Hindistan'a gitti, ama hiç geri dönmedi. Yüzbaşı Morstan çok kısa bir süre sonra posta gemilerinden birinin yolcu listesinde onun adını gösterdi bana. Amcası ölmüş ve ona bir servet bırakmıştı, böylece ordudan ayrılmış, yine de beşimize bu şekilde davranmaya tenezzül etmişti. Çok geçmeden Morstan Agra'ya gitti, tahmin ettiğimiz gibi gerçekten de hazinenin yerinde yeller esiyordu. Alçak herif, ona pay verme karşılığında öne sürdüğümüz koşullardan birini bile yerine getirmeden her şeyi çalmıştı. O gün bugün yalnızca öç alma amacıyla yaşadım. Bütün gün bunu düşünüyor, gece boyunca kin besliyordum. Beni tümüyle etkisi altına alan, benliğimi saran bir saplantı haline geldi. Yasalar –darağacı– umurumda değildi. Kaçmak, Sholto'nun izini bulmak, onun gırtlağına sarılmak... tek düşüncem buydu. Sholto'yu öldürme fikrinin yanında, Agra hazinesi bile aklımda solda sıfır kaldı.

"Yaşamım boyunca kafaya koyduğum pek çok şey oldu ve bunlardan yerine getirmediğim hiç olmadı. Ama vakit gelip çatana kadar yıllar geçti. Tıp konusunda biraz bilgi edindiğimi söylemiştim size. Bir gün Dr. Somerton hastayken, bir hükümlü grubu ormanda buldukları bir Andaman yerlisini getirdi oraya. Yerli çok hastaydı ve ölmek için ıssız bir yere gitmişti. Gerçi bir yılan yavrusu kadar zehirliydi, ama onun tedavisini üstlendim ve birkaç ay sonra iyileşip ayağa kalkmasını sağladım. Bana bir çeşit bağlılık duydu, ormana geri dönmeyi istemiyor, hep kulübemin çevresinde dolanıyordu. Biraz da dilini öğrenince, daha da bağlandı bana.

"Tonga –adı buydu– iyi kürek çekiyordu, büyük, geniş bir kanosu vardı. Bana bağlı olduğunu ve hizmet etmek için ne olsa yapacağını anlayınca, kaçmak için bir fırsat doğmuş oldu. Bunu onunla konuştum. Kararlaştırdığımız bir gece kanosunu hiçbir zaman nöbetçi bulunmayan eski bir iskeleye getirecek, oradan beni alacaktı. Kanoya birkaç kap su, çokça patates ve hindistancevizi koymasını söyledim.

“Küçük Tonga sadık ve dürüsttü. Kimsenin daha sadık bir dostu olmamıştır. Kararlaştırılan gecede kanosu iskelede bekliyordu. Ama talihsizlik eseri, orada bir gardiyan vardı... bana hakaret ve haksızlık etme fırsatını hiç kaçırmayan, aşağılık bir Peştu.[*10] Hep öcümü alacağıma ant içerdim ve şimdi fırsat elime geçmişti. Sanki adadan ayrılmadan önce andımı yerime getireyim diye kader onu karşıma çıkarmıştı. Sırtı bana dönük kıyıda duruyordu, karabinası da omzundaydı. Kafasını parçalayabilmek için bir taş aradım, ama bulamadım.

“Derken aklıma tuhaf bir fikir geldi, artık elime nereden bir silah geçireceğimi biliyordum. Karanlıkta yere oturup takma bacağımı çıkardım. Üç sıçrayışta tepesine bindim. Karabinasını omuzladı, ama bütün gücümle vurup kafatasının ön kısmını paramparça ettim. Tahta bacağımda o darbenin izini görebilirsiniz. Birlikte yere yuvarlandık, çünkü dengemi yitirdim, ama doğrulduğumda hâlâ kımıldamadan yatıyordu. Kanoya bindim, bir saat sonra açık denizdeydik. Tonga bütün öteberisini yanına almıştı, silahlarını ve putlarını. Birçok şey arasında bambudan uzun bir mızrak ve Andaman hindistancevizi liflerinden yapılmış bir hasır vardı, bundan bir çeşit yelken yaptım. On gün boyunca kendimizi kaderin ellerine bırakarak gelişigüzel yol aldık. On birinci gün Malezyalı hacıları Singapur’dan Cidde’ye götüren bir ticaret gemisi bizi aldı. Tuhaf bir grup oluşturmuşlardı ve Tonga ile birlikte çok geçmeden aralarına karıştık. Çok olumlu bir özellikleri vardı: Bizi kendi halimize bıraktılar ve hiç soru sormadılar.

“Eh, size küçük arkadaşımla benim başımızdan geçen bütün maceraları anlatacak olsam, güneş doğuncaya kadar sizi burada tutacağım için herhalde bana teşekkür etmezsiniz. Oraya buraya sürüklenerek dünyayı dolaştık, hep bir şey çıkıyor ve bizi Londra’dan uzak tutuyordu. Yine de bütün bu zaman boyunca amacımı hiç göz ardı etmedim. Geceleri düşümde Sholto’yu görüyordum. Düşlerimde onu yüzlerce kez öldürdüm. Ama sonunda, üç dört yıl kadar önce kendimizi İngiltere’de bulduk.

Sholto’nun nerede yaşadığını öğrenmek benim için zor olmadı; hazineyi paraya mı çevirmişti, yoksa hâlâ saklıyor muydu, bunu öğrenmek için işe koyuldum. Bana yardım edebilecek birisiyle dostluk kurdum –adını söylemiyorum, çünkü kimseyi deliğe sokmak istemiyorum– ve çok geçmeden mücevherleri hâlâ sakladığını öğrendim. Sonra pek çok yoldan ona yaklaşmaya çalıştım; ama çok sinsiydi, oğulları ve khitmutgar’ından başka iki de boksör onu sürekli koruyorlardı.

“Derken bir gün ölmek üzere olduğu haberi geldi. Hemen bahçesine gittim, elimden bu biçimde kurtulacağı için öfke içindeydim, oğulları iki yanında, yatağında yattığını gördüm. İçeriye dalıp üçünün de hakkından gelmeyi deneyebilirdim, ama ben bakarken çenesi aşağı sarktı ve öldüğünü anladım. Ne var ki, aynı gece odasına girip bizim mücevherleri sakladığı yeri kaydetmiş olabilir diye belgelerini araştırdım. Oysa bununla ilgili bir tek satır bile yoktu, bu yüzden yüreğim keder ve vahşet duygusuyla dolu, çıkıp gittim. Ama gitmeden önce, Sih arkadaşlarımla yeniden karşılaşacak olursam, duyduğumuz nefretin bir işaretini bıraktığımı bilmelerin onları memnun edeceği geldi aklıma; bu düşünceyle krokideki gibi dördümüzün imzasını karaladığım kâğıdı göğsüne iğneledim. Soyduğu ve aptal yerine koyduğu kimselerin işareti olmadan gömülmesi düşüncesine katlanamadım.

“O sıralarda zavallı Tonga’cığımı panayır ve bu gibi başka yerlerde kara yamyam diye gösteriye çıkararak geçimimizi sağlıyorduk. Çiğ et yiyor, savaş dansı yapıyordu: Böylece de her günün sonunda şapkamın içi penilerle dolu oluyordu. Pondicherry Konutu’ndan hâlâ haber alıyordum, birkaç yıl hazineyi aradıkları dışında, önemli bir haber almadım. Ama sonunda onca zaman beklediğimiz haber geldi. Hazine bulunmuştu. Evin çatısında, Bay Bartholomew Sholto’nun kimya laboratuvarındaydı. Derhal oraya gittim, bir göz attım, ama takma bacağımla yukarıya nasıl tırmanacağımı kestiremedim. Gel gelelim, çatıda bir kapak olduğunu ve Bay Sholto’nun akşam yemeği saatini öğrendim. Tonga’nın yardımıyla bu işi kolayca başaracakmışım gibi geldi bana. Beline uzun bir halat dolayarak, onu yanımda götürdüm. Kedi gibi yukarıya tırmanabiliyordu, çok geçmeden çatıdan içeriye girdi, ama talihsizliğe bakın ki Bartholomew Sholto hâlâ odadaydı, bu da hayatına mal oldu. Tonga onu öldürmekle çok akıllılık ettiğini sanmıştı, çünkü halata tutunarak yukarı tırmandığımda çalımından yanına varılmıyordu. Halatın ucuyla onu dövüp, kana susamış küçük şeytan diye sövdüğümde çok şaşırdı. Hazine sandığını alıp aşağıya fırlattım, sonra kendim indim, ama daha önce mücevherlerin nihayet onları en çok hak edenlerin eline geçtiğini göstermek için masanın üzerine dörtlerin imzasını bıraktım. Sonra Tonga halatı çekti, pencereyi kapattı ve tırmandığı yoldan aşağı indi.

“Size anlatacak başka bir şey kaldığını sanmıyorum. Bir kayıkçının Smith’in teknesi Aurora’nın hızından söz ettiğini duydum, yaşlı Smith’in teknesinin kaçmamıza elverişli olacağını düşündüm, bizi güvenle gemimize ulaştırabilirse ona yüklü bir para ödeyecektim. Bu işte bir bityeniği olduğunu biliyordu kuşkusuz, ama sırrımızı ona söylemedim. Bunların hepsi doğru ve eğer bunları sizlere anlatıyorsam beyler, amacım sizi eğlendirmek değil –çünkü bana iyilikte bulunmuş değilsiniz– kendimi ancak hiçbir şey saklamayarak, Binbaşı Sholto’nun bana ne kadar büyük bir haksızlık yaptığını ve oğlunun ölümünden nasıl sorumlu olmadığımı herkesin bilmesini sağlayarak en iyi şekilde savunabileceğime inanmam.”

“Çok ilginç bir öykü,” dedi Sherlock Holmes. “Son derece ilginç bir vakaya uyan bir son. Öykünün ikinci kısmında halatı senin getirdiğin dışında benim bilmediğim hiçbir şey yok. Bunu bilmiyordum. Aklıma gelmişken, Tonga’nın bütün oklarını kaybetmiş olduğunu umuyordum, oysa teknedeyken birini bize fırlattı.”

“Hepsini kaybetmişti efendim, o sırada kamışının içinde olan dışında.”

“Aa, elbette,” dedi Holmes. “Bu aklıma gelmemişti.”

“Bana sormak istediğiniz başka bir şey var mı?” diye sordu tutuklu uysal bir edayla.

“Sanırım yok, teşekkür ederim,” diye cevap verdi dostum.

“Holmes,” dedi Athelney Jones, “siz isteğinizin yerine getirilmesine layık birisisiniz ve bir suç uzmanı olduğunuzu hepimiz biliyoruz, ama görev görevdir, sizin ve dostunuzun isteğini fazlasıyla yerine getirdim. Buradaki öykücümüzü kilit altına aldığımız zaman kendimi daha rahat hissedeceğim. Araba hâlâ kapıda ve aşağıda iki polis müfettişi var. Yardımlarınız için her ikinize de teşekkür ederim. Tabii ki duruşmada bulunmanız gerekiyor. İyi geceler.”

“İkinize de iyi geceler beyler,” dedi Jonathan Small.

“Sen önden git,” dedi ihtiyatlı Jones odadan çıkarken. “Tahta bacağını kafama indirmemen ya da Andaman Adaları’ndaki o adama ne yaptıysan onu yapmaman için çok dikkatli davranacağım.”

“İşte küçük faciamızın sonu böyle geldi,” dedim bir süre oturup sessizce purolarımızı tüttürürken. “Korkarım sizin yöntemlerinizi inceleme fırsatı bulduğum son soruşturma olabilir bu. Bayan Morstan eşim olmayı kabul ederek beni onurlandırdı.”

Holmes’un dudaklarından kederli bir inilti koptu.

“Ben de bundan korkuyordum,” dedi. “Sizi kutlamam olanaksız.”

Biraz incinmiştim.

“Kararımdan memnun olmamak için bir nedeniniz var mı?” diye sordum.

“Hiç yok. Bence tanıdığım en çekici hanımefendilerden biri ve yaptığımız işte bize çok yararı dokunabilir. Bu konuda ince bir dehaya sahip, babasının belgeleri arasından Agra krokisini alıp saklamasından belli. Ama aşk bir duygu meselesidir ve duygusal şeyler benim hep üstün tuttuğum gerçek, katı akılcılığın tersidir. Bu düşüncem değişmediği sürece ben hiçbir zaman evlenmemeliyim.”

“Dilerim,” dedim gülerek, “bu girişim benim düşüncemi değiştirmez. Ama siz yorgun görünüyorsunuz.”

“Evet, bunalımın etkisine girmeye başlıyorum. Bir hafta boyunca pestil gibi olacağım.”

“Tuhaf,” dedim, “başka birisinde olsa tembellik diyeceğim bir ruh hali ile canlı ve harika derecede dinç olduğunuz dönemleri sizde dönüşümlü olarak görüyorum.”

“Evet,” diye cevap verdi, “benim hem adamakıllı aylak bir yaradılışım, hem de epeyce girişken bir yapım var. Aklıma hep Goethe’nin şu dizeleri gelir:

Schade dass die Natur nur EINEN Mensch aus Dir schuf,

Denn zum würdigen Mann war und zum Schelmen der Stoff.[*11]

Aklıma gelmişken, şu Norwood meselesiyle ilgili olarak, görüyorsunuz ya tahmin ettiğim gibi evin

içinde bir suç ortakları vardı, bu da uşak Lal Rao’dan başkası olamaz: Bu yüzden Jones attığı kocaman ağla bir tane balık tutmak gibi paylaşılmaz bir şerefe erişti.”

“Ama bu adil bir paylaşım değil,” dedim. “Bu meselede siz tek başınıza çalıştınız. Ben bir eş kazandım,

Jones itibar kazandı, size ne kaldı?"

"Bana," dedi Sherlock Holmes, "kokain şişesi kaldı." Ve uzun, beyaz elini şişeye uzattı.

[*1] Uçları açık olan puro. (ç.n.)

[*2] Başkâhya (Hintçe) (ç.n.)

[*3] Tamah insanı suça götürür. (Fr.) (ç.n.)

[*4] Kayın ağacı katranı veya kömür katranından çıkarılan, ahşap koruyucu olarak kullanılan renksiz ve sert kokulu bir yağ. (ç.n.)

[*5] En can sıkıcı aptallar dikkatli olanlardır. (Fr.) (ç.n.)

[*6] İnsanların anlamadıklarıyla alay etmelerine alışığızdır. (Alm) (ç.n.)

[*7] Fransız akrobat Jean-François Gravelet (1824-1897), Charles Blondin adıyla tanınır. Niagara şelalesi üzerine gerilen ip üstünde yaptığı gösterilerle ün kazanmıştır. (ç.n.)

[*8] Holmes'un verdiği cevap, "All's well that ends well." Shakespeare'in Türkçeye "Yeter ki Sonu İyi Bitsin" şeklinde çevrilen eserinin özgün adıdır. (ç.n.)

[*9] Farsça “batılı” anlamına gelen ve Hintlilerin beyazlar için kullandıkları aşağılayıcı bir sözcük. (ç.n.)

[*10] Afganistan’ın güneydoğusu ve Pakistan’ın kuzeydoğusunda yaşayan bir halk. (ç.n.)

[*11] Vakarlı bir adama ve bir de ipsiz sapsıza yetecek (kadar) malzeme varken Doğanın senden sadece tek bir insan yaratmış olması üzücü. (Alm.) (ç.n.)